ALEX. FORJE

CONTRAINFINIT

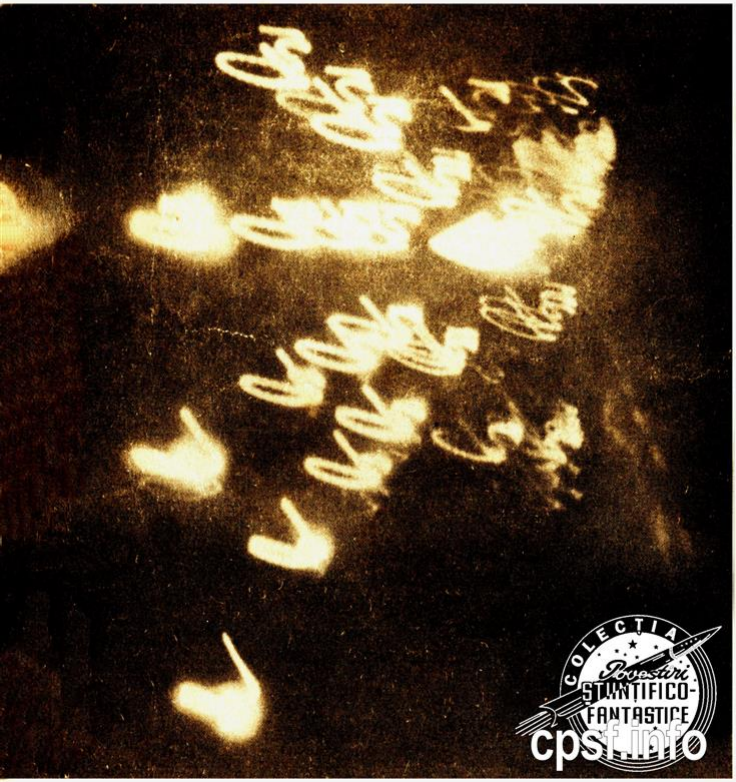

cpstiinto

EDITURA TINERETULUI

Desenul
copertei:
ALEX. FORJE

ALEX. FORJE

contrainfinit

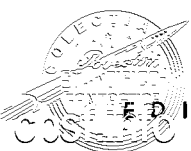

EDITURA TINERETULUI

„Felix qui potuit rerum
cognoscere causas" [1]

(Virgiliu, Georgicele, II, 489)

„Mă stimez ca practicant al matematicilor şi prea puţin ca poet şi numai atît cît poezia aminteşte de geometrie. Oricît s-ar părea de contradictorii aceşti doi termeni la prima vedere, există undeva în domeniul înalt al geometriei un loc luminos unde se întîlneşte cu poezia."

Ion Barbu

---

1 „Fericit cel căruia-i e dat să cunoască pricina lucrurilor". (n.r.)

2 Citat după Al. Rosetti şi Liviu Călin, *Cuvînt înainte* la *JOC SECUND* de Ion Barbu, E.P.L. 1966. (n.r.)

PROLOG ÎN DOUĂ PĂRȚI

Partea întîi:

„tincvais speţial"

Uite, cerul a mișcat :
Plecăciuni îți face ție,
Fruntea cerul ți-a-nchinat
Ameţit, ca de beție...
...Hăt la cel
Vînăt cer
Împăcat la sori de ger
Unde visul lumii ninge..."

Ion Barbu [1]

Se încrîncenează cît poate mai mult.

— Ceru-i vînăt ! spune hotărît, cu voce tare, pronunțînd răspicat cuvintele. Vînăt... Vînăt ! Da, da ! E tare vînăt, vînăt de tot ! Zău lu' Dumnezeu că-i vînăt ! Rostește vorbele apăsat, răstit chiar, cît poate mai convingător, încercînd să spulbere orice îndoială. Cel căruia trebuie să i se demonstreze la acest mod categoric că cerul e vînăt — este el însuși. Știe din experiență că în asemenea împrejurări treaba merge cum nu se poate mai greu.

„Ceru-i vînăt !"

[1] „*Domnișoara Hus*", JOC SECUND, E.P.L., 1966. (n.r.)

Strînge din nou pleoapele, lăsînd capul în pămînt, apoi își repede brusc fruntea în sus și deschide ochii din răsputeri.

De astă dată, concluzia la care ajunge o infirmă pe cea anterioară.

„Nu, ceru' nu-i vînăt, e sur... da' parcă nu-i nici sur... oare cum îi ceru' de-adevăratelea și de-adevăratelea ?

Dimineața senină, în care mijesc cu o căldură liniștită primele semne ale toamnei, nu-i dă nici un indiciu.

Nici vorbă să se lase bătut. Închide ochii încă o dată, lasă iar capul jos, așteaptă cîteva secunde, și după aceea și-l smucește din nou în sus, desfăcînd cu înverșunare pleoapele, tare de tot, ca să lase globii ochilor cît se poate mai goi.

Lămurirea nu vine nici de astă dată.

„Ceru' nu seamănă cu nimic ! Chiar cu nimic !"

Constatarea îl amărăște, ca o veste rea. Ezită, descumpănit pentru cîteva clipe, nemaiștiind ce să facă. Își întoarce fața cu totul către cer.

„Nimic, nimic, doar un fel de nu știu cum să-i zic, ca un fel de nu știu ce, care umple tot golul de deasupra capului pînă la luna rămasă de astă-noapte și de acolo la soare și de la soare înapoi, unde ? Nici încoace, nici încolo, în toate părțile..."

Știe că trebuie neapărat să țintească cu ochii către „ăl mai sus și mai sus", nici cu un milimetăr mai încoace ori mai încolo, numai drept în sus.

Face același gest o dată și încă o dată, de nenumărate ori, fără să dea vreo atenție faptului că pămîntul prinde să i se clatine sub picioare și că-l ia cu amețeală. Dar parcă și cerul începe să se zgîlțîie nesigur.

...E singur în mijlocul curții. Simțind că nu-l mai țin picioarele, întinde mîinile în lături în chip de aripi, ca să se ajute împotriva amețelii care e gata să-i strice toată truda, tocmai acum cînd începuse să simtă că se apropie de țintă.

Bunică-sa îi strigă din tindă :

— Matei, mă' copile, unde eşti ?

Nu răspunde. Preocupat cum e, nici n-a auzit.

— Matei, n-auzi ? Matei !

Nu răspunde nici acum. Îşi apleacă iar capul, cu pleoapele încreţite strîns deasupra ochilor, apoi, cu o mişcare iute, ţinteşte privirea spre cer ; încearcă să-i străpungă hăurile ce se azvîrle în sus, departe, repede, scăpîndu-i mereu, prea repede ca să le poată ajunge cu ochii.

Bunică-sa iese în uşa tindei şi-l vede.

— Ce faci, mă' copile ? Ia fă-te încoace !

Nici un răspuns.

— Doamne iartă-mă ! Ce faci acolo ? N-auzi ? Îl apucă de mînă şi-l scutură cu nădejde.

— Stai, bunico, stai o ţîră !... Închide ochii strîns. Bunică-sa nu-i dă răgaz. Îl prinde de-o ureche şi începe să tragă ca de-a altuia :

— Ce dracu' faci aici ?

— Au... lasă-mă ! Nu vezi că-mi ascut ochii ?

— Ce faci ?

— *Îmi a-scut o-chii* — silabiseşte el — ca să văd în cer.

— Vai de mine şi de mine ! Maică precistă, născătoare, îndură-te ! Ce păcate strămoşeşti, ori vreo făcătură rea o mai fi şi pe capu' tău ? ...Nu mai sta în soare ! Nu vezi că eşti tot o apă ? Cum de-ai năduşit, că doar îi frig ? Unde ţi-e batista, că ţi-am dat-o ieri curată ?

Matei bagă mîna în buzunar ca s-o scoată, dar o dată cu batista împrăştie pe jos o mulţime de mucuri de ţigări.

Bunică-sa se face foc :

— Fire-ai tu al dracului de nătăntoc ! Te-ai apucat de tabac de-acuma, împelitatule ? No, stai că te spun eu lu' mumă-ta cînd o veni deseară de la lucru. O să vezi !

Drept arvună îi arde două peste cap.

— Hai în casă şi mănîncă şi după aia să ne vedem de nuci, că ne apucă nămiaza. Nu te poate lăsa omu' de capu' tău că şi faci una boacănă. Numa' prostii îţi umblă prin cap. De ce n-oi fi şi tu ca toţi copiii ?

...O mie de nuci, de o mie de ori trosc, miezurile curăţate : doi lei şi cojile. Cu cojile de nucă se poate face focul în sobă. Ard aşa de bine şi pocnesc, de parcă sub plită le-ar mai sparge cineva o dată. Miroase frumos cînd faci focul cu coji de nucă şi flăcările au o culoare verzuie.

Gîndurile lui Matei descriu volute cosmice, se alungă în spirale fantastice, fac tumbe ghiduşe ca fulgul de păpădie, se întorc de unde au plecat şi iar pornesc fără să oştenească.

„Cum se poate face o scară pînă la cer ?"

Bunică-sa a aprins focul ca să încălzească oala cu mîncare de prînz, adusă de maică-sa, de la doamna unde spălase.

Număratul e încă una din pasiunile lui Matei. Ştie că foarte multe nuci înseamnă o mie de mii de mii. Dacă le-ar pune una peste alta şi le-ar lipi cu un fel de lipici speţial, poate că ar face un fel de proţap speţial, lung pînă la cer.

În tinda lor afumată soarele nu intră niciodată, fiindcă nu se poate gîrbovi ca să încapă pe uşa scundă, pe sub umbrarul cu vie sălbatică, şi nici pe fereastra mică n-a avut niciodată curiozitatea să se uite, la masa unde Matei sparge, una după alta, mii şi mii de nuci, numărîndu-le mereu, fără să uite nici una.

În încăpere s-a răspîndit mirosul mîncării încălzite şi s-a amestecat cu izul de pe pereţii umezi şi afumaţi.

Dacă domnul Bimbacher le-ar da mereu nuci de spart, ar fi aşa de bine, şi poate că s-ar îmbogăţi. Numai că bunică-sa nu ţine prea ţine cu scosul miezurilor. E şi greu să scoţi miezurile. După o zi de scos miezuri, ţi se fac degetele

numai răni, de nu-ţi mai trebuie nimic altceva. Noroc că degetele bunică-si sînt bătucite, buclucul e şi la ea, că din cauza bătrîneţii îi amorţesc mîinile repede, degeaba şi le tot scutură, că tot amorţite îi rămîn.

Soarele păleşte încet spre amurg, în tindă lumina se tulbură ca o apă, pînă cînd devine cenuşie-leşiatică.

Lui Matei au început să-i ţiuie urechile de troznetul nucilor sparte şi de atîtea gînduri cîte-l frămîntă. Bunică-sa a ieşit pentru cîteva clipe afară, după ce i-a dat în grijă ca nu cumva să plece şi să lase lucrul neterminat, că mîine nucile trebuie duse, altfel se supără domnul Bimbacher şi nu le mai dă altele de spart.

— Matei, nu vii să ne jucăm ? îl întreabă Lexi. A apărut fără veste în uşa tinzii, profitînd de plecarea bunicii, pe care a pîndit-o toată după amiaza pînă să iasă afară, fiindcă se teme tare de gura ei.

— Nu vezi c-am treabă ? Crezi că eu sînt copil de bani gata ca tine ?

A o miecincisutepatra nucă ; trosc ; a omiecincisutecincea nucă : trosc...

— Stai, mă' Matei, că nici eu nu sînt copil de bani gata, nu-mi zi' aşa, că nu ţi-am făcut nimic... Nu-ţi sînt eu cel mai bun prieten ?

— Eşti, nu eşti, nu mă mai bate la cap că uit număru' !

— Ce număr ?

— O-mie-cinci-sute-treizeci-şi-şase !

— Omiecincisutetreizecişişase ? ! se miră Lexi. Ce tare mult ştii tu să numeri !... Atunci, nu mă laşi să-ţi ajut la spart nuci ?

— Eşti tu în stare, mă ? Crezi că asta-i aşa un fel de mişculanţă, mă ? Matei s-a oprit din spartul nucilor şi-l priveşte protector pe Lexi.

— Hai, că-ţi dau ceva...

— Ce ?

— Știi tu ce-i trebuie lui Moszi-bácsi, și-ți tot spune să-i aduni.

Matei a devenit deodată foarte interesat :

— Ai multe ?

— Îmhî, multe, un buzunar plin, vrei ?

— Arată-mi-le.

Lexi bagă mîna în buzunar și scoate vreo zece, cincisprezece mucuri de țigări, pe care le arată cu teamă, repede, pîndind cu un ochi să nu cumva să-l surprindă bunica lui Matei.

— Atîta zici tu că-i un buzunar plin ? Crezi că mă las fraierit ? Să știi că nu-mi place de tine, ai cam început să umbli cu șacăr-macăr ! Să fi văzut cîte am strîns eu... numa' că m-a prins bunica cu ele și mi le-a aruncat în privată.

— Hai, mă lași să-ți ajut ? Să știi că mă duc după aia și mai adun.

A omiecincisutecincizecișinoua nucă ; trosc ; a omiecincisutecincizecișisuta... adică, a omiecincisutețaizecia nucă : trosc...

Matei se oprește iar și se gîndește, cîntărind în mînă greutatea cu care sparge nucile. În sfîrșit se hotărăște :

— Sînt prea puține, știi tu cum e Moszi-bácsi. Du-te și mai adună, și cînd o să ai două sute cincizeci, te las.

— Două sute cincizeci ? se miră Lexi, fără nădejde. Îmi spui atîtea, fiindcă știi că n-am de unde să adun. Vezi cum ești ?

— Hai, du-te, nu te mai tocmi...

Lexi renunță. O zbughește la repezeală.

Matei numără nucile mai departe, fără să scape vreuna. Le așază în șiruri, le izbește, și apoi le dă la o parte, în coșul de unde le-a luat bunică-sa ca să le dezghioace. Mîinile îi merg singure.

„Noaptea cerul se vopsește vînăt ori negru și stelele îl năpădesc multe și dese, ca puricii în blana lui Csopi, cățelul doamnei Bucska, proprietăreasa".

E vremea tătăișelor și a efemeridelor, puzderia de fluturi cenușii care dansează noaptea înnebuniți în jurul becurilor chioare din „Tîrgul Porcilor", cartierul mărginaș în care locuiește Matei cu ai lui. Dimineața, sub felinarele stinse, sînt așternute troiene de fluturi morți, parcă peste noapte ar fi nins cu ei.

Două mii de nuci, de două mii de ori trosc : patru lei, și cojile.

Bunică-sa-a rămas mult în urmă cu dezghiocatul. În tindă s-a întunecat, deși afară abia mijește amurgul. Lampa de gaz umple încăperea cu o lumină tulbure. Sacul burduhos de azi dimineață s-a pleoștit, a rămas mai mult de trei sferturi gol.

— Mă lași să mă duc să mă joc, că mi-o fi destul ?

— Adă-mi întîi un deți de rachiu de la crîșmă. Uite banii, vezi că glăjuța-i pe fereastră.

La poartă îl așteaptă Lexi.

— Te duci la „Trei Păduchi" după rachiu ?

— Îmhî.

...Urît mai miroase în cîrciumă, a fum înecăcios de tutun, a podele îmbibate cu vin trezit, și a oameni nespălați.

— Ce-ți mai face gagica, gujbeiule ? îl întreabă în bătaie de joc pe Lexi un vlăjgan ciolănos, trăgîndu-l de turul pantalonilor, în rîsul amuzat al comesenilor puțin făcuți, în timp ce Matei caută să-și facă drum prin înghesuiala de la tejghea.

— Lasă-mă, nene, în pace, că n-am nici o gagică, ce te iei de mine ? Ia vezi-ți de treabă !

Cînd Matei se întoarce cu sticluța de rachiu în mînă, vlăjganul se leagă și de el.

— Ascultă, musiu Franț, ce-ai în sticlă ?
— Un deți de rachiu pentru bunica.
— Fugi, mă, încolo, că te-a înșelat, ți-a dat apă chioară !
— Știu eu, nu mi-a dat.
— Ia dă, s-o încerc, dacă-ți spun că ți-a dat apă...

Lexi și Matei abia se strecoară din cîrciumă, printre picioarele oamenilor. În urma lor rămîne hărmălaia vocilor întărîtate de băutură și un cîntec caraghios, lălăit :

„Eu sînt micul măcelar de la București,
Fetele din mahala toate mă iubesc,
Și mi-o spune drept în față că-s băiat frumos,
Dar eu știu că lor le place buzunarul gros...

...Dar eu știu că lor le place buzunarul gros.“

După lumina încețoșată din cîrciumă, întunericul de afară e totuși greu de străbătut cu privirea. Pașii se fac nesiguri. Deodată Matei rămîne cu gura căscată, privind în sus spre cer. Abia are timp să-i atragă atenția și lui Lexi :
— Uite, uite... ui...

O stea se prelinge încet de pe boltă, o ia din ce în ce mai repede la vale, parcă ar aluneca pe un derdeluș nevăzut cu sania, lasă în urma ei o coadă, într-o ploaie de scîntei argintii, și cade drept în coșul de pe casa doamnei Cătrăniță, croitoreasa, la vreo trei-patru case mai jos de „Trei Păduchi“. În urma ei, din coș, se agită în noapte cîteva scîntei roșii — și apoi nimic.
— Ai văzut-o ? îl ia Matei drept martor pe Lexi.
— Sigur că da. Repede, să mergem la doamna Cătrănița să-i spunem, s-o scoatem din sobă pînă nu se arde !

O rup la fugă amîndoi, să ajungă la timp. Pe întuneric Lexi se împiedică și cade.
— Au, au... m-am lovit. Stai, Matei...
— Lasă că-ți trece, vino mai repede, la naiba !

Matei aleargă înainte cu răsuflarea tăiată. Lexi caută să se țină după el, șchiopătînd.

— Hei cineva ! Doamnă Cătrăniță ! Doamnă Cătrăniță ! încep să strige amîndoi la poarta casei, cît îi ține gura. Doamnăăăă Cătrăniță !

Din casă se aude patefonul cîntînd. Nici un răspuns.

— Acum s-a găsit să pună patefonul și asta !

— Parcă altă treabă n-ar avea — completează și Lexi, reprobativ.

— Doamnăăă Cătrăniță, doamnă Cătrăniță !

Lexi caută un pietroi și-l repede pe acoperișul casei. Se aud țiglele spărgîndu-se și căzînd.

— Care sînteți, mă, fir-ar mama voastră a dracului !

— Doamnă Cătrăniță, sînt eu, Matei a lu' doamna Anicuța spălătoreasa și cu Lexi a lu' doamna velterița. Am venit să vă spunem că v-a căzut o stea în horn la dumneavoastră, zău lu' Dumnezeu că nu mințim !

— Vai, fire-ați ai dracului, blestemaților ! Stați că vă dau eu vouă stele ! Stele verzi o să vedeți ! Să-mi spargeți țigla de pe casă !...

Matei și Lexi nu mai așteaptă altă explicație, o zbughesc cît mai departe de vocea cătrănită care răzbate amenințător tot „Tîrgul Porcilor".

— Bitongi ! Fi-ți-ar măta a dracului care te-a făcut ! Stele, ai ? ! Să-mi spargă ei mie acoperișul ! Bitongi !

Abătuți se întorc către casă.

— Păcat de stea ! Era una cel puțin de zece, cinșpe kile...

— Poate și mai mare — supralicitează Lexi.

Acasă pe Matei îl așteaptă o papară în toată legea. Bunică-sa îl ia în primire de la ușă, arțăgoasă :

— Unde-ai stat atîta, puștiule ? Numa' pe stradă ai sta ! Bea dintr-o sorbitură conținutul sticluței și, după ce-l clătește prin gură, îl înghite cu poftă.

— Tu, Anică — i se adresează mamei lui Matei — ce să ne mai facem cu băiatu' ăsta ? Ascultă ce-ţi zic ! Lu' ăsta nu-i stau ochii bine în cap. Să ştii că scorneşte cîte ceva de te apucă spaima.

— Mai lasă-mă, mamă, că şi dumneata eşti de vină. Îi citeşti toate prostiile şi te mai şi miri.

— Sigur, tot eu, mi-l laşi pe cap şi ce-ţi pasă ! Încalţă-l, îmbracă-l, dă-i de mîncare, spală-l, fugi după el pe stradă, că parcă mai pot, muiere bătrînă, asta-mi mai trebuie...

— Mai lasă-mă şi pe mine, parcă eu mă plimb ! Nu mai pot de şale...

— Numa' de n-ar fi deocheat cu deochi negru, ori să-i fi făcut cineva vreo făcătură ? !... Mai bine te-ai duce într-o duminică cu el la Popa din Glimboaca să-i deschidă scriptura... De cîte ori i-am stins cărbuni, nu i se lasă bine.

Bunică-sa îi pune mîna pe frunte.

— No uite şi acum, cum îi arde capu' ! Începe să-l descînte : „Fugi din ochi, dintre uitare..." Bolboroseşe de cîte trei ori nişte cuvinte din care Matei nu pricepe nimic şi de fiecare dată îl linge pe frunte, pe bărbie şi pe obraji, în chip de semnul crucii.

— Doamne, iartă-ne şi ia-ne în paza ta, că sîntem două neputincioase şi nu avem pe nimeni pe lumea asta.

— Mamă, ştii, la doamna Cătrăniţă în horn a căzut o stea de pe cer, zău ! A văzut-o şi Lexi !

A doua zi, după ce termină de spart nucile, Matei se duce la domnu' subprefectu' unde lucrează maică-sa la spălat şi, profitînd de un moment cînd nu-l vede nimeni, se apucă să scotocească în lada de gunoi. Găseşte chiar o cutie de carton, cu patru ţigări lunguiete şi subţiri în ea. Bucuros cu recolta de mucuri şi cu cutia de ţigări, se duce să-l caute pe Moszi-bácsi.

— Uită-te cîte mucuri ți-am adus... și o cutie cu patru țigări noi. Miroase a parfum.

— Ce-s fiștigoaiele astea ? pufnește Moszi-bácsi, tot nemulțumit ca întotdeauna.

— N-am găsit altele...

Cu un gest plictisit de nabab prins într-o zi bună și dispus să facă o mică concesie unui paria oarecare, Moszi-Bácsi desface cele patru țigări și cîteva mucuri, ca să le îndese conținutul în pipă. Matei îl privește cu admirație totală.

— Chibrituri n-ai ?

— N-am. Fă rost, ce mai aștepți ?

Un trecător aruncă un muc aprins. Matei se grăbește să-l aducă.

— Așa.

— Moszi-bácsi, îmi spui acum ?

O doamnă în rochie neagră cu voal de văduvă se apropia dinspre cimitir.

O fracțiune de secundă Moszi-bácsi schițează gestul de a-și lua ținuta profesională ; se apucă de mănușile de lemn cu care se ajută la mers și își întoarce mai strîmb ciotul trunchiului cu picioarele tăiate din șold, cum face cînd cere de pomană ; renunță însă, aruncînd doamnei o privire disprețuitoare, de parcă ar spune : „E închis, îmi pare rău, nu mai vindem".

— Moszi-bácsi, nu-mi spui ?

— Ce să-ți spun ?

— Cum e cerul ?

— Nu ți-am spus : ca o tablă de bleih proptită în sus.

— Și Dumnezeu stă deasupra pe dungă ?

— Păi !

— Și nu se taie ? Cum de nu se taie, că doar tabla o fi ascuțită pe dungă și dacă stai așa, amorțești.

— Nu, că are o scîndură băgată în pantaloni.

— Aha, umblă cu șmecherii !

— Tu ce-ai crezut ! Şi în cer ca şi pe pământ. Te doare capu' de şmecherii şi încă ce şmecherii, de-ai şti... trage cu sete din pipă, se îneacă şi tuşeşte sufocat. Ce moaş-ta de ţigări mi-ai adus ? Te leşină ale dracului...

— Da' cu ce-i proptit cerul ?

— Cu ce să fie ? Pe partea cealaltă are nişte căpriori speţiali de fier.

— Şi cum de se vede în cer ?

— Cum să nu se vadă, dacă e dat cu un fel de ţincvais speţial. Orice vopseşti cu ţincvaisul ăsta, face să vezi prin el ca prin sticlă.

— Moszi-bácsi, chiar există un ţincvais speţial aşa ? Zi' zău !

— Dacă-ţi spun... ce crezi că-s eu aici ? Ce să mai vorbim, am şi eu acasă într-o cutie ţincvais de ăsta. Să vezi şi să nu crezi !

— Şi... şi poţi să faci cu el cer din orice ? Matei se uită cu ochi măriţi de curiozitate la Moszi-bácsi. Chestia cu ţincvaisul le întrece pe toate.

— Pe dracu, cum să faci cer din orice ? Cer nu se poate face decît din bleih gros de doi milimetări şi jumătate şi să nu fie îndoit, asta-i — o întoarce Moszi-bácsi.

— Ca să vezi — se miră Matei. Moszi-bácsi, dumneata ai văzut lumea şi cerul pe partea ailaltă ?

— Dacă am fost la războel în Italia...

— Şi cum îi ?

— Ca şi aici, numa' că se văd căpriorii ăia de fier care ţin cerul.

— Da' cum zboară păsările şi airoplanurile ?

— Aşa cum e făcută lumea, că tot ce se suie în sus să se facă mic, ca să aibă loc. Vezi ?...

Trage adînc din pipă, se îneacă iar, scuipă şi înjură.

— Ce să-ţi dau ca să-mi dai şi mie nişte ţincvais de făcut cer ?

— Fugi de aici, ce să faci tu cu el ?

— Vreau să văd cum se poate face cer din bleih.

— Nu se poate, tu crezi că-i joacă de copii cu ţincvaisul ? Trebuie să ai permis special pentru ţincvaisul ăsta, dacă ixplodează iese bucluc mare. Ne bagă la lege pe amîndoi şi pe mumă-ta.

— Şi nu-mi dai ?

— Ştiu eu, să mă mai gîndesc, tu ce-mi dai pe el ?

— Da' din ce-i făcut ţincvaisul ?

— Asta-i secret. Ţie îţi spun, că tot nu poţi face, şi mie mi-a spus Papa de la Roma.

— Papa de la Roma ?

— Ce crezi ? Cînd am fost la război în Italia m-am întîlnit cu el şi am jucat copcică şi i-am cîştigat toţi banii şi cînd a mai vrut să joace, n-am mai avut ce să-i iau şi atunci i-am zis să jucăm pe secretul ţincvaisului. Eu am pus şapte mii de coroane sîrbeşti şi el a scris pe o hîrtie secretul, da' hîrtia era lipită şi nu m-am uitat la ea decît după ce am cîştigat. Ce joc a mai fost şi ăla !

— Fugi, Moszi bácsi, că nu-i adevărat. Papa de la Roma nu joacă copcică, are el altă treabă, nu te cred.

— Nu mă crezi ? Ehe... să-l fi cunoscut...

— Zici că ştii cum se face ţincvaisul ?

— Ştiu.

— Spune-mi.

— Simplu, sticlă pisată, şorogogolo şi aisfică, unsoare de cucuvea şi mate de şobolan. Poţi să încerci că tot nu-ţi iese.

— Ai zis că-mi dai dumneata...

— Am zis. Dacă-mi aduni un miliard de mucuri de ţigări, îţi dau într-o cutie de chibrituri.

— Cît ai zis ? Un miliard ? Ce-i ăla ?

— Cum să-ţi spun ? E un fel de cîteva milionuri.

— Cîteva milionuri ? Îmbătrînesc pînă adun atîtea.

— Ce crezi ?
— Mai bine fac singur.
— Fă.
— Cum ai zis, sticlă pisată, şorobogolo, unsoare de cucuvea şi maţe de şobolan şi... şi aisficăl ? Să vezi că fac singur !

Secondat de Lexi, Matei s-a apucat să fabrice ţincvais speţial de dat pe bleih, ca să facă cer. A trebuit să umble mult, pînă şi-a procurat tot ce-i trebuia, şorobogolo şi aisficăl de la nea Axinte păpucăraşu', unsoare de cucuvea de la farmacie. Cu unsoarea de cucuvea a fost o poveste întreagă. A trebuit să se ţină vreo două săptămîni de capul farmacistului la care spăla maică-sa, pînă i-a dat. De maţe de şobolan a făcut rost Lexi. În sfîrşit, odată toate adunate, s-au pus pe treabă.

Al dracului Moszi-bácsi, ştia el ce ştia, a ieşit ceva care mirosea de trăznea ; dar cînd au dat pe tablă de doi milimetări şi jumătate, neîndoită, nu s-a făcut cer.

Ah, greu mai e să faci ţincvais cu care se face cerul !

Un miliard de mucuri de ţigări... ăhă, mult mai e un miliard, un fel de cîteva milionuri, ameţeşti pînă aduni atîtea mucuri, să te tot apleci după fiecare, te ia dracu !

Poate că nici nu există ţincvais speţial de dat pe tablă de bleih de doi milimetări şi jumătate, neîndoită, ca să faci din ea cer. Poate chiar de există, cine ştie dacă are Moszi-bácsi ţincvais de-ăla...

Matei ştie că Moszi-bácsi e un mare mincinos. Poate că şi acum, ţincvaisul ăsta e o scorneală de-a lui. Ce să-i facă ? Dacă n-are picioare şi stă toată ziua pe lîngă ziduri la cerşit, trebuie să se gîndească şi el la cîte ceva, şi scorneşte, scorneşte...

A mai încercat el, Matei, cîteva zile la rînd să-şi ascută ochii ca să vadă în cer, aşa cum îl învăţase tot Moszi-bácsi,

dar n-a văzut nimic. Cer și iar cer, pînă hăt-departe. Moszi-bácsi zice că trebuie să iziţireşti chiar şi cîţiva ani, pînă cînd ajungi să vezi, mai ştii ? Mare mişculanţă şi cu văzutul în cer, şi o mişculanţă şi mai mare cu ţincvaisul.

Pe cine să întrebe, dacă poţi să-ţi ascuţi ochii, ca să vezi în cer, sau dacă există un ţincvais speţial cu care, dacă dai pe tablă de bleih de doi milimetări şi jumătate, neîndoită, poţi să faci din ea cer ? Bunică-sa sau maică-sa, cînd le pune astfel de întrebări, îi spun mereu să-şi vadă de treabă şi se tot miră că nu-i şi el ca ceilalţi copii. Nici cu Lexi nu-i nici o scofală, nu ştie nici el.

— Toacă-le mai mărunt, că de-aia nu iese ţincvaisul, că-l fuşerim — îi comandă Matei lui Lexi, oprindu-se din iziţi-ritul cu ascuţitul ochilor, ca să vadă în cer.

— Nu pot, că-mi vine să vărs. Doar ştii cum pute ? Hai şi mai toacă şi tu, că eu mi-am făcut partea, să-mi ascut şi eu ochii, că azi n-am făcut iziţir de loc, tu de cînd tot faci... Aşa eşti tu, Matei. Vrei să vezi numa' tu în cer, ştiu eu...

— Bine, lasă că le fac eu, poţi să iziţireşti, invidiosule !

În adevăr tocatul maţelor de şobolan nu-i o îndeletnicire prea plăcută, dar ca să poată avea ţincvaisul, Matei şi Lexi sînt gata de orice.

— Şorobogolo mai e ?

— Mai e o ţîră, acolo în cutia de cremă şmol, în care e şi unsoarea de cucuvea — precizează Lexi, oprindu-se şi de data asta din iziţirit.

Amestecul e gata. Sticla au pisat-o mărunt de tot, de nici nu se simte. Au pus şi aisficăl. Matei ia puţin „ţincvais" pe vîrful degetului şi ezită o vreme, înainte de a-l întinde pe tabla de bleih de doi milimetări şi jumătate, neîndoită. Freacă bine o mică porţiune de pe tablă, dar în zadar, ta-bla se încăpăţînează să rămînă tablă şi nimic altceva.

— Eu nu cred că cerul e făcut cu porcărie de-asta, ar trebui să pută prea tare — se îndoiește Lexi.

— Ce știi tu ? Dacă-i dat pe partea ailaltă ?

— Poate să fie, dar eu nu cred. Moszi-bácsi taie la piroane de îngheață apa, nici cu iziţiritu' nu-i adevărat. Eu nu mai iziţiresc, mai bine mă duc să mă joc cu Tică Trușcă și cu Bandy — zice Lexi.

— Du-te învîrtindu-te, dar să nu vii după aia la mine să te învăț să vezi în cer și tu, după ce-o să-mi ascut eu ochii !

— Lasă că nu vin. Nici tu n-o să vezi în nici un cer.

— Ba o să văd, am să tot iziţiresc pînă am să văd ! Merită. E mare lucru să vezi în cer !

Lexi a plecat, Matei singur nu știe de ce să se apuce. Mînios, izbește un picior în cutia cu „țincvaisul" nereușit.

Stă nemișcat.

„Ceru' nu-i nici vînăt, nu-i nici sur, nu-i nici adînc, nici neadînc... De ce cad stelele din cer ?"

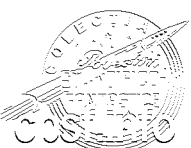

Partea a doua:

„dar nimeni nu știe..."

Capăt al osiei lumii !
Ceas alb, concis al minunii,
Sună-mi trei
Clare chei
Certe, sub lucid eter
Pentru cercuri de mister !

Ion Barbu [1]

...Citiseră sîrguincioși, cu răbdare, luni la rînd, cărticica aceasta cu format de buzunar. Era cea mai fantastică înșiruire de idei pe care o putuse imagina cineva vreodată, o incursiune extraordinară în lumea severă a inteligenței umane. Gîndurile adunate în ea erau rodul străduințelor neîntrerupte ale unor generații întregi de cercetători.

Cărticica se numea „Teoria reversibilității". Un om, care își dăruise întreaga viață aceluiași efort, reușise o sintetizare magistrală a străduințelor risipite pînă la el. Se căuta un drum nou, care nu ducea nici spre pol, nici spre culmile înghețate ale munților Himalaya, nici spre Lună, ci mult

1 *„Pitmar pentru nunțile necesare"*, JOC SECUND, E.P.L., 1966 (n.r.)

mai departe. Era o cale prin adîncurile şi înălţimile din minţile unor oameni, pe care o parcurgi aplecat la masa de lucru, în nopţi lungi de veghe şi încercări. Cei care pleacă în asemenea incursiuni stîrnesc arareori atenţia reporterilor de fapte senzaţionale sau a operatorilor de film şi televiziune. Prea adesea aceste încercări cerînd întotdeauna drept preţ o muncă de-o viaţă întreagă, rămîn infim cunoscute. La fel de puţini sînt şi cei care se încumetă să citească o carte asemenea acestei „Teorii a reversibilităţii", unde imaginile nu se exprimă prin cuvinte, ci printr-un joc complicat de cifre şi simboluri, într-o urzeală grea dar măiastră de propoziţiuni matematice, alcătuind o adevărată filozofie.

— Nu mai pot — se plînse Lexi sfîrşit — mi se închid ochii. Hai să dormim o oră şi ne apucăm din nou, mai tîrziu.

— Fii serios ! Acum, cînd e mai interesant ? Nu ne mai trebuie decît foarte puţin. În două ore am terminat.

Matei numără paginile :

— Mai sînt doar patru pagini — despre tăria sistemului de ecuaţii şi observaţiile generale. Să ne lăsăm aici, la capăt ?

— N-auzi că nu mai pot ?

— Ce dracu ! Încordează-ţi puţin voinţa. Stai că deschid geamul, să vină aer curat.

— Lasă-l, şi aşa m-a răzbit frigul, din pricina oboselii.

— Scrie atunci : ecuaţiile 16 a şi 16 b.

— Matei...

— Hm ?

— Uită-te, a răsărit soarele, hai să deschidem totuşi geamul...

De pe un acoperiş vecin, o fîşie de tablă, lucind, reflecta razele roşiatice ale dimineţii, aruncîndu-le în geamurile căminului studenţesc.

Matei și Lexi visaseră aventuri asemeni celor din cărțile lui Jules Verne, Conan Doyle sau Wells. Iată-i deodată prinși de o pasiune nouă, pe care nici n-o bănuiseră. Cărțulia cu nume bizar, „Teoria reversibilității", le furase gîndurile și somnul. Avuseseră pe rînd cîte un idol, cu care ar fi dorit să semene, și deodată tuturora le luase locul un moșneag prea puțin fotogenic, fără statura impunătoare a căpitanului Nemo sau eleganța în carouri a lui Sherlock Holmes — un profesor cam lățos, Alfred Einberg, autorul „Teoriei reversibilității".

— Ce zici ? întrebă Matei, cînd și ultimul cuvînt fu citit.

— Impresionant.

— „...Aceasta nu pare a fi în concordanță cu o teorie a continuului și trebuie să ducă la o încercare de a găsi o teorie pur algebrică pentru descrierea realității. *Dar nimeni nu știe* cum se poate obține baza unei astfel de teorii."

— Ai înțeles ceva ?

— Cred că da.

— Ce-ai înțeles ? îl chestionă Matei, inchizitorial, pe Lexi.

— Că n-a reușit.

— Da, păcat. L-a făcut harcea-parcea pe Newton, mecanica clasică rămîne o joacă de copii și în știința despre Univers abia începe urcușul.

— Bine c-am terminat. Și așa am pierdut destul de mult timp. O s-o încurcăm în sesiune.

— „...*Dar nimeni nu știe* cum se poate obține baza unei astfel de teorii".

Matei repetă, cu ochii privind spre niciunde, cuvintele acestea străine, cu care Alfred Einberg își încheie „Teoria reversibilității".

— E într-adevăr sinceritatea omului de știință de mare probitate morală, asta vrei să zici, dar mie nu-mi place — conchise Lexi.

— Ce nu-ți place ?

— Chestia cu „nimeni nu știe cum se poate găsi baza unei astfel de teorii".

— De ce ?

— Asta o să ne aducă numai necazuri. E pusă pentru proști cu capul în mînă ca tine. E o cursă să zăpăcească. Nu-mi place. De ce nu ne lasă în pace ? Ferește-te, Matei ! Peste cincizeci de ani o să apară o carte ca asta, scrisă de tine, dar pentru asta o să trebuiască să plătești cu viața, poate. O să ajungi și tu ca Einberg, un profesor șontorog, lățos, și o să pui și tu la sfîrșit o frază ca asta, să zăpăcești pe alții și n-o să se mai termine niciodată. E ca povestea cu cocoșu' roșu. Mai bine ne despărțim și ne vedem fiecare de treaba lui. La așa ceva nu mă înham. Oricît s-ar încerca, problema n-are nici o soluție. Știu că asta vrei, dar n-are rost să încercăm.

Matei nu-l mai ascultă. Și-a încruntat [illegible]

„...dar nimeni nu știe [illegible] [illegible] de teorii."

Se simte tulburat. Fraza cu chemarea ei ciudată i se strecoară adînc pînă în fundul sufletului. Deși Lexi a ghicit, ca întotdeauna, ce gîndește, totuși nu îndrăznește să-i mărturisească ce-i trece acum prin minte. E ca un „document" misterios din lecturile adolescenței lor, promițînd o comoară fabuloasă, undeva într-o insulă îndepărtată, la care ajungi după ce înfrunți pericole, peste țări și mări. În adevăr chemarea lui Alfred Einberg i se pare direct adresată lui. E un apel fantastic, care străbate săgetător spațiile și timpul. E gata să-și imagineze că Alfred Einberg e lîngă el și că-l privește cu ochii lui profunzi de după sprîncenele grele, pline de înțelegere și nădejde.

— Îţi mulţumesc, bătrîne !
— Ce zici ? se miră Lexi.
— Vorbeam cu Einberg ; mi-a spus „drum bun" !
— Nu-ţi spuneam eu că ai să te ţicneşti ? Începi să ai fecioara de la Lourdes.

„...*uar nimeni nu ştie* cum se poate obţine baza unei astfel de teorii".

Lexi ţine creionul între dinţi şi priveşte peste acoperişuri. Matei şi-a încreţit şi mai tare sprîncenele.

— E foarte clar. Matematica e totul, fără ea nu facem nimic. Ne alcătuim un plan precis pentru tot ce avem de studiat de acum înainte. Am ars gazul de pomană. Să nu te aud că nu eşti de acord !

— Bine — răspunde Lexi cumpănit — facem matematică şi după aceea ? Matei ! O să rămînem repetenţi şi ne exmatriculează, ce dracu ! Trebuie să ne hotărîm o dată pentru totdeauna ce-o să facem.

Matei s-a lăsat pe spatarul scaunului.

— Parcă eu n-aş vrea să ştiu ce-o să facem ! În orice caz, deocamdată, n-am făcut nici o greşeală în materie de pregătire [illegible]

— Ştiu eu ? ! se îndoieşte Lexi — totuşi parcă ne-am ţinut de prea multe.

— Scepticule ! îl apostrofează Matei şi-i răscoleşte părul, dîndu-i-l peste ochi.

— Dă-o dracului !

— În fond e un om impresionant de sincer. Te-ai fi aşteptat să fie atîta poezie, şi atît de densă, într-o carte ca asta ? Vezi, şi-a făcut datoria pînă la capăt. Cinstit. Teoria lui n-a reuşit. A arătat de ce a eşuat şi cum s-ar putea merge, eventual, pe altă cale, mai departe. Spune-mi, pe tine nu te-a impresionat fraza finală ?

Lexi s-a ridicat, în timp ce Matei îi vorbea, şi a început să se plimbe prin cameră.

— Ba da, mi-a dat dureri de cap, atît ! Ca să ştii !... Hai ! La opt trebuie să fim la muncă patriotică, la complex.

Matei s-a ridicat de pe scaun, se întinde din toate mădularele şi cască cu gura pînă la urechi.

— Nu merg. Mă culc.

— Ştiam. O să-mi zică toţi : pe noi ne duci, dar pe Nema de ce-l laşi ? Fiindcă ţi-e prieten ?

Lexi a plecat înfuriat, trîntind uşa după el, dar după vreo douăzeci de minute s-a întors abătut :

— Eşti un dezertor jalnic.

— Bine, merg — se hotărăşte Matei, impresionat de furia mocnită a lui Lexi.

— Noi doi ?

— Îi scoatem pe toţi. Începem cu „Fiii locotenentului Schmidt" — zice, arătînd spre patul celor doi colegi de cameră, care nu s-au trezit încă şi dorm cu păturile trase peste cap.

— Hai, Mejem ! Nae ! A venit lăptăreasa ! Nae, deşteptarea ! ...Nae deschide un ochi.

— Ce-ai cu noi ? După ce că n-am dormit toată noaptea din cauza aiurelilor voastre, ne sculaţi şi cu noaptea în cap ! Tot timpul aţi bombănit tot felul de tîmpenii. Tensori de cîmp şi mai ştiu eu ce chestii şi acum...

— La muncă patriotică !

— Ce ? Eu...

— Ştiu, tu eşti „fiul supusului turc Ostap Bender".

— Lexi, lasă-i să doarmă, dar nu le mai dai nimic. Să-şi facă de-acum singuri referatele, şi de învăţat — să înveţe tot singuri, auzi ?

Speriat, Mejem, al doilea „fiu al locotenentului Schmidt", intervine împăciuitor :

— Hai să mergem. Vii, Nae ? Eu merg, ştii doar că nu-i de glumit cu ăştia.

...Trebuie să fi fost trecut de mult de ora unu noaptea. Tramvaiele își încetaseră circulația și strada pe care se afla căminul studențesc rămăsese adîncită într-o tăcere în care se mărea mult rezonanța fiecărui zgomot, oricît de mic: ritmul iute al tocurilor de pantofi ai unei femei, un miorlăit de pisică sau un scheunat de cîine.

În camera de la etajul patru al căminului, singura care mai rămăsese cu geamurile luminate, atmosfera era grea din cauza aerului îmbîcsit de căldura uscată a caloriferului. Matei se ridică de la masa de lucru, trecu pe rînd pe la patul fiecăruia dintre cei trei colegi de cameră și îi înveli bine cu păturile.

Nae trînti pătura de pe el.

— Ce m-acoperi, vrei să mor de căldură?

— Psss, stai sub pătură, c-am să deschid geamul!

Nae nu-i mai răspunse, oftă și curînd după aceea i se auzi respirația regulată.

Matei deschise geamul și, după ce-l acoperi încă o dată pe Nae, se întoarse la masa din mijlocul camerei.

După un timp, în patul de lîngă ușă Nae se întoarse cu fața în sus și începu să sforăie. Se opri, deschise ochii și se ridică într-un cot:

— Ce faci, nu stingi lampa? Nu vezi că nu se poate dormi pe lumină?

Matei nu-l băgă în seamă și Nae adormi așa, sprijinit în cot, iar după cîteva clipe alunecă pe pernă.

Lui Matei Nema i se păru deodată că în jur, și dincolo de ferestrele deschise spre cerul nopții de toamnă, s-a făcut lumină ca ziua. Un gînd îi țîșni în minte, ca o străfulgerare într-un potop de scîntei albastre.

„Ce-ar fi dacă?... Dar e așa de simplu, cum de n-a observat nimeni pînă acum? Oare... oare nu mă înșel? Stai ...va să zică...“

Înfrigurat, începu să aştearnă frazele matematice ale demonstraţiei, una după alta, pe hîrtie. De emoţie îi tremura mîna şi aproape nu mai respira, în timp ce vîrful creionului presăra în urmă, pe hîrtie, într-o goană fulminantă, cifre, litere, formule, simboluri.

„Nu mă înşel. E bine. Totuşi... aşa de simplu ? Nu se poate. Să mai văd o dată. Poate visez. Trebuie să mai revăd atent... să refac... să nu mă pripesc..."

Reluă demonstraţia pe altă cale şi obţinu acelaşi rezultat, fără nici o deosebire. O mai refăcu apoi încă de cîteva ori şi rezultatul rămase mereu acelaşi.

„Ei bine, am dreptate. De aici ar fi trebuit să plece Einberg".

Surescitat, îşi cuprinse fruntea în mîini, apăsîndu-şi tîmplele.

„Numai de n-aş înnebuni de bucurie, c-aş strica totul, să fiu calm. Aşa, să respir adînc, adînc şi încet".

Se apropie în vîrfuri de patul lui Lexi şi-l scutură uşor.

— Lexi, Lexi ! Ascultă ! Trezeşte-te !

Lexi continua să doarmă cu ochii închişi şi cu o sprînceană uşor ridicată, parcă a mirare, parcă a ironie.

— Lexi, Lexi, n-auzi ? !

Îşi pierdu răbdarea, îl apucă de nas şi îi strînse nările. Lexi se smuci şi se întoarse pe o parte. Nu-i dădu răgaz, îl apucă de amîndouă mîinile şi-l întoarse înapoi.

— Lexi, n-auzi ? Cred că am găsit calea. E simplu, foarte simplu. Nici nu m-aş fi gîndit. Hai să-ţi spun !

— Lasă că-mi spui mîine dimineaţă — bolborosi Lexi, din somn.

— Stai să-ţi spun acum. E o treabă teribilă, ascultă !

Trezit de-a binelea, Lexi se ridică enervat.

— Mîine să ştii că cer să mă mute în altă cameră ! La naiba ! Noapte de noapte ! Aşa nu mai merge. O să ajung

neurastenic. Abia adorm și începi : „Lexi !" Da' ce-s eu ? Lasă-mă, domnule, dracului, că mi-e de ajuns de patru ani...

Se frecă înciudat la ochi :

— M-am neurastenizat. E o nenorocire să stea omul cu tine într-o cameră. Ești un huhurez, te învîrtești toată noaptea.

— Psss — îi făcu semn Matei, să-l domolească. Am găsit calea, de data asta nu mă înșel.

— *Ce-ai găsit ?*

— E nemaipomenit de simplu, pricepi ? Ți-am spus că doctrina lui Einberg e formală, deși orientarea lui matematică e perfectă. Vezi, axiomatica lui pleacă tot de la postulate vechi, adăugîndu-le un corectiv.

— Matei, te înfierbînți, asta de unde ai mai scos-o ?

— Cum, de unde am scos-o ? E clar. Mărimile fundamentale, înțelegi ?

— Nu înțeleg.

— Tu știi ce condiție geometrică se impune în reversibilitatea limitată, ca să se ajungă la relația între masă și energie ?

— O rotație completă în jurul unei imaginare a timpului.

— Bun, dar dacă încercăm altfel : să zicem — ce corespondent geometric ar conveni, pentru ca între masă și energie să avem o relație de tipul cel mai general ? O funcție oarecare ?

— Stai... Cum vine asta ?

— Hai la masă, s-o facem pe hîrtie.

Începură discuția în șoapte, dar, furați de subiect, vorbiră din ce în ce mai tare.

— ...Nu-ți dai seama că în Univers, pe stradă, în Marte, dincolo de Galaxii — pretutindeni există între masă și energie o relație matematică generală, în care fiecare fenomen se înscrie cu o condiție particulară ?

— Nu sînt convins — zise Lexi.

Cel dintîi care se trezi în focul discuției dintre Matei și Lexi fu Mejem.

— Parcă o faceți intenționat ! Țineți lumina toată noaptea aprinsă ; nu zic nimic, tac și înghit. Vă foiți ca viermii toată noaptea prin cameră ; nu zic nimic, scrîșnesc din dinți, tac și rabd. Dar nu-i numai atît. Vorbiți toată noaptea. Nu zic nimic, dar voi urlați ca apucații, vă contraziceți, zbierați ! M-am săturat, ați auzit ?

Se uită la ceasul de pe noptieră :

— Ei nu, e prea de tot : trei fără cinci !

Matei și Lexi nu-i dădură nici o atenție.

Se trezi și Nae :

— Să-mi ziceți mie cuțu, dacă n-o să ajungem toți patru la balamuc. Noapte de noapte, dom'le, aceeași chestie !...

Deschise sertarul noptierei, de unde scoase niște vată, să-și astupe urechile. Apoi, își trase pătura peste cap și se culcă la loc, bombănind :

— Într-o zi am să mă trezesc cu o anemie pernicioasă la nervi...

— Poți să explici oricui, ca să priceapă ? își exprimă Lexi scepticismul.

— Sigur. Oricui. Și un tolomac va pricepe, nu-i greu de loc — se apără Matei.

— ...Un tolomac ?

Întîmplător, Lexi se întoarse și-l văzu pe Mejem, stînd în pat, treaz și indignat.

— Ce faci ? Nu dormi ? îl întrebă. Ia vino puțin. Să zicem că tu ești tolomac, să vedem, pricepi elucubrația lui Matei ?

— Bravo, acum mă treceți și pe post de tolomac. Slăbiți-mă !

Netulburat, Matei luă o foaie de hîrtie și veni să-i explice și lui Mejem demonstrația care leagă masa și energia

într-o relație generală. Mejem se lăsase pe pernă, în timp ce Matei, ținînd un caiet cu scoarțe groase închis pe genunchi și cu hîrtia deasupra, explica de zor.

Pe culoar răsunară uși deschise. Se auzi o bătaie în ușa camerei lor, la care nu răspunse nimeni. În urma bătăii apăru Olimpiu Munteanu, responsabilul de an pe cămin :

— Tovarăși oameni de știință ! Ce tot faceți aici că ați trezit tot căminul ?

— Bine că ai venit, Limpi — îl luă repede Matei. Vino să vezi o chestie tare.

— Tovarăși oameni de știință, culcați-vă, o să vorbim mîine, o să avem tot timpul...

— Cinci minute ! Stai că-i păcat să nu-ți spunem. Uite, fii tu arbitru. E o problemă care pleacă din reversibilitatea limitată.

— Da, să fie arbitru — ceru și Lexi, și-l luară amîndoi cu forța.

Discuția reîncepu și mai aprinsă.

— Tovarăși oameni de știință... mîine...

— Nu, stai — preciză Matei — definim întîi ce înseamnă energia, apoi definim masa.

— Bine, dar totuși introduci un postulat suplimentar, fără să excluzi pe nici unul din cele vechi — îl opri Lexi.

— Cum fără să-l exclud ? Nu rămîne decît postulatul meu.

— Care, al tău ?

— Cum dracu nu înțelegi ?

— Tovarăși oameni de știință, e tîrziu, zău, uite ce tîrziu e ! interveni Limpi.

Trebui să abandoneze.

Înfruntarea de opinii științifice dură pînă spre ziuă. Continuau să dezbată problema, cînd cineva trînti o ușă. Se auziră voci și culoarul căminului prinse viață. Era dimineață. Studenții se pregăteau să plece la dejun și apoi la

cursuri. Olimpiu Munteanu adormise de mult pe scaun, uitat de Matei și Lexi.

Zrrr...zrrr... zrrr... începu să sune deșteptătorul de pe noptiera lui Mejem, fixat la șase fără un sfert.

Olimpiu Munteanu tresări înghețat. Toată noaptea camera rămăsese cu fereastra deschisă. Matei îl învinuia pe Lexi :

— Atunci ești pur și simplu de rea credință. Lucrezi cu operatorul auto-adjunct, cu simbol de tensor, nu-i nici o...

— Tovarăși oameni de știință... hap... hap-ciu ! Uite c-am și răcit. Dracu' m-a pus să vin.

— Limpi, fii atent, auzi ce zice Lexi, că în cazul ăsta nu sînt posibile două reduceri consecutive ale operatorului de cîmp !

— E posibil, ba aproape cert, că am făcut cel mai grandios guturai al tuturor timpurilor — zise meditativ Olimpiu.

Mejem și Nae se îmbrățișau, făcînd haz pe înfundate :

— Nu-i cert, dar e posibil ca ăștia să te bată pînă la urmă, trăzniți cum sînt. Șterge-o, Limpi, nu te pune cu oamenii de știință.

Dar Matei și Lexi nu-i auzeau. Continuau să vorbească, dar se potoliseră și erau de o voioșie blajină acum, de parcă ar fi descoperit un joc nou, tainic și numai al lor.

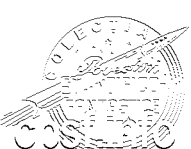

tertium non datur[1]

„Certitudinea ?..." În adevăr, de astă dată era drumul căutat îndelung, cu nesfîrşite stăruinţe. Timotin Omăt îşi sprijini fruntea cu o mînă şi după multă vreme respiră adînc, cu senzaţia că a ajuns la capătul unui urcuş anevoios şi îşi poate îngădui o clipă de răgaz. Acum putea să privească în urmă, la povîrnişul abrupt pe care-l parcursese, de unul singur, pas cu pas, fără să se gîndească dacă are cel puţin o singură şansă. Împotriva unei evidenţe care părea absolut certă, se îndărătnicise şi iată...

De afară, din casa scărilor, se auziră tropăituri şi glasuri zgomotoase de copii, chemîndu-se. Zări şi soarele dimineţii de primăvară, alb, orbitor, împroşcînd oraşul cu un potop de străluciri. Mîna îi alunecase peste ochi şi i se oprise pe faţa cu barba nerasă de cîteva zile.

„Mai departe ! Mai departe..." Clipele de părelnică fericire se mistuiră, iute alungate de nelinişti. „Mai departe, mai departe !"

În pauza făcută, cerneala se uscase în peniţa stiloului şi trebui să mîzgălească zigzaguri ca s-o pornească iar.

[1] A treia posibilitate nu există (dicton latin). (n.r.)

Ecuația era relativ simplă și putea calcula în cel mult două ore numărul de soluții posibile ; apoi le va lua pe rînd, fiindcă una dintre ele va fi cea reală, soluția întregului sistem de calcul — în sfîrșit soluția.

Glasurile și tropăiturile copiilor se auziră iar. Unul dintre ele spunea :

— Bine, să ne luăm la trîntă și cine învinge, rămîne campion mondial în tot blocul nostru, numărul optsprezece !

— Bine, biineeee... răspunseră alte glasuri în cor, în timp ce hărmălaia se depărta.

Tîrziu, către seară, amorțit de atîta stat pe scaun, se ridică amețit, să facă doi-trei pași prin cameră.

„O, cum de nu mi-am dat seama ? Cum ? Cum ?... Totul, totul în zadar... Zece la puterea optsprezece, ori zece la puterea nouăsprezece..." Cărțile din bibliotecă și lampa din tavan se legănau o dată cu podeaua de sub picioarele lui, devenită nesigură.

„Zece la puterea optsprezece ori zece la puterea nouăsprezece... Zece urmat de... În zadar, totul în zadar..."

Ar fi vrut să întindă mîinile înainte, să se poată apuca de ceva. Aluneca în adîncuri, tot mai repede, și nu găsea nimic, nici un sprijin.

„Binee ! Să ne luăm la trîntă și cine învinge, rămîne campion mondial în tot blocul nostru, numărul optsprezece !"

Glasul care repeta cuvintele copiilor de azi dimineață răsuna străin și batjocoritor.

„...Să ne luăm la trîntă ? Sînt prea bătrîn ca să mă mai iau la trîntă cu cineva. Am șaptezeci și șase de ani, m-am născut în 1892 — *o-mie-opt-sute-nouăzeci-și-doi...*"

„— Puțin ! Eu am zece la puterea optsprezece, ori zece la puterea nouăsprezece, ori zece la puterea optsprezece, ori zece la puterea nouăsprezece, ori...

— Știu, știu, ești infinitul...

— Tu m-ai chemat, ți-aduci aminte ? Era în 'nouă sute zece. Terminaseși Facultatea de matematică.

— E adevărat, așa s-a întîmplat. Trebuia să-mi aleg teza de doctorat și m-am dus la profesor. Da, da, era tot o seară de primăvară. Aveam bilete la teatru. Am stat pînă noaptea tîrziu la profesor și nu m-am mai dus.

— Dar... ea te-a așteptat. Ai necăjit-o. Ți-aduci aminte ? Poate nu știi. A plîns toată seara, de ciudă.

— Nu știam. N-a mai vrut să ne mai întîlnim de atunci, fiindcă o mai făcusem să aștepte și altă dată. Dar asta s-a întîmplat acum cincizeci și...

— Era frumoasă.

— Da... era... Era foarte frumoasă...

— Îți aduci aminte de ce ți-a spus profesorul ?

— Da, mi-a spus că-i o idee periculoasă, că s-ar putea să-mi irosesc toată viața fără să găsesc nimic.

— De ce nu l-ai ascultat ?

— Fiindcă am vrut să găsesc o teorie nouă a numerației, mai rapidă, cu care să se poată socoti mai ușor marile mulțimi de obiecte, electroni, particulele nucleare, particulele...

— Ha-ha-ha ! Ai găsit-o, nu-i așa ?

— Da, nu rîde, am găsit-o. Am găsit ecuația, trebuie doar calculată..."

— Calculată cu zece la puterea optsprezece ori zece la puterea nouăsprezece soluții ? Ha-ha-ha !

— N-am știut că-i atît de complicat, am crezut că termenii de probabilitate de gradul nouă se reduc între ei. M-am înșelat... Și totuși... poate c-ar fi o soluție... ar fi..."

Se smulse cu ultimul rest de energie din noianul de vedenii ce i se împăienjenise în gînduri.

„Soluția... poate că..."

Izbucni, acesta era cuvîntul, în camera albă și însorită a laboratorului. Matematicianul Valentin Soran își ridică

privirea, surprins de apariția ei neașteptată, surprins și de astă dată, ca-ntotdeauna, de frumusețea chipului și a trupului ei, atît de potrivite în camera irizată de minunea zilei de primăvară.

— Valentin, mă faci să aștept, nu-i așa ? Vocea ei, vocea aceasta neobișnuită, adîncă, avea accentul ușor insolent, ușor imperativ pe care el îl cunoștea : era modul ei de a-și disimula o tristețe, sau poate o înfrîngere chiar.

— Nu, să vezi... aștept doar fișele de calcul. Se uită la ceasul din perete: Peste opt minute vor fi conectate circuitele integratorilor.

— Și?

— Vezi, e atît de important! S-ar putea să reușim.

— Și?

— Oamenii, Pămîntul vor avea un alt sistem de numerație.

— Și? O să numărăm trei, doi, unu — în loc de unu, doi, trei? Teribilă descoperire! Pentru asta nu ți-ai luat concediu de cinci ani?

El zîmbi dezarmat, resemnat ca un copil în fața oamenilor mari care nu cred în Moș Crăciun:

— Nu ți-am spus? Inversiunea e doar principiul, plecarea de la valorile marilor mulțimi și separarea evenimentelor numărate, prin criterii de precizare.

— Valentin, iar începi? M-am săturat de povestea asta. Auzi ? M-am săturat ! I-am citit însemnările bosorogului, știi ce scrie ? Citez, reține exact, m-a frapat pasajul : *Evantia a luat bilete la o reprezentațiune de lanternă magică ; se joacă cu titlul de „Fatalitatea vieții". Nu voi să merg din pricină că nu mă pot desprinde de studiu. Mă tem că voi fi în situațiunea de a renunța la formarea unui cămin. Poate mai tîrziu, după ce am să termin studiul și asta cine știe cînd... După cum mi-a atras atențiunea domnul profesor, s-ar putea să nu ajungă o muncă de-o viață întreagă. Da,*

așa am să fac, așa trebuie *să fac! Miragiul acestui studiu imens m-a prins în fascinațiunea lui. Trebuie să aleg — între Evantia și miragiul meu. Tertium non datur.*"

— Spune-mi, de ce ai citit? Te-am rugat să nu umbli în hîrtiile acelea!

— Fiindcă... fiindcă cel puțin pe tine vreau să te scap. Înțelegi? Ce-a realizat Timotin Omăt? Un biet profesor de școală medie, atît a fost — și a murit acum patruzeci de ani, necunoscut. Nu vreau să scuturi tu praful și mucegaiul de pe dosarele lui, nu vreau să...

Un semnal luminos se aprinse în panoul de aparate care acoperea în întregime unul din pereții laboratorului.

— Uite, uite! o întrerupse surescitat matematicianul. Da... te rog, o clipă, să-mi notez...

„...E clar, absolut clar, dar trebuiesc repetate programările... Asta ar însemna o soluție pur algebrică..."

Se opri. Era seară. Ajunsese în fața intrării somptuoase a Institutului de calcul.

„Oare ce trebuie să-i spun?" Se uită la ceas. „Ora douăzeci și trei și... Am făcut-o ! La ora douăzeci și unu trebuia să... S-a supărat desigur".

Introduse o fisă în videofonul din holul Institutului.

— Bună seara.

— Bună seara, Valentin, nu-mi cere iertare. Am înțeles.

— Nu! Trebuie să mă lași să-ți explic. O să introduc un etaj pentru repetarea programărilor; s-ar putea să existe o soluție pur algebrică.

— Cred că ai dreptate; și eu mă gîndeam la posibilitatea asta.

— Și tu?

— Da, și eu.

— Dar... nu mi-ai spus nimic; bine, dar tu...

— Ai dreptate: eu nu mă pricep la calcule programatice. Ascultă-mă însă. Sînt medic. Ţin în braţe în fiecare zi douăzeci de copii şi aş vrea ca unul, cel puţin unul să fie al meu. Înţelegi? Îmi place muzica serială şi aş vrea o dată pe lună să ascult un concert. Aş vrea să merg în picioarele goale şi să simt cum mă înţeapă pietrişul unui rîu de munte. Aş vrea să mă usture ochii de fumul unui foc aprins în faţa unui cort, într-o excursie în caiac pe Olt. Pentru asta n-ai putea găsi o soluţie pur algebrică? Sînt sigură că nu! Atunci lasă-mă s-o caut *eu,* fără tine!

Rămase năucit în faţa ecranului stins. Peste cîteva secunde însă ecranul videofonului se aprinse din nou.

— Salut, Valentin. Ce faci? Întrebarea i-o pusese cercetătorul-dispecer de serviciu.

— Nimic deosebit. Urc sus. Am de lucru...

— Ai o mutră... se întîmplă. Ura, bătrîne!

— Ai dreptate, am o mutră... pur algebrică.

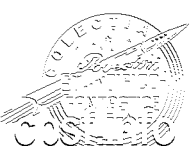

POVESTIREA A DOUA:

revelion cu bătrînul holmes

— Aţi instalat fişele cu felicitări de Anul Nou? întrebă, oarecum de circumstanţă, directorul Observatorului.

— Desigur, desigur — se grăbi să-i răspundă Zenobia Breţu, inginerul cu telecomunicaţiile. Am făcut fişe pentru o sută nouăsprezece limbi.

— Mă iertaţi — interveni inginerul radiolog Tudor Scripcaru, directorul adjunct — din păcate nu văd nici un sens în urările acestea între automate: *„Atenţiune, dragi colegi de la Observatorul Moldoveanu, aici e staţia Greenwich, vă dorim un An Nou fericit, multe succese etc, etc...“* Se conectează un releu şi numai ce-o auzi pe Babette stîlcind limba bătrînului Will : *„Hallo Greenwich, thank you very much, here's Moldoveanu-Observatory, we wish you etc, etc.“* La fel cu Zambezi, cu Mexico-City etc, etc.... Are vreun rost?

— Întîi şi întîi, nu stîlcesc limba bătrînului Will, asta-i o calomnie. În al doilea rînd, nu mă cheamă Babette; ţi-o spun pentru ultima dată, pentru dumneata sînt tovarăşa Zenobia Breţu. Şi în al treilea rînd, aşa se obişnuieşte ; dacă te interesează, mîine n-ai decît să citeşti imprimările schimburilor de felicitări la telex. Asta-i!

— Formidabil! Auzi? Nu cumva mie mi-au spus cei din Okinawa să repet comunicarea în englezește, după ce onorabila Babette le vorbise o jumătate de oră, pretinzînd că a cuvîntat în limba bătrînului Newton?

— Să lăsăm cursurile de limbi străine — interveni directorul — toată lumea nasul în farfurii!

Trebuia să intervină adesea; „puștii lui" erau cam năbădăioși.

Vorbele Bătrînului Holmes (așa fusese poreclit în secret directorul) avură efect.

„Puștii", în frunte cu Harry Taxon (alias Scripcaru), nu mai aveau răbdare, dar fiindcă „masa de prînz trebuie să fie masă de prînz și nu aiureală (vezi „Dictoane Alese din Bătrînul Holmes" — un fel de cod oral al bunelor maniere din stațiune) au fost nevoiți să-i suporte tot tipicul, călcîndu-și pe inimă.

În ziua aceea de 31 decembrie totul a decurs după program... pînă la cafea. Erau cu toții fericiți că „ceremonialul", cum îi ziceau ei, e pe sfîrșite, cînd — ce să vezi: Bătrînul Holmes își aprinse pipa, proverbiala lui pipă, după ce o îndesase bine cu tutun auriu, degudronat și denicotinizat, apoi ridică ceșcuța, să soarbă o gură de cafea aburindă. Dar în locul aerului de profundă satisfacție pe care-l arbora de obicei, figura i se lungi brusc. Ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic, mai sorbi o dată din ceașcă și mai trase un fum din pipă, apoi „cuvîntă":

— Dragă tovarășă inginer Mariela Prigore, iubita noastră chimistă, și prea stimate tovarășe inginer Dan Stăncescu, onoratul nostru electronist, aș vrea să-mi dați un termen, în orice caz nu mai lung de zece ani, în limita căruia să vă hotărîți să puneți la punct mașina electronică de preparat alimente. Ce ziceți?

Mariela Prigore băuse și ea din cafea. Cu ochii plecați, încercă vag să se apere:

— Tovarăşe director, să ştiţi că n-am nici o vină. I-am spus încă ieri lui Dan că circuitul care comandă dozarea soluţiei de clorură de sodiu are undeva o atingere şi declanşează releul, în locul releului pentru dozarea soluţiei de poliglucide. Ce era să mai fac?

— Să vedeţi — interveni Stăncescu — sînt şi eu om...

— Bine, bine, om, om, dar ce facem cu cafeaua sărată ocnă?

— Păi dacă nu mă lăsaţi să vorbesc... Ştiţi că ieri şi azi am avut de transmis rezultatele de la „raze cosmice". Tovarăşul Scripcaru a vorbit nouă ore cu Teguciclapa.

— Tegucigalpa! Adică *Te-gu-ci-gal-pa!* îl corectă Scripcaru.

— Tecigugalpa, în sfîrşit, dar cine a dat indicaţii „Normei 11" pentru drumul „106 Sirius"? N-am condus-o eu singur patru sute de mii de mile, fiindcă „Kilimandjaro" era defect? Cînd să mai am timp pentru bucătărie?

— Bine — conchise Bătrînul Holmes. Să ne bem cafelele aşa cum au fost făcute, poate astfel „vom mai trage unele învăţăminte din situaţia creată", cum se spune! Să ne fie de bine, şi de dulce!

Fu primul care-şi goli ceşcuţa pînă la fund şi — fiindcă pînă şi o invitaţie de-a lui trebuia considerată un ordin — rînd pe rînd Mariela Prigore (alias Madame Curie), Babette, Harry Taxon, fizicianul Lucipescu (alias Copernic) şi Stăncescu (alias Burtică) sorbiră cafelele sărate cu dinţii încleştaţi, pînă la ultima picătură.

Apoi toată lumea se ridică de la masă. Liniştea se menţinu pînă cînd Bătrînul Holmes părăsi sala, dar imediat după aceea năzdrăvanul electronist Burtică era mai-mai să fie linşat. Noroc că Madame Curie, veşnic miloasa, interveni să fie iertat: pledoaria ei se baza pe înţeleptul principiu că, în definitiv, nu se poate fără „sarea în bucate".

De fapt — se înfurie Burtică — de ce n-ai gustat cafeaua înainte de a o servi ?

— Las-o moartă — îl potoli Copernic — că ne-ai făcut de rîs. Îți făcea foarte bine dacă te reținea la Observator, cum ar fi fost normal. Gata, echiparea, că întîrziem!

Porniră în trombă, să-și schimbe hainele de serviciu. Primul care se întoarse gata echipat fu Harry Taxon; se grăbi să iasă pe platforma heliportului, să pregătească rachetopterul în vederea plecării.

Curînd coborîră și ceilalți din camere, gata de drum, dar nu puteau pleca decît după ce aveau să-i ureze Bătrînului Holmes un An Nou fericit.În seara aceea urma ca el să rămînă singur în tot Observatorul.

— Eu sînt gata — anunță Harry Taxon, intrînd de afară, roșu la față de vînt și de ger. Am pornit motorul și l-am lăsat în mers, să se încălzească puțin. Oare cît o să ne țină, pînă va binevoi să coboare?

— N-ai zis tu că plecăm la orele pai'sprăzece ? O să coboare exact la pai'sprăzece — îl lămuri Copernic.

— Ce mă mai scoate din sărite cu punctualitatea asta a lui! izbucni înciudat Harry Taxon.

— De data asta nu. E ora „pai'sprăzece" fără douăzeci și două de minute. Vă doresc drum bun și un An Nou fericit.

Se întoarseră, ca la comandă, spre ușa în cadrul căreia apăruse, pe nesimțite, Bătrînul Holmes.

— La mulți ani! îi răspunseră în cor.

Harry Taxon se înroși pînă în vîrful urechilor și își plecă ochii.

Bătrînul Holmes le strînse mîinile pe rînd. Peste un minut rămase singur în fața geamului vast din sala mare a Observatorului, privind spre discurile rachetopterului, cum se învîrteau din ce în ce mai repede. Le făcu semn cu mîna pînă cînd îi pierdu din vedere, și apoi se întoarse mulțu-

mit în liniștea care-l înconjura, venind parcă spre el de pretutindeni. Își aduse un rețou mic, vechi de pe vremea bunicii, o rîșniță electrică la fel de veche, și își pregăti o cafea, fără programarea mașinii electronice de preparat alimente și chiar fără nici un fel de mașină electrică, într-un simplu ibric; și se întîmplă să nimerească o cafea bună.

Arhimede Cărăbuș, sau Bătrînul Holmes — cum îi spuneau colaboratorii lui, bănuind că el nu știe — se pregătea să înceapă al unsprezecelea an de activitate la Observatorul de Astronautică. De doi ani fusese numit directorul Observatorului. În ciuda poreclei, nu era de loc bătrîn: la 16 februarie 1999 urma să împlinească 36 de ani. La Observator venise exact cu zece ani în urmă, în ziua ajunului Anului Nou. Pînă atunci lucrase ca asistent la catedra de Astronomie. Îndepărtată de la Institutul de Astronautică din București, pregătindu-și în același timp teza de doctorat. Cu puțin înainte de a o preda, constatase niște greșeli care i se strecuraseră în calculele ultimului capitol.

— Ei și tu — faci prea mult caz! îl apostrofă șeful lui de catedră. Chiar cu aceste greșeli, lucrarea rămîne foarte valoroasă; mai ales calculul zonelor din infraroșu pentru telescoapele cuantice e o descoperire remarcabilă. Renunță la ultimul capitol și susține-ți teza liniștit!

Dar nu avu ce-i face; Arhimede persista să-și revadă lucrarea în întregime. Profesorul aranjă să fie numit într-un post la Observatorul acesta de Astronautică, de pe vîrful Moldovanu din Munții Făgărașului.

— Uite — i-a spus la plecare. Ai un an la dispoziție. Te poți odihni, poți mai ales să-ți refaci liniștit calculele. N-o să fie prea multă treabă, Observatorul e nou și nu intră în funcțiune decît la vară, chiar și atunci cu program redus. Drum bun, la revedere peste un an!

Pe vremea cînd era asistent la Institut fusese logodit cu o studentă de la Medicină şi i se părea, în virtutea unei legi la fel de implacabile ca şi legea atracţiei universale, că dragostea lor e cea mai mare şi mai puternică din lume. Cînd a auzit că pleacă, fata s-a făcut foc. A încercat prin toate mijloacele să-l determine să-şi susţină teza. Cînd a văzut că nu-l poate convinge, şi-a şters încet lacrimile, a scos simplu inelul de logodnă şi i l-a întins. Peste şase luni era măritată cu altcineva şi-l uitase. Probabil că mai ales din cauza asta Arhimede Cărăbuş n-a mai plecat de la Observator. Profesorul l-a tot chemat, vreo patru ani la rînd, să se întoarcă. I-a răspuns că renunţă la susţinere şi a adăugat în glumă că speră să obţină titlul *honoris causa*. Desigur, profesorul s-a supărat, uitîndu-l intenţionat în vîrful lui de munte.

În cei zece ani care au trecut pe nesimţite, s-a ţinut serios de treabă. Personalul Observatorului s-a schimbat mereu şi dintre toţi, el a rămas cel mai vechi. Se statornicise obiceiul ca aici să-şi facă stagiul de un an tineri ingineri şi fizicieni, care urmau după aceea să lucreze la Institutul de Astronautică. Cel mai bun dintre ei devenea automat directorul adjunct al Observatorului, aşa cum era în acest an „Harry Taxon".

Băieţii din ultima serie împlineau în februarie anul şi urmau să plece. Gîndindu-se la această posibilitate, Bătrînul Holmes simţea o uşoară strîngere de inimă. Poate că de astă dată, mai mult decît faţă de alte serii, se simţea teribil de legat de ei, în ciuda năzbîtiilor pe care le făceau şi chiar în ciuda faptului că-l botezaseră „Bătrînul Holmes".

Pipa i se stinsese de mult, şi în ceşcuţă cafeaua preparată după metode învechite rămăsese pe jumătate nebăută. Se adîncise în studiul unor fişe de la maşina electronică de calcul, adunate de mai multe săptămîni, pe care nu avusese timp să le examineze amănunţit.

„E clar, chiar foarte clar..."

Se ridică din fotoliu și începu să umble prin sală.

„Nu mai încape nici o îndoială. Hm? Mă mir că nu s-a gîndit nimeni pînă acum la ipoteza asta. Hm? Ei, și eu... Dacă ar fi descoperite toate de la început, n-ar mai rămîne nimic de făcut. E logic!"

Se așeză din nou, își prinse pipa, după ce o înfundă cu tutun proaspăt, sorbi o gură de cafea și începu metodic să refacă raționamentul științific care-l dusese la ceea ce i se părea o nouă descoperire.

În momente ca acesta, pradă unei emoții intense, obișnuia adesea să vorbească de unul singur cu voce tare.

— E de-a dreptul formidabil. Ascultă-mă ce-ți spun, Bătrîne Holmes ! Cred că ai dat lovitura cea mare...

Emoționat, simțea că nu-și mai găsește locul. Ar fi vrut să comunice cuiva această bucurie. Formă apelul pentru ora exactă la televiziune. Pe ecranul stereo de pe peretele din fund al camerei se făcu lumină și apăru imaginea acelor de ceasornic, apoi fata aceea drăguță care spunea ora exactă veni dintr-o parte, arătă cu mîna spre indicatoare și își pronunță formula profesională:

— Atențiune, peste nouă secunde va fi ora nouăsprezece și două minute. V-ați controlat ceasul? Vă mulțumesc.

Imaginea dispăru, înainte ca Bătrînul Holmes să-i fi putut spune: „Știi, ceasul meu merge perfect, dar am vrut să-ți spun că..."

Un difuzor transmise brusc semnalul de chemare și imediat după aceea o voce comunică :

— Atențiune, Observatorul Moldoveanu! Stația dumneavoastră meteorologică automată indică posibilități normale de aterizare. Înspre dumneavoastră a plecat un rachetopter, care va aduce un reporter al stereo-televiziunii. Este ora nouăsprezece și zece minute, aterizarea se va face la ora nouăsprezece și douăzeci și cinci de minute. Vă rugăm să

fiți pregătiți. Vă dorim un An Nou fericit. A încheiat transmisia.

— Cum vine asta? Bătrînul Holmes sări de doi coți în sus: Asta-mi mai trebuia! Acum cînd vreau să fac experiența! Să-mi pierd vremea cu un reporter, ei, drăcia dracului!

Enervat, apăsă la întîmplare pe unul din butoanele pickup-ului stereofonic.

— Nu înțelegeți că vreau să experimentez?

Nu-i răspunseră decît acordurile triste ale „Neterminatei", ca și cînd Schubert i-ar fi prevăzut cu mulți ani înainte necazul.

Profund nemulțumit, se duse să-și îmbrace pîslarii și șuba, ca să-i poată ieși înainte nepoftitului. Spera să termine repede. Știa de fapt pe dinafară vreo trei-patru genuri de răspunsuri la asemenea interviuri, doar îl mai plictisiseră și altă dată. În orice caz, în cel mult o oră, o oră și jumătate, avea să rezolve problema asta mondenă.

Reporterul era de fapt o reporteră, o codană neastîmpărată și nimic mai mult. Fusese convins că femeile complică totdeauna orice treabă. Trebui să-i permită fetei să aprindă toate lămpile în Observator; ba ea mai avu pretenția ca el, Bătrînul Holmes, să se bărbierească încă o dată, deși se bărbierise înainte de prînz.

„Să nu-ți iei cîmpii?"

Fata îi făcu semn, întrebîndu-l dacă e gata, arătînd disperată spre ceasul de la mînă, că sînt în întîrziere.

Ecranul stereo-televizorului se lumină brusc. Crainicul începu să anunțe:

— Dragi copii...

Holmes înghiți în sec.

— ...ați urmărit zborul telereporterei noastre Evantia Cireșaru cu rachetopterul spre vîrful Moldoveanu, la Observatorul de Astronautică. Ați văzut apoi pe harnicii noș-

tri oțelari de la marele Combinat Siderurgic din Galați, pregătind primele șarje ale anului 1999, șarjele unor oțeluri speciale pentru rachete interplanetare. Și acum, să ne întoarcem din nou la Observator, de unde, după cum v-am mai spus, se conduc zborurile rachetelor. Dăm cuvîntul prietenei noastre Evantia.

Telereportera conectă aparatul de luat vederi. Începea transmisia.

— Dragi copii, la Observator am fost primită foarte bine chiar de director, tovarășul Arhimede Cărăbuș, care după cum vedeți și voi — m-a luat părintește de mînă și — după cum vedeți — ține să mă conducă și să-mi arate pas cu pas instalațiile complicate, necesare comunicațiilor și observațiilor astronomice. La Observator, specialiștii din schimburile de serviciu țin zi și noapte legătura cu lumile îndepărtate ale planetelor. Și acum o să-i vizităm, rînd pe rînd, pe tovarășii specialiști de serviciu la posturile lor. Acest lucru ne va fi posibil datorită faptului că în toate încăperile laboratoarelor sînt instalate camere de luat vederi pentru transmisii de televiziune. Porniți deci alături de noi. Cu ce să începem, tovarășe director?

De fapt, de mînă îl luase *ea* — și asta îl cam enervase.

„Auzi? «Părintește»?!"

Își înghiți năduful și zise:

— De fapt, în Observator, la această oră și pînă mîine dimineață, nu mă aflu decît eu. Toate instalațiile Observatorului sînt complet automatizate și se comandă de la o mașină cibernetică de calcul. Personalul de serviciu al Observatorului nu execută decît prelucrarea datelor culese și lucrările de întreținere.

Ar fi vrut să continue, să sublinieze acru că povestea cu „zi și noapte" era de pe vremea bunicii, dar se abținu; să nu strice telereportajul.

— Dragi copii — interveni Evantia Cireşaru, îndemînatică la vorbă ca toţi telereporterii — după cum aţi aflat astă seară, în tot Observatorul nu se află nimeni, în afară de directorul Cărăbuş şi cu mine — aşa că, împreună cu noi, veţi fi şi voi stăpînii Observatorului şi vom putea hoinări peste tot, în voie. Atenţiune doar, să nu puneţi mîna pe vreun aparat sau să stricaţi ceva. Vă rog să fiţi foarte cuminţi!

Tovarăşe director, desigur instalaţia cea mai interesantă, după cîte ştim, este telescopul cuantic, cu care a fost dotat de curînd Observatorul şi căruia am aflat că dumneavoastră i-aţi adus importante perfecţionări, în aşa fel încît cu ajutorul lui se poate vedea mai bine, la mai mari distanţe şi...

Ar fi vrut să spună „şi mai repede"; dîndu-şi seama însă că acest ultim grad de comparaţie nu se potriveşte în cazul de faţă, lăsă „şi"-ul în suspensie, tuşi de circumstanţă şi continuă netulburată:

— Deci, tovarăşe director, înainte de a merge mai departe, vă rugăm să explicaţi micilor noştri telespectatori — desigur fără să recurgeţi la cunoştinţe prea savante — cum funcţionează un telescop cuantic. Vă rugăm să ţineţi seama că teleemisiunea de acum este destinată telespectatorilor între şase şi opt ani; după cum ştiţi, la această vîrstă nu se ajunge decît la algebra elementară şi la trigonometrie.

Bătrînul Holmes rămase paf. Întrebă într-o doară:

— Puţină mecanică cuantică ştiu?

— Ei, nu chiar mecanică cuantică, dar legile căderii corpurilor vi le-ar putea spune ca pe apă.

Ar fi vrut să se scarpine în cap, dar năstruşnica de telereporteră îl ţinea zdravăn de mînă; în timp ce treceau prin sala telescopului, ajunse la concluzia neaşteptată că era plăcut să simtă căldura radiată de mîna ei.

Telereportajul fu un adevărat chin. După veşnicii nenumărate — cîte i s-au părut Bătrînului Holmes c-au trecut pînă a auzit-o pe Evantia luîndu-şi rămas bun de la „dragii ei telespectatori", urîndu-le şi un An Nou fericit — se trînti sfîrşit într-un fotoliu, uitînd chiar să-şi aprindă proverbiala-i pipă.

Comandate de relee temporizatoare, lămpile se stinseră treptat, ca să nu strice ochii printr-o stingere bruscă; rămaseră aprinse doar cele necesare iluminării normale a unei camere.

— Probabil că iluminarea necesară transmisiilor telestereografice în culori vă oboseşte, nu?

— Nu mă oboseşte, *mă plictiseşte!* răspunse oţărît Bătrînul Holmes. De ce-or fi instalat dispozitive pentru transmiterea teleimaginilor în toate încăperile Observatorului?

— Le folosiţi des?

— De vreo cinci-şase ori pe an, cînd se transmit lecţii practice pentru studenţii de la Astronavigaţie, la cursul de conducerea şi urmărirea zborurilor cosmice.

— Vă rog să mă credeţi că nu mă aşteptam să-mi reuşească atît de bine teleemisiunea. Aţi fost foarte clar în explicaţii; îmi permiteţi să repet principiul de funcţionare al telescopului cuantic, să verific dacă l-am înţeles bine?

— Mă rog, n-am nimic împotrivă.

— Deci — corpurile incandescente sau luminate emit cuante de energie în flux. În locul oglinzilor de la telescopele de acum treizeci de ani, se folosesc mari antene-oglinzi, care prind fluxul de cuante şi, cu ajutorul unui amplificator, îl transformă într-un curent de electroni, apoi, cu ajutorul spectroanalizorului, curentul electric este separat şi transformat în imagine, nu? Precizia: un metru pătrat la o distanţă de un an-lumină dă o imagine fotografică cu un milion de puncte.

— Perfect, ești o elevă silitoare.

Privirile lor se întîlniră pentru o clipă și apoi izbucniră amîndoi, spontan, în rîs.

Bătrînul Holmes se ridică din fotoliu și se apucă să pregătească o cafea pe reșoul străvechi.

— De unde aveți unealta asta demodată?

— Ehei, ce știi dumneata? E un reșou. Probabil că n-a mai apucat asemenea instrumente. Imaginează-ți că e fabricat chiar de „Metalocasnica", cu treizeci de ani în urmă în 1968.

— Cele care fabrică gospodine cibernetice cu o sută de întrebuințări?

— Exact, numai că pe atunci făceau lucruri tare bune. Uite un reșou care funcționează de treizeci de ani, fără să-i fi schimbat nimic.

— Lăsați, că fac și acum produse de calitate. „Gospodina" noastră de acasă, pe care am cumpărat-o în toamna asta, ne-a preparat o minunăție de murături, compoturi, dulcețuri, calcă și spală admirabil și face mai ales niște clătite să-ți lingi degetele, nu altceva.

— Dar cafeaua?

— Aveți dreptate. Toată lumea se plînge că greșește de multe ori și o sărează în loc s-o îndulcească. Chiar o colegă de la Stațiunea nr. 1 de pe Marea Curie, din Lună, se plîngea de același defect... O, vă mulțumesc. Ați făcut o cafea care miroase foarte plăcut!

— Nu știu dacă n-am făcut-o prea amară pentru dumneata.

Telereportera sorbi încet din băutura aburindă.

— E într-adevăr bună.

— Sînt încîntat. La ce... oră... vine rachetopterul să te ia?

— Știu... tocmai voiam să vă previn. Nu știu dacă nu cumva n-am făcut o gafă... Crezînd că la Observator voi

întîlni tot colectivul, și fiindcă pilotul petrece revelionul astă-seară la Nairobi, la un prieten, i-am spus să... să nu mai vină să mă ia... Cred că am greșit, nu?

Bătrînul Holmes înghiți încă o dată în gol și se strădui să-i răspundă amabil :

— Nu, nu, nici o gafă. E loc destul aici. Poate, cel mult, să fie prea plicticos pentru dumneata... Eu nu sînt un tovarăș de petrecere cine știe ce agreabil.

Fata nu-i mai răspunse, se mulțumi doar să-l privească într-un mod tare ciudat, încît avu pentru o clipă impresia vagă că o cunoaște de undeva, deși era aproape sigur că n-a mai văzut-o niciodată.

„Și totuși, totuși de unde-o cunosc?"

Ca și cînd ea i-ar fi ghicit gîndurile, o auzi spunîndu-i:

— Cred că mă aduceți cîteodată pe aici, nu?

— Cum așa?

— Foarte bine. Acum patru ani am pozat pentru imaginea fetei care spune ora exactă la televiziune. Nu m-ați recunoscut? Ce-i drept, mi-am schimbat coafura și nu-mi mai vopsesc părul albastru.

— Da, da, știam că te cunosc de undeva... fata care spune ora exactă. Ai dreptate... vii cîteodată pe la noi. Mai vrei o cafea sau poate... știu eu... ce-ai dori?

— Nimic. Sînt mulțumită că ați acceptat să rămîn cu dumneavoastră. Aici totul e foarte interesant... Pot să vă pun o întrebare?

— Da.

— Ce v-ați programat să faceți astă-seară, singur, în noaptea de Anul Nou?

— Nimic deosebit. Voiam să consult niște fișe de calcul pe care n-am avut timp să le văd mai atent în ultimele săptămîni și... să ascult, poate, puțină muzică simfonică... Eu sînt de modă veche, îmi plac Stravinski, Bártok, Gershwin chiar... Dacă vrei, i-am putea asculta împreună.

— Dacă nu vă deranjează?

Peste cîteva clipe muzica din „Pasărea de Foc", venind parcă din toate părțile, din timp și spațiu, îi cuprinse în undurea ei.

— Ați recunoscut melodia?

— Da, Stravinski... Cînd ați coborît ultima dată de la Observator?

— Nu-mi mai aduc aminte; la început, acum vreo zece ani.

— Zece ani? Extraordinar... zece ani? Stați puțin! Îmi închipuiam.

— Nu înțeleg...

— Cu atît mai bine. Pot să vă propun ceva?

— Știu eu?

— Aș vrea să văd cum lucrați. V-aș ruga să vă continuați activitatea, ca și cînd n-aș fi aici. Vă rog mult!

— Mă rog...

Bătrînul Holmes își aprinse pipa, își lău din nou fișele și peste cîteva secunde era cufundat adînc în studiul lor. În vremea asta, telereportera scoase un notes și un pix și cîteva clipe îl privi cu multă atenție pe omul adîncit în calcule din fața ei.

— Am găsit, am găsit!

La privirea mirată pe care i-o aruncă, cuvintele pe care ea le pronunță în continuare nu aduseră nici o lămurire.

— Va să zică, n-ați coborît de zece ani. Da. Foarte bine — întinse un deget amenințător și întrebă: Unde ați lucrat înainte de a veni la Observator?

Deranjat, fiindcă abia se apucase de lucru, îi răspunse morocănos:

— La Institutul de Astronautică; îmi pregăteam doctoratul.

— Da... Ați avut vreodată vreo vizită a pionierilor...

sau să zicem a elevilor de clasa a opta... sau o noua... la Institut ?

— Parcă-mi amintesc ceva...

— Exact. Aveaţi pe atunci douăzeci şi doi... şi trei de ani. O elevă s-a îndrăgostit de dumneavoastră. Bineînţeles nu eu, dar aş fi putut fi, de ce nu ? Ar fi avut acum vîrsta mea. Vorbeaţi pasionat, cu ochii inspiraţi. Părea că lumile îndepărtate se apropie, tăriile infinite le poţi atinge cu degetele... Aţi venit după aceea, la un an sau doi, aici la Observator, nu-i aşa?

— Da.

— Exact, ştiam. Poşta — de cîte ori vine aici la dumneavoastră poşta?

— De cîte ori e nevoie.

— Să zicem, luni, miercuri şi vineri, sau... nu, mai bine o dată pe săptămînă, sîmbăta.

— ...

— Nu-i aşa că ultima dată n-aţi mai primit un plic albastru?

— N-am primit.

— Ştiam. Era de la fata care s-a îndrăgostit de dumneavoastră, plicul albastru care venea mereu, în fiecare săptămînă, sîmbăta.

— N-am primit niciodată plicuri albastre, nici sîmbăta, nici altădată.

— Asta nu-i important. Ultima dată, ultimul plic l-aţi primit?

— Nu !

— Şi în schimb... în schimb... iată-mă! Adică nu, nu-i tot ! Spuneţi-mi ceva despre colaboratorii dumneavoastră, cum se numesc şi cîţi ani au. Cu ce se ocupă ? E foarte important. Vă rog !

Neştiind ce să creadă, Bătrînul Holmes ezită puţin, apoi începu să-i enumere.

— Tudor Scripcaru, douăzeci și cinci de ani, directorul adjunct al Observatorului, inginer radiolog... pasionat de raze cosmice.

— Pe cine iubește în afara razelor cosmice, dintre colege ?

— Nu iubește pe nimeni... de unde să știu eu?

— Așa va să zică, pe nimeni. Nu se poate. N-ați observat cel puțin dacă nu se ceartă cu cineva mai des?

— Da... Într-adevăr... se ceartă cu Babette... ă, cu tovarășa Bretu Zenobia, inginerul de la laboratorul de telecomunicații și metrologia radiațiilor. Bine, dar e normal, ei lucrează împreună.

— Bretu Zenobia? Cum arată?

— O fată de douăzeci și trei de ani, inteligentă...

— Perfect, perfect, o iubește. Altcineva!

— Doru Lucipescu, fizicianul cu laboratorul de optică cuantică, el lucrează la telescop... i se spune Copernic.

— Pe cine iubește Copernic?

— Probabil că pe nevastă-sa.

— E însurat? Nu interesează, altcineva!

— Mariela Prigore, douăzeci și unu de ani, analiza razelor cosmice și chimia precipitațiilor cosmice, inginer chimist, i se zice Madame Curie.

— La cine ține? Desigur, n-ați observat! Cu cine se ceartă?

— Știu eu? Cîteodată cu Burtică.

— Burtică, ce specialitate?

— De fapt : Dan Stăncescu ; i se spune Burtică, fiindcă e mic și gras ; specialitatea — inginer cibernetician și electronist.

— Perfect, perfect! E îndrăgostit de ea, două iubiri la război, altcineva !

— Aiut, alții nu mai sînt.

— Ajunge, de fapt. Da, va să zică Scripcaru cu Babette și Burtică cu Madame Curie... Și unde sînt acum?

— Au plecat cu rachetopterul Observatorului, să petreacă revelionul.

Față de toată avalanșa de întrebări și combinații rapid aranjate ale fetei ăsteia uluitoare, Bătrînul Holmes se simțea dezamăgit, dar mai puțin indignat decît ar fi fost de bună cuviință. Ea însă nu-și încheiase repertoriul surprizelor:

— Vă mai pliotisesc încă puțin — spuse. O să vă rog să repetați cîteva propoziții după mine, așa, doar ca să văd cum le pronunțați, n-o să vă supărați dacă o să vi se pară puțin mai... neașteptate. Pentru mine e foarte important să vă aud cum le pronunțați; e un exercițiu de dicțiune. Deci, spuneți repede după mine — vă repet, e doar pentru sonoritate: *„Va să zică tu erai? Știam c-ai să vii... de cînd te așteptam!"* Cu pasiune, haideți!

— ...

— Spuneți o dată: *„Va să zică tu erai?"*

— *Va să zică tu erai?*

— Așa! Continuați: *„De cînd te așteptam!"*

— *De cînd te așteptam!*

— În sfîrșit, cam fără vlagă, dar merge... psss! Maurice Ravel, „Daphnis și Chloë", partea asta îmi place mult... ce frumoasă e! La Ravel totul e dragoste, între vînt și mare, între noapte și răsăritul zorilor, numai dragoste.

Muzica izvorîndă din instalația stereofonică îi învăluia ca o apă vie. Bătrînul Holmes simți că-l cuprinde ceva ca o vrajă.

„Cine e fata asta și ce vrea? M-am ars o dată. Să fiu atent!"

Ochii ei îl priviră iarăși ciudat, pînă în fundul sufletului parcă. Pentru o clipă, amîndoi stăruiră să se privească în ochi, scrutător, interogativ, grav.

— Spuneți acum: *„Știam că ai să vii odată și odată"*.

— *Știam... știam că ai să vii odată și odată...*

— Foarte bine! Bătu din palme fericită. Spuneți acum: *„Deci tu erai fata care-mi scria în fiecare sîmbătă, în plic albastru.“*

— *Deci... deci tu erai fata care-mi scria în fiecare sîmbătă în plic albastru...*

Rostise atît de intens cuvintele, încît credea și el, acum, aproape ar fi putut să jure că primise într-adevăr, în fiecare sîmbătă, un plic albastru.

— Ascultă, domnișoară... în sfîrșit, ce vrei dumneata?

— Trebuie să vă cer scuze: o inspirație bruscă! Trebuie să scriu un micro-scenariu pentru rubrica teleemisiunilor de joi, „Ar fi oare acesta un film pentru dumneavoastră?“ — și mi-a venit ideea. Cred că-i o idee bună. Ascultați?

Bătrînul Holmes se lăsă pe speteaza fotoliului, în timp ce tovarășa Evantia Cireșaru, telereportera Evantia Cireșaru, această nemaipomenit de nebună tovarășă, plimbîndu-se prin fața lui, începu să povestească:

— E seara de Anul Nou, undeva la un Observator de Astronautică din munți. Întîmplările și personajele descrise sînt absolut imaginare; și dacă cineva se va recunoaște în ele, o va face pe propria-i răspundere.

Deci, e un Observator, unde-și fac stagiul de un an tineri absolvenți, ingineri și fizicieni cu diverse specialități din domeniul astronauticii. Se pregătesc cu toții să coboare, să petreacă revelionul în oraș. La Observator nu rămîne decît... Dumneavoastră n-aveți nici o poreclă?

— Ba da. Bătrînul Holmes.

— De unde știți? I-ați spionat.

— Nu, am aflat — ca de obicei — întîmplător. Au intrat buluc într-o zi. Veneau de la schi și cineva a întrebat: „Unde-o fi Bătrînul Holmes?“ Așa am descoperit cum mă cheamă.

— V-ați supărat?

— De ce? Pentru fiecare serie am avut cîte un nume. Cine n-am fost? Jupiter, Neptun, Marele Monteczuma, Columb, Amiralul Oceanului Cosmic; Newton încă n-am fost... Sper pentru viitorul apropiat. „Bătrînul Holmes" e destul de inofensiv.

— ...La Observator, cum spuneam, nu rămîne decît Bătrînul Holmes, care de fapt nu-i de fel bătrîn, dar se crede lecuit pentru totdeauna de dragoste.

— Asta de unde ai mai scos-o?

— Se vede cale de-o poştă... Se crede lecuit, deşi de zece ani primeşte în fiecare săptămînă o scrisoare într-un plic albastru de la o fată, alta desigur decît cea care i-a fript inima. Habar n-are că e fata care spune ora exactă la televiziune şi pentru care a prins oarecare simpatie: măcar s-a obişnuit cu chipul ei.

După ce năzdrăvanii lui colaboratori au plecat, Bătrînul Holmes se aşează confortabil într-un fotoliu, îşi aprinde pipa şi, sorbind din cînd în cînd din ceaşca de cafea, se adînceşte în lectura lui preferată, fişele de la maşina electronică de calcul.

De ce-o face? Să zicem... să zicem fiindcă, de la un timp, a observat o repetare curioasă a unor valori, pe care nu şi-o poate explica încă... À propos : nu-i aşa ?

— De unde-o mai ştii şi pe asta?

— Simplu: toate descoperirile ies sau dintr-o repetare curioasă a unor valori, sau dintr-o nepotrivire.

— Da, e o repetare, dar ştii de unde vine asta? întrebă Bătrînul Holmes, cu un aer fascinat. E ecoul cuantic al antimateriei. Îţi dai seama?...

— Cum aţi spus — „ecoul cuantic al antimateriei ?" — Se apucă să noteze la repezeală: — Spuneţi-mi, explicaţi-mi !

— Uite...

— Știu! Ați avut o pană și ați petrecut toți cinci revelionul reparînd rachetopterul.

— E adevărat, dar cine v-a spus? Abia am venit și...

Harry Taxon se uită nedumerit la cele două pahare și la sticla de șampanie goală de pe masă.

— Tovarășe director, întrucît stagiul meu și al tovarășei Bretu ar urma să se termine și ar fi trebuit să plecăm la întîi februarie...

— Știu — îl întrerupse din nou, impasibil, Bătrînul Holmes — vă căsătoriți și deocamdată nu mai plecați. Se căsătorește și Burtică... ăăă Stăncescu Dan.

— Da, cu...

— Cu Mariela Prigore.

— Nu se poate, n-aveați de unde afla, cînd am plecat nu știam nici noi și nu puteați să aflați de niciunde.

Copernic, care urcase la primul etaj ca să-și schimbe echipamentul de zbor, se întoarse cu un aer stînjenit.

— Tovarășe director, vă rog să mă scuzați, voiam să vă las fișele epsilon în cameră, pe birou, ca totdeauna — și... știți, am intrat în camera dumneavoastră, fără să bat...

— Da, e fata care-mi scria în fiecare sîmbătă în plicuri albastre. S-a culcat abia azi dimineață la unsprezece. N-o deranjați. Ce știți voi? Conflict, dialoguri, poantă, ehei!

— Plicuri albastre? N-ați primit niciodată plicuri albastre. N-am adus totdeauna eu poșta? Lucipescu întrebase, mirîndu-se și nevenindu-i să creadă nimic din ce auzea.

— O să primesc de acum înainte.

— Dumneavoastră?

— Eu, bineînțeles! Pentru explicații suplimentare, urmăriți joi la televiziune emisiunea „Ar fi oare acesta un film pentru dumneavoastră?"... E un scenariu de Evantia Cireșaru... Dacă are „suspense"? Un „suspense" nemaipomenit... Despre ce e vorba? Într-o măsură, despre ecoul cuantic al antimateriei... Cum se va numi? Un titlu foarte banal, dar pe gustul publicului: *„Revelion cu Bătrînul Holmes"*.

POVESTIREA A TREIA:

contrainfinit

În memoria lui Mircea Cristea

„...Vei ispiti la rîndu-ţi temutele destine,
Urcînd şi tu sub cerul de fier şi chinoros.
...Dar sus, sub îngînata lumină-abia născîndă
Lăsînd să scape rîsul din pieptul rău sporit,
Acopere căderea cu hohot de izbîndă."

Ion Barbu [1]

„Sînt o fiinţă tridimensională şi atît. N-am nimic comun cu spaţiile care au mai mult sau mai puţin de trei dimensiuni. Gîndesc şi trăiesc în trei dimensiuni, asta-i!

Timpul? Timpul e..."

L-a picurat din nou pe nas, dar, preocupat cum e, nu bagă de seamă.

„...uite, să zicem aşa: o verigă care se înlănţuie de alta — mereu cîte una, cîte una — se leagă de cea de dinaintea ei şi încă una... şi încă una. Şirul se desfăşoară fără să se mai termine şi... nimeni nu s-a pomenit să fi ştiut c-a început vreodată".

O picătură, venind tot din direcţia dimensiunii verticale a spaţiului — din deformaţie profesională el ar fi putut să

[1] „Gest", JOC SECUND, E.P.L., 1966. (n.r.)

spună „verticala locului"), îi cade pe sprînceana stîngă. N-o ia în seamă nici pe asta.

„Timpul ?"

Se răsteşte în gînd la sine : „Explicaţia mea e sub nivelul celor mai simple broşuri de popularizarea cunoştinţelor ştiinţifice".

Se opreşte să asculte.

„Timpul ?"

Îl aude cum trece prin ceasul cronometru de la mînă, drămuit în scrîşnetul rotiţelor dinţate. Îşi ţine mîinile sub cap şi zvîcniturile ritmice, un plus iritant şi străin, i se răsfrîng direct în creier.

„Eu n-am priceput niciodată cu adevărat ce vrea să însemne noţiunea de spaţiu cu mai mult sau mai puţin de trei dimensiuni. Ideea asta am luat-o de-a gata, ca o elucubraţie rea dar necesară, şi m-am făcut mereu că înţeleg. Mă păcăleam şi pe mine şi pe alţii. Sînt un om oarecare".

Deasupra lui, pe plafonul metalic, se precipită picuri de apă, care se desprind după aceea şi îi cad pe faţă, o dată pe sprînceana stîngă, şi data următoare pe nas, apoi iar pe sprînceana stîngă, şi iar pe nas.

Îşi dă seama în mod reflex de regularitatea intervalelor la care cad picurii.

Numără bătăile ceasului :

„Un, doi, trei, patru..."

La secunda a 39-a, picătura s-a desprins şi i-a căzut de data aceasta pe pleoapă, nu pe sprînceană. Numără din nou :

„un, doi, trei, patru, cinci..."

Iar, la secunda a 39-a, picătura a venit cum trebuie, pe nas.

„N-am înţeles nimic, nici ce-i ăla timp, nici ce-i spaţiul, nimic, nimic !"

Dîndu-i o senzație ascuțită de înțepătură rece, o altă picătură i s-a lipit de pleoapă.

— Ei, drăcia dracului! zice cu voce tare. Își scoate batista din buzunarul pantalonilor, chinuindu-se din cauza locului strîmt din cușetă, și șterge, deasupra lui, metalul plafonului. De acum, secundele trec monoton și se înnoadă una după alta în minte. Nu mai picură, dar de liniște, liniștea care odihnește și adoarme, nici vorbă.

În jur e un univers întreg de zgomote și sunete, care îi fugăresc într-una atenția dintr-un loc în altul. Grupurile termonucleare hîrîie greu, în zgomote joase. Mersul servomotoarelor electrice, care acționează pompele mari de vid, e muzical într-o oarecare măsură, dar se întrerupe sacadat și se repetă pînă la obsesie. Sînt mersuri de mașini, de aparate și mecanisme fără număr. Le-a ascultat și le-a învățat ani în șir pe dinafară și le știe cu minuțiozitate, de parcă ar fi sunete și zgomote ce însoțesc mișcarea și viața propriului său corp, la fel ca bătaia inimii, foșnetul hainelor sau un scîrțîit de pantofi. Sînt o multitudine de semnale, fiecare bine localizat într-o amplă și sonoră îmbinare. Dacă ar sta să le asculte, le-ar putea identifica rînd pe rînd: un țiuit înalt și prelung, tăcere, din nou țiuitul, dar cu un ton și mai înalt, tăiat brusc într-o smucitură; apoi țiuitul se repetă succesiv pe patru tonuri distincte, decalate foarte puțin unul de altul, ca un acord ciudat de orgă într-o gamă în afara tuturor gamelor, muzical și nemuzical în același timp. Sînt sunetele mecanismelor automate, care reglează funcționarea reactorilor termonucleari.

Asemeni unor coarde de ghitară strunite ușor, dar multe, multe coarde de ghitară — un zvon, încet, auzit de departe în surdină, din ce în ce mai de departe, ca într-o alunecare în arcuri de spirală ce nu se mai termină; înainte de-a ajunge undeva la un capăt, totul începe din nou, cu o monotonie mecanică:

„Da, cantilena aceasta e a releelor de control din instalația de comandă electronică, mii, nenumăratele relee..."

Tic-tacul ceasului îl scoate din sărite. Își lasă capul doar pe o mînă, iar cealaltă, cu ceasul, o întinde pe lîngă corp.

„Dar cine poate spune : ce-i timpul, ce-i spațiul ? Într-o zi ți s-a părut c-ai înțeles, că i-ai cuprins sensul, dar peste o săptămînă totul devine la fel de opac ca și înainte... Nu, n-o să înțeleagă nimeni cu adevărat... Problema are o soluție nedeterminabilă, cum se spune..."

Muzică de electromagneți, de resoarte, de relee, de angrenaje, de mecanisme...

Închide ochii și încearcă să se gîndească la altceva, dar în zadar.

„Nu cred în Dumnezeu, nu mai cred nici în infinit, nu cred în nimic, în nimic !"

Un clinchet ascuțit ; senzația din creier e de înțepătură dureroasă. Realizează reflex, identificînd semnalul de cuplare al compresoarelor.

„Nu, nu-i muzică, nu există o muzică a axelor cu came, a pistoanelor, a rotorilor de turbină, a acceleratorilor. Bineînțeles că *nu există !*"

Ceasul de la mînă continuă să rîșnească secundele mai departe, fără întrerupere. Gîndurile îi aleargă năstrușnic.

„Nu cred în existența drumurilor spre stele și Soare, nu cred în..."

Se oprește dezorientat, întrebîndu-se la ce folosește harta asta cu tot și toate cîte i-au umplut viața și se miră de-o asemenea izbucnire tocmai la sine, care se știa atît de liniștit.

„Ce m-a apucat ? Am ajuns într-un hal de surmenaj... Încep să nu mai pot dormi..."

Încearcă iar, pentru a nu știu cîta oară, să se gîndească la altceva. Caută un gînd care să-l liniștească, dorește talazuri și o mare de liniște.

„Marea... imensă, zbuciumată... Prostii !"

În toată viața lui de pînă acum, n-a fost decît o singură dată la mare. Știe prea bine că Pămîntul are undeva țărmuri însorite. Cînd vine toamna, apa mării se face albastră și seara nisipul e ca de zăpadă și pescărușii zboară aproape de valuri, ai crede că înfloresc din spuma talazurilor, se zbat, se ridică, se învîrt, într-un dans aerian plin de neliniște.

Sînt oameni, unii, care au noroc și pot să simtă plăcerile acestea încet, și să se bucure din plin de ele, pînă în fundul sufletului. Îi invidiază. El s-a grăbit mereu, gonit parcă din urmă de cineva care nu i-a dat niciodată răgaz. De ce ?

„Viața ți-o faci tu însuți așa cum vrei... Desigur, se întîmplă așa cînd ești puternic."

Nici cu viața lui nu s-a petrecut altfel. El și-a făcut-o, așa cum este. De asta nu-i nimeni vinovat.

„Pe Alain Gerbault nu l-a oprit nimeni să înconjoare Pămîntul în *cutter*-ul lui, fără să caute nimic. Alain Gerbault și călătoriile lui... [1] poate a vrut și el ceva... cine știe ?"

Cîndva cartea lui Alain Gerbault i-a parfumat adolescența, dar acum nu mai simte nimic pentru isprăvile istorisite în ea.

„Alain Gerbault a înconjurat Pămîntul... Cît de departe, cît de aproape mai e și Pămîntul ăsta !"

---

[1] Navigator francez (1893—1941). Pe lîngă numeroase călătorii în Pacific a făcut, singur într-un iaht, înconjurul Pămîntului (1923—1929). Primul volum de însemnări din această extraordinară aventură, *„Seul à travers l'Atlantique"* (1925), a fost tradus și în românește, încă înainte de al II-lea război mondial, sub titlul *„Singur, străbătînd Atlanticul"*. Celelalte două volume (1929) s-au numit : *„A la poursuite du soleil"* (De New-York à Tahiti) — „Pe urmele soarelui", și *„Sur la route du retour"* (De Tahiti vers la France) — „Pe drumul de întoarcere". (n.r.)

Se pomenește dezbătînd în minte argumente pentru și împotrivă. Pînă la urmă, conchide că Alain Gerbault n-a făcut nimic.

„Risipă inutilă de curaj și energie... de ce? O nebunie și nimic mai mult. Cartea lui? Un jurnal de bord pentru o călătorie spre niciunde..."

Are din nou conștiința spațiului limitat din jur. Ceasul de la mînă continuă să alinieze secundele, mărgele pe un fir fără capăt. Îl aude de la distanță. Îi e cald. Acum și pe peretele din marginea cușetei se precipită picături de apă. Le simte cu mîna. După o vreme, începe să picure din nou din tavan. Scoate iar batista și șterge metalul umezit de deasupra lui. Batista i s-a udat complet și îi dă o senzație neplăcută, după ce-a băgat-o în buzunar. O scoate și o pune sub pernă.

„Sînt un om rațional. Adică, asta ar vrea să spună că nu cred în aventură și nu iubesc aventura, că nu mă las aruncat oricum înainte, din entuziasm, că mă gîndesc îndelung înainte de-a face ceva, că... Dar rațiunea înseamnă încetineală; înseamnă..."

I s-a întîmplat adeseori în ultimul timp să nu poată adormi decît foarte tîrziu. Stă și se frămîntă. Tot ce alungă din minte peste zi vine să-l tulbure acum, la ora asta. Probabil că se întîmplă astfel fiindcă lucrează prea mult, fără o clipă de răgaz. Știe bine că-i așa, dar hotărîrea de a-și organiza altfel timpul și de a-și găsi momente de recreere nici vorbă nu poate fi s-o pună în aplicare. E într-o perioadă cînd problemele de rezolvat vin una după alta, fără să se mai termine. Abia dă de capăt uneia și se și ivește alta mai complicată, sau chiar mai multe deodată, fiecare din ele neîngăduind întîrziere. Are uneori impresia că propria-i respirație s-a adaptat ritmului anormal în care trebuie să-și desfășoare activitatea.

„În ce măsură a lucrat pentru mine întîmplarea ? Oare sînt într-adevăr dintre oamenii aceia care se lasă mînați în toate părțile, oricum ? Fac treabă acolo unde sînt puși, cu un orizont limitat... Oare sînt și eu dintre aceștia ?..."

Vibrația joasă a transformatoarelor de înaltă tensiune pentru grupurile termonucleare stăruie constant, situîndu-se, ca fond grav, în masa multitudinii de sunete, din care un străin n-ar percepe decît un zumzet continuu și nediferențiat, amestecul haotic al mersurilor mașinilor și mecanismelor.

„Mi-e teamă de gîndurile mele, mi-e teamă. Dacă într-adevăr aș fi așa de laș precum gîndesc, m-aș disprețui mult. Dar nu sînt așa. Știu să mă stăpînesc la timp. Înghit în gol și... clipa grea a trecut, iar eu nu trebuie să roșesc că m-am făcut de rîs..."

E gata s-o ia de la început, să urmărească mersurile mașinilor, unul cîte unul : transformatoare, pompe, grupurile de reactori termonucleari...

Se oprește. Își desface mai tare reverele cămășii, cu o mișcare reflexă, în intenția de a-și ușura respirația. Fruntea i s-a îmbrobonit de sudoare.

„Alain Gerbault, — dar noi ?"

Întrebarea îi răsare în minte chinuitoare, ducîndu-l adînc în cercul vicios al raționamentelor fără coadă și capăt, de atîtea ori făcute.

„Spații, spații, spații... m-am săturat !... Încotro să te îndrepți ?

Am plecat spre o țintă, în nădejdea că undeva drumul nostru va avea un sfîrșit și un sens.

Va trebui să aibă un sfîrșit și un sens !" subliniază îndîrjit, în gînd, încercînd să se convingă singur.

„Lozincard" — gîndește aproape imediat după aceea.

„Nu sînt un entuziast ! Nu sînt un entuziast ! De cîte ori m-am străduit să fiu altfel, n-am făcut altceva decît să

mă mint, singur... Şi acum nu mai pot... nu mai am puterea s-o fac".

Se hotărăşte să recunoască faţă de sine însuşi lipsa lor de şanse.

„Maşinile nu sînt suficient de puternice, ca să reuşim să ajungem la capăt. Eu am ştiut asta de mult, din prima zi. Ar fi trebuit să fie de o sută de ori, de mii de ori mai puternice, sau alte maşini, altfel, oricum... şi nici atunci.

Matei se înşeală."

Îşi zice apoi, cu sentimentul acut al trădării :

„Dacă m-aş fi despărţit de Matei încă de acum cîţiva ani, poate ar fi fost mai bine. Sînt şi eu de vină. Am fost slab şi m-am lăsat tîrît. Ar fi trebuit să insist mai mult şi hotărît : nu, n-avem şanse ! M-am mărginit s-o spun doar cu o jumătate de gură şi am cedat pînă la urmă, copleşit, fără să ştiu de ce.

Începe să-şi reproşeze precipitat :

„De ce n-am renunţat să mai merg alături de ceilalţi ? Ca să nu fiu considerat un laş ? E absurd, totul se înnoadă aiurea : laşitatea de a nu lăsa pe alţii să te creadă laş. Dar gîndurile de acum ce înseamnă, nu laşitate ? Mi-e frică ? Îmi pare rău de anii irosiţi, de viaţa mea din care aş fi putut face altceva ? Poate...

Matei, aşa cum e el, cu firea lui fantezistă, singur s-ar fi încurcat de mult şi ar fi eşuat. Da, de aceea nu l-am părăsit. E ca un copil genial, dar care se sperie cînd e lăsat singur noaptea..."

O picătură îi cade pe neaşteptate, rece, chiar într-un ochi. Se şterge cu mîna, frecîndu-şi pleoapa.

Revede drumul lor, nesfîrşitul lor drum, redus la minimul pe care l-a perceput el din toată peregrinarea lor halucinantă, diagrame, diagrame, mereu diagrame pe ecranele aparatelor înregistratoare, una după alta fără să se mai

termine, un tremur și un sclipăt incandescent, alb, continuu.

„E ca și cum aș fi condus o mașină și ar trebui să-mi închipui o cale străbătută, rememorînd variațiile acului indicator al vitezometrului și înregistrarea numărului de kilometri parcurși. Am mers orb, fără să văd, fără să înțeleg esența. La atît s-a limitat tot ce am văzut : variațiile indicatoarelor unor aparate aranjate în montaje fără număr.

Am construit o traiectorie în spațiu, care trebuie să întîlnească undeva, foarte departe, și — adaugă sarcastic — puțin probabil, un punct.

Ei bine, avem o singură șansă la mie... și mai puțin : o șansă la infinit, o probabilitate ascultînd de legi cu care n-a mai avut nimeni pînă acum de-a face, neverosimilă. Pentru șansa asta am plecat. Ne-am apucat să căutăm un ac pierdut într-un car cu fîn, dar un car cît tot cerul de mare."

Simte că-l cuprinde o ciudă amară.

„Am stat ani în șir ca un mameluc, da, chiar ca un mameluc, în fața ecranelor, să văd cum șerpuiesc oscilogramele, am citit pe aparate și am notat sistematic înregistrarea unor tensiuni și a unor intensități de curenți electrici. A fost o treabă extenuant de monotonă. La asta s-a redus totul... doar la atît, o treabă de robot..."

Își ridică mîna în fața ochilor, să poată vedea cadranul ceasului în lumina din peretele cușetei. E ora zero și nouă minute.

„Mai am aproape șase ore de somn — caută să-și impună — trebuie să adorm, *tre-buie să a-dorm,* altfel mîine am să fiu cu capul cît o baniță."

Stinge lampa. În semiobscuritatea din jur i se pare deodată că mersul grupurilor termonucleare s-a schimbat cu o nuanță abia perceptibilă. Sunetul străin se accentuează

din ce în ce mai mult. Își concentrează atenția și ascultă încordat. În adevăr, parcă e alt mers decît cel cu care era obișnuit, mai greoi. I s-a atașat un zumzet surd, care crește și descrește periodic.

Gîndește : „Oare ce fac ăia de sus ? Nu sînt atenți ? Nu-i mersul obișnuit, ce dracu o fi ?... Nu cumva, compresoarele ?..." Le caută semnalul în multitudinea de vibrații sonore. „Hm ? Parcă ceva... ceva totuși nu-i în ordine."

Se întoarce pe o parte, ca să poată vorbi la interfon, și face legătura cu pupitrul de comandă :

— Alo !

— ...

— Lexi aici. Ascultă, Matei, parcă e în neregulă ceva la centrala de forță, nu cumva grupurile termo ?

Vocea de la celălalt capăt al firului nu-l lasă să-și termine vorba. I se răspunde cu ton iritat :

— Vezi-ți, dom'le, de treabă ! Ce, n-ai somn ? Ce-ți închipui că păzim aici lîngă aparate ? Culcă-te și lasă-ne în pace !

Răspunsul lui Matei îl doare, îl jignește ; „așa e, Matei". Închide contactul și lasă capul pe pernă.

„...Și totuși..."

Urmărește, unul cîte unul, mersurile celor cinci grupuri termo, străduindu-se să le distingă separat, cît mai atent. Îi vine destul de greu s-o facă și trebuie să încerce de cîteva ori, parcă ar căuta să descurce niște fire dintr-un ghem încîlcit.

„Așa. Grupul unu... grupul doi... trei... patru... cinci..."

Le ascultă mersurile încă vreo cîteva secunde ; apoi renunță.

„Poate mi se pare într-adevăr. Am început să devin hipersensibil în ultima vreme. Mă sperii și de umbra mea. La dracu ! Totuși... ceva nu-i în ordine... sau sînt numai obosit, foarte, foarte obosit..."

Caută cu mîna, deasupra capului, butonul injectorului de oxigen și-l răsucește. Aerul se împrospătează imediat. Se miră că ideea asta nu i-a venit mai dinainte. Încearcă să se întoarcă pe o parte. Salteaua e tare ; și perna e mică și tare. Conștiința spațiului restrîns între pereții metalici îi dă o senzație de sufocare.

Se întoarce iar pe spate, cu mîinile împreunate sub cap. Neliniștile îl năpădesc iar, ca un roi de țînțari, din toate părțile.

„Matei și cu mine nu ne-am înțeles niciodată. La început am fost prieteni sau am crezut că sîntem prieteni, legați de destinul aceleiași copilării. La drept vorbind eram și sîntem, mai ales acum, prea diferiți ca fire și fel de a gîndi, ca să putem fi prieteni. Ne-au legat, probabil, în mod arbitrar, preocupările profesionale. Matei a avut mereu nevoie de o oglindă și eu am fost oglinda lui. Aveam răbdare să-l ascult, să-l încurajez... Au fost apoi încercările și nesansele în șir ale lui Matei și nu l-am părăsit, fiindcă eram sigur că s-ar fi dat la fund. Nu pot trăda, și dacă aș fi făcut-o, cred că n-aș fi avut liniște niciodată.

Cîndva am crezut că Matei are o inteligență deosebită, că într-adevăr e genial, așa cum s-a spus mereu despre el, că va fi în stare să dea ceva cu totul nou, de dimensiuni fantastice, dar...“

Mai încearcă să se întoarcă o dată pe o parte, căutînd mereu o poziție comodă. Nu stă nici un minut așa, și revine pe spate.

„M-am lăsat mereu fermecat de visul acestei escapade extraordinare, care ar fi trebuit să ne ducă acolo unde nici un om nu și-ar fi închipuit vreodată c-ar putea ajunge...

Sînt nefericit, fiindcă am stat prea mult în preajma altora și prea puțin cu mine însumi. Cine a fost oglinda mea ?“

Gîndurile ce-i trec acum prin minte devin deodată incandescente, ca o ploaie de lumină.

„Mă mint. Nu numai din pricina lui Matei am rămas. Am avut și eu oglinda mea..."

Recunoaște cinstit, pentru prima dată, valabilitatea acestor gînduri. Își mărturisește rațiunea fără rațiune a faptului că nu s-a desprins de lumea lui Matei și a celorlalți. E un sens, un sens profund, alături de toate cele devenite cu timpul fără sens.

Încearcă să se închipuie undeva departe de „Ea" și-și dă seama că s-ar simți singur și înstrăinat. Se îngrozește închipuindu-și că n-ar mai putea s-o vadă mereu.

C-a iubit-o mult, da, știa și pînă acum ; dar iată, în noaptea asta înțelege deodată că în existența „Ei", undeva aproape de el, e tot sensul vieții lui. O iubește mai mult decît orice pe lume.

„De ce să nu recunosc ? Pentru „Ea" aș porni la capătul tuturor Universurilor, aș merge împotriva tuturor evidențelor, fără să-mi pese.

Eu, Alexe Bănică, acum în pragul vîrstei mature, constat că tot ce am realizat pînă azi cert, inalienabil în fața oricărei îndoieli, e doar dragostea pentru Ea."

Motivul lui era și mai irațional, așadar, decît cele care l-au dus pe Alain Gerbault în jurul lumii. Îl iartă deci ; și dacă ar fi fost pe aproape, i-ar întinde mîna prietenește.

Închide ochii. Visul care urma să vină e ca un fum de haşiş, care toarnă pulberi azurii de vrajă în minte.

Dacă ar fi vorba de altcineva, el, scepticul, ar rîde de atîta slăbiciune.

...Și iar făcu să-i treacă prin minte, de la început, șirul de întîmplări, ca o poveste frumoasă, de care fugea mereu și pe care nu s-ar mai fi săturat s-o asculte.

„Cînd iubim, redevenim copii ; freudism ; ce tîmpenii !"

O întîlnise la un concert. Întorsese ochii întîmplător și o văzuse alături ; o fată frumoasă, într-o bluză albă, subțire,

care-i reliefa tulburător sînii. În gînd îi revăzu parcă aievea, ca atunci, mîinile neobișnuit de fine, cu degete lungi. Mîinile „Ei". Le ținea ușor crispate și părcau albăstrui în lumina sălii de concert.

Tot timpul nu-și putuse lua ochii de la „Ea". Fata nu observă decît tîrziu și atunci se îmbujoră toată.

„Ce s-a cîntat oare ?"

Se străduí să-și amintească. Se miră că putuse să uite.

„Sînt obosit".

Încercă să asculte înlăuntrul său, dornic să regăsească muzica aceea. Nu reuși să audă decît sforăitul lui Titus Minea, din cușeta de dedesubt. Întinse mîna și-i căută fața, pînă reuși să găsească nasul. Îi strînse nările tare, cu două degete. Sforăitul încetă. În gînd, brusc, acordurile se împletiră în volute albastre, ca zborul unui fum de țigară. Veneau de pretutindeni, cu vedeniile dragostelor acelora nefericite pe care le istorisea muzica.

„Melodia în andante din „Troienii"... Berlioz... Cum de pot s-o uit ?"

Fata cu bluză subțire și cu mîini albăstrui îl privi din amintiri ca atunci, surprinsă, îmbujorîndu-se la față.

„Bluza mi-am cusut-o singură, îmi cos și rochiile. Paltonul tot eu mi l-am cusut..."

Vocea ei era clară și gravă. I s-a părut totdeauna un copil care se joacă de-a oamenii mari și crede convins că va fi luat în serios. Altă dată spusese :

„Nu cred în Dumnezeu — se încruntase — sînt pentru doctrina comunistă, convinsă deplin. Îmi place fiindcă e o ideologie născută din îndrăzneală. Nu-i așa că-i un lucru tare frumos ? Conferă o demnitate cu totul deosebită oamenilor. Detest religiile și tot ce pleacă din frică."

Cînd vorbea i se aprindeau ochii și-i luceau.

„... Mi-ar fi plăcut să dansez. Cred că aș fi avut talent, sau cel puțin oarecari înclinații. Dansul e o matematică a

mișcărilor și a muzicii. M-a pasionat însă matematica cea-laltă, matematica adevărată. E aproape de felul meu de a gîndi. Cred că o înțeleg în profunzime. Am și răbdare. E important, nu ?"

Îl privise cu ochi întrebători, așteptînd confirmarea.

„Da, e important" — îi răspunsese el, bîlbîindu-se aproape — „e chiar foarte important, e poate cel mai important lucru..."

Se amuza singură cînd vorbea de copilăria „Ei". În irisul ochilor, îi luceau ghiduș luminițe. Povestea, lăudîndu-se cu năzdrăvăniile ei din copilărie :

„Eram tare neastîmpărată, cînd eram mică. La școală mă înghionteam mereu cu băieții. Mă luam și la trîntă și cînd nu-i puteam doborî în luptă dreaptă, le puneam piedică. Eram pe atunci grozav de ambițioasă."

„Ea" spusese toate acestea la date diferite. El le avea înregistrate în minte ca pe o bandă magnetică. Îi reținuse vocea și în momente de liniște și-o reamintea.

„Nu mi-a plăcut să mă joc cu păpușile... Da, eram cam băiețoasă... Nu, acum nu mai sînt. Știi, nu-mi pare rău că m-am născut fată, dar prea îmi aduc aminte toți de asta, ca de-o infirmitate. Nu vreau să fiu menajată. De ce nu mă lasă să-mi fac partea mea ? Nu cer mai mult."

Melodia din „Troienii" era lentă și tristă, părea că îngînă vîntul care spulberă praful peste ruinele Troiei, scotocind după urmele poveștilor de mult uitate. Erau chemări stranii care se amestecau prevestitoare de rău, ca o melopee ușoară și ireală, venind de peste pustiuri de nisip și de niciunde...

Ochii „Ei" îl priveau ca atunci, întrebători, și fața ei se îmbujorase. Veniseră deodată aproape, prea aproape, și în fracțiunea de secundă următoare s-au frînt într-o ploaie orbitoare de lumină.

„Matei, ai înnebunit, Matei ?“ Ar fi vrut să strige după ajutor, să facă ceva. Nu mai ajunse să-şi transforme gîndul în strigăt. Torentul de lumină se prăvăli peste el, străpungîndu-l, făcîndu-i corpul transparent ca o apă, dîndu-i senzaţia dizolvării complete a fiinţei care existase în el.

Explozia se declanşase cu o energie fantastică. Surprinşi în somn, oamenii fură aruncaţi cît colo din cuşete, ca nişte mingi de cîrpă, izbiţi cu forţă de pereţii metalici, ameţiţi, asurziţi de puterea extremă a detunăturii.

În momentul exploziei, dintre toţi cei care se aflau în încăpere, doar el singur nu dormea — sau poate cu puţin timp înainte aţipise. Instinctiv, reuşi să-şi încleştеze mîinile de bara metalică din marginea cuşetei şi să rămînă pe loc.

În minte i se încîlceau gînduri fără şir, din care nu înţelegea nimic şi-n care se amesteca, fără cap şi coadă, melodia în andante din „Troienii“, Alain Gerbault care ocolise Pămîntul în *cutter*-ul lui şi chipul „Ei“ îmbujorat, chipul fetei cu bluză albă şi mîini albăstrii. Imaginile durară o secundă sau mai puţin, apoi uită totul, peste ochi şi peste creier simţi cum îi curg văluri de foc şi-l afundă mereu în adîncuri.

...Ştia, din vremea ploilor de pe străduţa copilăriei, mirosul de praf încins în primii stropi şi fulgerele năpraznice care împroşcau cerul cu bice de foc. Pentru cîteva clipe nu-şi putu da seama unde se află. Amintirile de demult i se încurcară în minte cu gîndurile de acum, în coşmar, frîngînd trepte şi rînduieli în scara timpului.

Lămpile plafoniere de pe culoarul dintre cuşete se stinseseră în momentul exploziei. Imediat după aceea, becurile roşii de alarmă începură să clipească nervos, iar soneriile avertizoare umplură încăperea cu ţîrîitul lor strident. Pe panourile cu dispozitive de control al radiaţiilor se aprindea şi se stingea indicaţia :

„Doză periculoasă, puneți-vă echipamentul de protecție ! Doză periculoasă, puneți-vă echipamentul de protecție !...“

Trebui să treacă o vreme pînă cînd începu să se desmeticească, izbutind să facă primul gest mai mult sau mai puțin conștient. Sări din cușetă, dar se împiedică de trupuri omenești. Cineva icni, gemînd, sub călcătura lui.

Se mai auzeau încă zgomote pe care nu le putea localiza. Peste toate stăruia continuu și amenințător zvonul unor clocote de metal topit, în huiet greu. Din cînd în cînd încăperea era zguduită de detunăturile surde ale unor noi explozii, de intensitate însă mai mică. Pe neașteptate tună iar puternic în măruntaiele de oțel de sub picioarele lui, cutremurînd totul. Se lipi de un perete. Se auzea acum distinct fluieratul șuierător al aburilor de mercur, țîșnind în trombă cu presiune prin dispozitivele de siguranță distruse.

I se păru că totul se petrece foarte aproape. Lîngă el se îmbulzea cineva la fel de speriat. Rămaseră cîtva timp împietriți, neîndrăznind să se miște. Așteptau ca dintr-o clipă în alta ei, și totul din jurul lor, să dispară într-o masă incandescentă de metal topit.

Omul de alături de el înjură crunt, apoi spuse gemînd :

— Mi-a sărit mîna din umăr, mă ia dracu' de durere.

Îl recunoscu după voce pe Titus Minea.

Nu-i răspunse nimic. În jur începuse să se liniștească ; părea o liniște prevestind furtună. Surescitat, aștepta un deznodămînt violent. Își strînse crispat ochii. Nervii nu-l mai țineau.

„Acum !... Acum !... Să se sfîrșească mai repede !“

Dar nu se întîmplă nimic. Îl auzi vorbind iar pe Titus Minea, dar parcă se exprima într-un limbaj greu de înțeles.

— Fir-ar a dracului de mînă, fir-ar a dracului de mînă...

Se căzni să priceapă ce înseamnă vorbele astea.

Într-un tîrziu își dădea seama că soneria interfonului chema insistent în toate cușetele și pe culoare. Nu-și revenise

complet, ca să poată deosebi şi localiza sunetele şi nici nu putea distinge semnalele dinafară de imaginile ce se înlănţuiau în interiorul fiinţei lui. În primul moment de luciditate strigă, adresîndu-se oamenilor care ar fi fost eventual în apropierea lui :

— Luaţi-vă combinezoanele !

Se apropie, ameţit încă, orbecăind, de una din cuşete şi căută cu înfrigurare, cu mîini nesigure, contactul interfonului. Îl găsi şi chemă :

— Alo... alo, pupitrul de comandă, alo... alo, pupitrul de comandă !...

Răspunsul întîrzia. La capătul celălalt al firului se auzeau mereu ţîrîiturile caracteristice, semn că nu ridică nimeni receptorul. Nerăbdător, închise şi deschise contactul.

Lumina se reaprinse în lămpile plafoniere, tot aşa de neaşteptat cum se stinsese. În spaţiul restrîns dintre cuşete, în momentul în care lămpile începură să lucească, oamenii mai păstrară o clipă gesturile de prudenţă, cu mîinile întinse, cum bîjbîiseră pe nevăzute, lovindu-se unii de alţii. Cîţiva îşi găsiseră combinezoanele şi încercau să le îmbrace. Imediat după aceea, pe lumină, în grabă, cu mişcări intrate de mult în reflex, începură să-şi completeze toţi echiparea împotriva radiaţiilor.

Semnalizatoarele optice de pe panouri continuau să se aprindă şi să se stingă, indicînd mereu :

„Doză periculoasă, puneţi-vă echipamentul de protecţie !... Doză periculoasă, puneţi-vă echipamentul de protecţie !..."

Alexe Bănică făcu încă de cîteva ori, fără rezultat, apelul interfonului, apoi îşi pierdu răbdarea. Dezorientat, renunţă şi trecu să-şi îmbrace combinezonul etanş. Din cauza nervilor se împiedică în el. Mîinile îi tremurau tare. Abia îşi introducea picioarele în combinezon, cînd soneriile interfoanelor începură din nou să sune, toate deodată. Se grăbi spre o cuşetă, împiedicîndu-se în combinezon, dar, culmea

ironiei, ca într-un joc de-a v-aţi ascunselea, cînd ajunse în cuşetă, interfonul tăcu complet. Se auzi însă difuzorul :

„Atenţiune, atenţiune, raportaţi situaţia. Nu părăsiţi posturile fără ordin ! Nu vă îngrămădiţi pe căile de acces !... Atenţiune, atenţiune, raportaţi situaţia în ordinea sectoarelor. Să răspundă inginerul Tudor. Nu părăsiţi posturile fără ordin ! Nu vă îngrămădiţi pe căile de acces !

Membrana difuzorului zvîcni scurt, făcînd să se audă pocnituri surde. Cineva cerea de undeva :

— Alo, alo, comanda... alo, comanda, ajutor... alo, comanda !

Nu răspunse nimeni, vocea continua să cheme :

— Alo, aici CHR-20, înregistrăm 480 miliremi pe minut, temperatura e de 52°... alo aici CHR-20...

— Te aud, CHR-20, urcaţi la UCH-8.

— Alo, aici CHR-20, trecerea spre UCH-8 e inaccesibilă, aburii supraîncălziţi au pătruns în UCH-8. Sîntem izolaţi. Nu mai putem rezista... avem doi răniţi în stare de inconştienţă... ajutaţi-ne cumva !

— Alo, ascultaţi, CHR-20, ascultă, Andrei, aveţi răbdare puţin... alo...

Convorbirea se întrerupse iar, apoi continuă :

— Alo, grăbiţi-vă, sîntem într-o stare disperată, avem oameni cu echipamentul sfîşiat. Temperatura e de 60°. Aici CHR-20, ajutaţi-ne !

— Alo CHR-20, încă puţin. În zece minute izolăm PK şi veţi putea trece. Alo, încă zece minute.

Convorbirile începură să se amestece.

— Atenţiune, echipa Aldea şi Fornade, grăbiţi-vă cu verificarea interculerelor şi a clapeţilor la compresoare, grăbiţi-vă !

— Alo, aici Fornade, tovarăşu' inginer Nema, alo, ne trebuie cel puţin douăzeci de minute pentru compresoare...

Soneriile interfoanelor începură să sune strident. Alexe Bănică trecu din nou la una din cușete, în derută, împiedicîndu-se în combinezonul care-i încurca picioarele. Se întinse strîmb în cușetă și făcu legătura. Soneriile încetară. Ceilalți din încăpere deveniră atenți.

— Alo... alo, pupitrul de comandă ! Alo... pupitrul de comandă !

În sfîrșit, i se răspunse :

— Alo, da, eu.

— ...

La celălalt capăt al firului, Matei Nema striga enervat : Ce moaș'ta faci ? De ce nu răspunzi ?

— ...Ce s-a întîmplat ? întrebă Lexi, cu greu.

— ...

— Cum ? A explodat centrala ? Nu știți încă exact ?...

— ...

— Ce zici ?

Răspunsurile lui Matei Nema începuseră să se audă intermitent și neclar, de parcă ar fi venit de undeva foarte de departe. Se interpuneau tot felul de zgomote și alte convorbiri, încurcînd totul. Lexi strigă cît putu de tare :

— Ce zici ? Nu răspunde nimeni din centrală ?

— ...

Numără din ochi oamenii strînși în jurul lui. Răspunse, tot strigînd :

— Sîntem toți nouă aici ! Echipa din cartul de intervenție !

— ...

Silabisi, strigînd :

— Sîn-tem toți no-u-ă aici ! E-chi-pa din car-tul de inter-ven-ție. Ai auzit ?

Trebui să repete. După cîtva timp, se auzi iar normal.

— ...

— Bine, venim. Închise interfonul și se ridică, în timp ce-l întreba cineva, curios :

— Ce ți-a spus ? Ce s-a întîmplat ?

— Nu știu. Nu se știe încă nici la ei, la „comandă"...

Li se adresă tuturor :

— Grăbiți-vă, hai ! Repede sus !

Invitația era de fapt inutilă, toți oamenii își terminaseră echiparea, doar el rămăsese cu combinezonul tras numai pe picioare.

Observă că unii erau răniți. Pe materialul alb al combinezoanelor de protecție aveau mînjite pete de sînge. Se gîndi că, înfierbîntați cum sînt, nici nu-și dau seama. Titus Minea își scoase mănușa mîinii stîngi ca să-și lingă degetele zdrelite. Instinctiv își privi și el mîinile și își pipăi fața. N-avea nimic.

Întinse mîinile să-și tragă combinezonul, dar se opri și ascultă convorbirea care se auzea din difuzor, aducînd vești alarmante.

— Alo... aici... CHR-20... am mai rămas doar eu, temperatura e de 120°, compartimentul e plin de aburi : radiometrele nu mai înregistrează, doza cred că e foarte mare... vă rog, ajutați-mă cumva... vă rog, ajutați-mă cumva... vă rog...

Nu se mai auzi nimic altceva, decît un zgomot de fond al membranei difuzorului, prelung și continuu.

Ecoul îi repeta groaznic în gînd : „Am mai rămas doar eu, temperatura e de 120°, am mai rămas doar eu..."

Se simți deodată ca fulgerat și rămăsese cu mîinile în aer, îngrozit. Nu mai îndrăznea să facă nici un gest.

„Cum de nu m-am gîndit ? Nu cumva i s-o fi întîmplat ceva ! Nu, nu se poate !..."

Se repezi orbește spre o priză de interfon. Mîinile îi tremurau așa de tare, încît se slujea anevoie de ele.

— Alo, comanda, alo !...

Întoarse contactul interfonului de cîteva ori și încercă și contactul la priză. Funcționau, și totuși nu putea obține legătura. De emoție, inima îi bătea puternic în piept.

— Alo, comanda, alo !...

Abia tîrziu i se răspunse de la celălalt capăt.

— Alo — inima încetase să-i mai bată : Spune-mi, spune-mi...

Legătura se întrerupse iar. Îi venea să zdrobească totul în jurul lui.

— Alo, unde-i Ileana, unde-i ?

— ...

— Cu voi ? Bine. Răsuflă ușurat, dar mai întrebă o dată neîncrezător ; îl trecuseră sudori reci, pentru o clipă se clătinase și i se făcuse negru înaintea ochilor. Revenindu-și, avu impresia că zboară. Mai întrebă încă o dată :

— Alo, ai înțeles ce te-am întrebat ? Ileana e cu voi ?

— E cu noi, nu ți-am spus ? îi răspunse Matei și întrerupse legătura.

Ieși din cușetă și, ridicînd privirea în sus, observă cum din tavan ningea fluturi albi, desprinși din vopseaua de ulei, cojită. Amețit cum era, remarcă totuși sudurile căscînd fisuri între planșcele de oțel ale pereților. Mintea lui de inginer aproximă efortul extraordinar care a putut face treaba asta. În același timp, nările îi fură înțepate de mirosul iritant, acriu, al aburilor de mercur.

„A dracului chestie — își zise — zguduitură nu glumă. Ne putea face harcea parcea."

Se scuturâ, ca și cînd gestul i-ar fi ajutat să se trezească de-a binelea din spaimă. Fără să mai stea pe gînduri, se grăbi să-i urmeze pe ceilalți. Își trase și peste restul corpului combinezonul de protecție și își introduse mîinile în mîneci. Cu o mișcare intrată de mult în reflex își încheie fermoarul pînă în creștetul caschetei. Vizorul i se aburise puțin. Nu-l mai desfăcu ca să-l șteargă. Controlă pe rînd, cu atenție,

mica butelie de oxigen la înaltă presiune, fixată pe umăr laringofonul, dispozitivul de produs cîmpuri antiionizante pentru neutralizarea cîmpurilor de radiații și lanterna de piept. Erau în stare de funcționare.

Oamenii își terminaseră echiparea și-l așteptau disciplinați. Îi făcură loc să treacă înainte, înșirîndu-se apoi în urma lui, unul cîte unul. Ușa metalică spre încăperea alăturată era înțepenită zdravăn în podeaua ce se deformase. Se strecură cu multă greutate, împingîndu-se prin spațiul îngust, rămas liber. Cei care-l urmau făcură la fel. Alături, în sălița mică, cu tavanul scund, unul lîngă altul, manometrele care acopereau pereții în dreapta și în stînga înțepeniseră nefiresc, toate cu acele la zero. Dădu să treacă mai departe. Ajunsese la ușa etanșă dinspre camerele pompelor pentru mercur. Abia mișcă puțin dispozitivul care acționa deschiderea, și pe la margini începură să țîșnească șuierînd vapori. Instinctiv, făcu rapid manevra inversă. Vizorul echipamentului de protecție i se aburise acum complet. Se trase înapoi, clătinîndu-se. Dogoarea îl pătrunsese, în ciuda grosimii echipamentului de protecție. Se gîndi că avuseseră noroc că ușa n-a cedat în timpul exploziei. Toți nouă ar fi fost morți. Mai departe, deci, nu mai puteau trece.

Căută o priză de interfon și comunică la pupitrul de comandă :

— Alo... prin camerele pompelor nu se poate trece. Ce facem ?

— ...

— ...Cînd am vrut să deschid ușa, au început să iasă vapori fierbinți sub presiune. Cred că e spartă conducta directă pentru vaporii de mercur, spre compresoare.

— ...

— Da, vapori de mercur.

— Cum ? Ce vorbești ? îi răspunse vocea de la capătul celălalt.

Auzi apoi că spune cuiva : „Sînt vapori de mercur sub presiune în camerele pompelor. E blocată toată aripa compresoarelor, ce facem ?“ Era vocea lui Brana.

La capătul firului apăru Marius, cerîndu-i încă o dată relații. Îi repetă ce-i spusese și lui Brana.

— ...

— Cum, vrei să dai drumul la exhaustoare ? Ești nebun ? Dacă separatoarele sînt defecte, bagi mercur în compresoare și ne arunci în aer. Dă-mi-l pe Matei. Alo... ai auzit ce-am spus ? Nu dați drumul la exhaustoare !

— Alo, eu sînt la telefon, eu, Matei — spuse o voce pe care n-o recunoscu — ce vrei ?

— Cum, ce vreau ? Nu dați drumul la exhaustoare. Conductele sînt precis întrerupte și dacă intră aburi în compresoare ne trimiți pe lumea ailaltă, asta-i !

— Bine — răspunse vocea străină, nesigură, care se pretindea a fi a lui Matei Nema.

Cineva de la pupitrul de comandă contramandă ordinul de pornire a exhaustoarelor. I se păru curios că nu-l mai recunoaște în interfon pe Matei. Ar fi vrut, brusc, să fie alături de el...

— ...

— Fondul aici e de o sută de roentgeni pe oră, probabil că protecția e parțial scoasă din funcțiune.

Auzea la celălalt capăt discuții violente, semn că cei de acolo nu se înțelegeau.

Aștepta furios, fără să știe ce să facă.

— Alo, Matei... M-ai lăsat ca pe un bagaj în gară.

Într-un tîrziu, Matei spuse :

— Încercați, poate reușiți să amorsați grupul pompelor ajutătoare. Reține doi oameni cu tine, pe ceilalți trimite-i să ajute la verificarea etajelor de condensatori. Să iasă pe gurile de intercomunicație, prin canalul mare de cabluri.

— Bine, am să încerc. Rămîi pe fir două-trei minute, să-ți spun ce fac.

Îi era frică. Se știa izolat aici. Se mira singur că nu-i ceruse mai insistent ajutor lui Matei. Cu fiecare minut scurs, doza de radiații pe care o încasa creștea. Vag avea impresia că pereții stau să se prăbușească peste el. Ar fi vrut să scape cît mai repede spre un liman. Teama instinctivă se oprea undeva, gesturile și mișcările ascultau de îndemnuri mai puternice, izvorîte din exercițiul îndelung al rațiunii.

Se întoarse liniștit spre oamenii din apropierea lui și le comandă scurt :

— Georgescu și Minea, verificați automatele pompelor. Ceilalți — treceți prin gurile de intercomunicație, la etajele de condensatori. E nevoie de voi acolo, la verificări.

Peste un minut, servomotoarele pompelor erau pornite. Acele manometrelor începură să urce încet.

„De-ar ține, de-ar ține... încă puțin... încă..."

Brusc automatele siguranțelor electrice sărira într-un zumzet scurt, întrerupt de o pocnitură. Undeva se auzi detunînd o nouă explozie. Se lipi de pereți, instinctiv, o dată cu Minea și Georgescu, cei doi care rămăseseră cu el. Vibrațiile exploziei huiră, stingîndu-se în ecouri repetate.

Comunică imediat la pupitrul de comandă :

— Alo, nu putem porni pompele. Înainte de douăzeci de atmosfere au sărit automatele, probabil că sînt sparte și canalele de aducțiune. Ce facem ?

— ...

— Pe dracu' ! Sînt eu aici. Am stat la manometre...

Unul dintre cei șase oameni plecați se întoarse să-l anunțe că n-au putut trece prin canalele de intercomunicație. După ce-l ascultă, îi vorbi mai departe lui Matei Nema :

— Auzi, băieții n-au putut trece prin canalele de intercomunicație. A venit Mache Minculescu și zice că s-a scurs

de undeva ulei încins. Pe unde mai ieşim ? O să ne ia dracu' aici !

În interfon se auzi glasul răstit al lui Matei Nema, jignitor :

— Ce vreţi, să vin să vă scot eu de acolo ? În partea aia nu s-a întîmplat nimic. Cine-a încercat să treacă prin intercomunicaţii şi n-a reuşit ? Le-a fost frică !... Alexe, fii atent : lasă doi oameni la panouri ; o să încercăm ceva mai tîrziu să pornim pompele ; tu vino sus ; dacă poţi — şi cu ceilalţi !

Contactul închis îi trosni în urechi.

„Matei..." — gîndi — „nici un cuvînt bun. Ca de obicei. Nu ştie să spună cuvinte bune. Dar are nevoie de mine. Întotdeauna a avut nevoie de mine. A spus : «Alexe, tu vino sus»..."

Ordonă ca Titus Minea şi Nae Georgescu să rămînă pe loc.

Îi lăsă în urma lui şi se întoarse, ca să plece în partea opusă, spre canalele de intercomunicaţie.

— Băieţii sînt dincolo — îi spuse Minculescu, care-l urmase. Precis că n-au mai încercat să treacă.

În grătarul care forma podeaua era ridicat un capac şi oamenii stăteau aplecaţi în jurul deschizăturii. De jos se ridicau aburi. De fapt întreaga încăpere era îmbîcsită de ceaţa vaporilor de ulei încins.

Era singura cale care le mai rămăsese.

— Făceţi-mi loc ! le ceru celor din jurul deschizăturii.

— Nu poţi trece, să ştii ! Uleiul are peste o sută de grade, adineauri fierbea — îl preveni Minculescu.

— Combinezonul de protecţie e pentru două sute cincizeci de grade. *Trebuie* să trecem.

Îşi introduse în deschizătură picioarele. Simţi cum i se înfierbîntă.

„Voi trece totuși" — își zise — „n-am încotro".

Începu să se lase în jos încet, cu multă prudență. Prin combinezon căldura era totuși suportabilă.

Uleiul îi trecu peste umeri, apoi peste cap. Începu să coboare, ca pe o scară de ace. Undeva jos, alături de scară, trebuia să fie deschizătura canalului orizontal al gurii de intercomunicație. O căută cu mîna, pînă dădu de golul ei. Se ținu numai cu o mînă de scară, ca să poată intra în gaură. Începu să meargă de-a bușilea printr-un interstițiu îngust, în care nu puteai sta decît în patru labe. Cineva îl ajunse din urmă. Deoparte erau recipienții recuperatoarelor de mercur. Îi pipăi cu mîna. Erau reci. Uleiul venise fierbinte, deci, din altă parte, probabil din serpentinele de răcire ale condensatorilor.

„Eu sînt o ființă tridimensională. N-am nimic comun cu spațiile cu mai mult de trei dimensiuni. De aceea trebuie să ajung la Matei — *eu*, care gîndesc și trăiesc în trei dimensiuni. Acum mă deplasez pe una din ele. Ce importanță are pe care din cele trei dimensiuni se produce mișcarea mea ? Ce-ar face Matei fără mine ?"

Îi era foarte cald. Începuse să transpire din belșug și respirația i se îngreuiase. Se concentră într-un efort de voință.

„Eu sînt o ființă tridimensională și trebuie să rezist pînă la capăt... Matei fără mine pierde legătura cu Pămîntul... *Eu* trebuie să țin legătura cu acest Pămînt... Sînt o ființă tridimensională..."

Pulsul îi bătea violent. Bîjbîia înainte fără să vadă nimic aproape. În fața luminii dată de lanterna de piept nu era decît masa opacă a uleiului, în care razele gălbui pătrundeau cu greu.

Canalul pe care trebuia să-l parcurgă nu putea să aibă mai mult de cincisprezece metri. Era strîmt ; se mișca extrem de anevoios în el. Se tîra uneori, proptindu-se în genunchi și în coate. Parcă nu se mai termina. Îi venea să vomite.

Cu cît urca, pereţii deveneau mai fierbinţi. Simţea combinezonul cum începe să dogorească tot mai tare. În sfîrşit, ajunse la capăt. Pipăi cu mîna deasupra capului, ca să găsească mînerul capacului înşurubat cu filet, care închidea gaura de inspecţie în canal. Încercă să-l învîrtă. Capacul nu cedă. Îşi pierdu cumpătul. Simţea că e la capătul puterilor. Izbi vîrtos cu pumnul în capac, apoi încercă să-l acţioneze în sens invers. Minculescu, din urma lui, nu mai avea răbdare. Se ghemui lîngă el şi-i strigă violent :

— Ce faci ? Lasă-mă să văd eu, poate la mine merge. Fereşte !

În spaţiul îngust, doi oameni se mişcau şi mai dificil ; se încurcau reciproc. Asta îi întîrzia şi mai mult.

În canal vorbele lor aveau un ecou straniu. În jur se făcuse linişte.

Deodată, Minculescu se lăsă moale ; Alexe îşi dădu seama că nu mai rezistase şi leşinase. Îi veni să tuşească ; apoi vomită. Simţea că alunecă în vîrtejuri negre.

„Ce trebuie să fac ?... Ce trebuie să fac ?... O cometă, arzînd undeva în spaţii fabuloase... şi noi... noi sîntem pe ea... cometă..."

Căută mînerul pe care-l scăpase din mînă. Îl găsi într-un tîrziu. Se atîrnă de el, crispat, şi smuci. Din cine ştie ce capriciu, bucata de fier îl ascultă de astă dată şi cedă. Dispozitivul se învîrtea anevoios, dar se învîrtea sub forţa mîinilor lui. Într-un tîrziu, capacul se desprinse, împins de un resort, şi el văzu lumină. Dar parcă lumina asta venea şi dinăuntrul lui, o dată cu acordurile grave din „Troienii" şi cu chipul „Ei", ireal de frumos.

Îl căută pe Minculescu. Nu-l putu trage. Era prea neputincios. Se săltă atunci singur pe marginea găurii.

„...Eu sînt o fiinţă tridimensională... eu sînt... pe o cometă incandescentă..."

Își desfăcu fermoarul combinezonului și aerul rece îi năvăli în plămîni cu o senzație de gheață. Se înecă și tuși îndelung.

„Să nu întîrziu... trebuie să-l scot și pe Minculescu..."

Își încheie iar fermoarul, fără să-i pese de sîngele care-i șiroia în gură. Scoase picioarele și se întoarse iar, cu capul în jos, în ulei. Căută în adînc cu mîinile. Nimic. Se întinse mai adînc, în zadar. Se întoarse și intră cu picioarele ; îl găsi jos, la baza urcușului. Îi căută, pipăindu-i combinezonul, bușonul butelici de oxigen și i-l desfăcu complet. Se trase înapoi și încercă să-l tragă și pe Minculescu o dată cu el. Așa îl aduse pînă la suprafața uleiului, dar nu-l putu sălta peste gura canalului. Era extenuat și simțea că se sufocă el însuși. Ieși iar singur peste gura canalului, ținîndu-l pe Minculescu doar cu o mînă. Își desfăcu pentru a doua oară fermoarul combinezonului, ca să poată respira. Aerul pe care-l inhala i se păru nesățios și senzația pe care o încerca îl îmbăta aproape, curînd însă se transformă într-o săgetare dureroasă în creștetul capului. În suflet purta totuși o bucurie sălbatică a triumfului, ca sentimentul muzicii lui Berlioz, al victoriei crunte asupra Troiei.

Îl scoase cumva și pe Minculescu și îi desfăcu cascheta. Se apucă să-i tragă palme, ca să-l trezească, și să-l strige pe nume :

— Mache ! Mache !...

Tîrziu, cînd îl văzu că-și revine și scoate limba să-și lingă buzele, îl îmbrățișă fericit.

— Credeam c-ai mierlit-o, șobolane !

Minculescu întrebă :

— Cum ai putut să mă scoți, așa mătăhălos cum sînt ?

Trecuseră de ce era mai greu. Erau la gurile de intercomunicație. Rîdeau.

Deschise ușa și rămase un moment orbit de lumina puternică dinăuntru.

Primul pe care-l văzu fu Matei Nema. Sta în picioare la pupitrul central, cu cascheta desfăcută și dată pe spate. Alături de el, Marius primea comunicări prin interfon și nota mereu ceva pe o planșă cu hîrtie milimetrică. Ileana, Mejem și Brana, postați la panourile laterale, anunțau continuu, cu voce tare, datele citite la înregistratoarele automate.

Veniră repede în calea lor, să-i ajute.

Fața „Ei" fusese la cîțiva centimetri de gura lui. Încerca să se gîndească numai la asta. Ce dor îi era de gura „Ei", pe care n-o sărutase niciodată...

Se apropie cu pași grei de pupitru. Acum nu se mai grăbea. În urmă lăsa încă pete din uleiul ce i se prelingea de pe combinezon. Surprinsese privirea lui Matei, tocmai cînd închidea contactul interfonului. Îi fu deodată milă de el, fără să știe de ce ; nu — nu era milă. Un fel de tandrețe, mai curînd. Din nou, privindu-l, simți gîndul acela din timpul orelor de insomnie : că are de-a face cu un copil genial, dar care se teme de întuneric.

Se priviră amîndoi cîteva secunde, fără ca vreunul să scoată vreo vorbă. Într-un tîrziu, Alexe Bănică întrebă :

— Cum s-a întîmplat ?

— Vezi, eram aici — Nema indică un punct pe diagrama din fața lui Marius — mai trebuia puțin și treceam...

Strînse mîinile, închircindu-le și și le duse la gură, ca și cînd i-ar fi fost înghețate. Tăcu un timp, și după aceea începu să vorbească cu înfrigurare :

— Cum de nu m-am gîndit ? E așa de simplu, uluitor ! Dacă ar fi fost cineva acolo, ar fi observat... Înțelegi ?

Se uită la Alexe cu ochii, cu pupilele dilatate. Repetă :

— Înțelegi ? Continuă surescitat : Firele înregistratoarelor sînt în plumb topit. S-a dizolvat izolația, automatul a fost scurtcircuitat și nu mai comunică... Înțelegi ? Ileana a

observat cea dintîi... Nu poate fi nici o greşeală, sînt două cifre la fel, cu valoarea 4,7... Îţi dai seama ce fapt extraordinar ?

Ochii lui Nema erau doar o flacără albă-cenuşie. Alexe Bănică aşteptă şi se miră că nu-i iau foc genele.

...Făcuseră cu toţii cerc în jurul pupitrului.

Cu un pix în mînă, Nema indică una din benzile de hîrtie cu pătrăţele milimetrice, pe care i-o întinsese Brana şi pe care erau trase mai multe curbe în linii mici, frînte, de diferite culori.

— Străpungerea s-a petrecut aici — arătă un loc pe hîrtie, unde o înşiruire de liniuţe în albastru întunecat făcea o ascuţitură înaltă şi se întrerupea. Din cauza unui scurtcircuit produs de o intrare în rezonanţă, tensiunea a depăşit de un număr de ori — de un număr mare de ori — valoarea nominală pe care o prevăzusem. Din această cauză, centrala de forţă n-a mai putut rezista în ultimele secunde, deşi valorile curentului începeau să scadă. Desigur că au cedat izolaţiile.

Făcu un gest de neputinţă, ridicînd mîinile lateral şi continuă după aceea :

— Grupurile termonucleare au început să fie frînate brusc de cîmpurile mari, produse de ridicarea de tensiune şi au forţat neregulat mişcarea grupurilor de deviere.

Unul din motivele accidentului e şi faptul că postul electronic de calcul s-a defectat cu puţin timp înainte de explozie şi, timp de nouăsprezece minute încheiate, am mers fără repere de siguranţă. Cînd a fost posibil şi a început să ni le dea iar, era prea tîrziu. Am ordonat să se izoleze boilerele, ca să nu explodeze cazanele cu aburi de mercur sub presiune. A fost tot ce mai puteam face... Sfîrşise cu voce înceată şi nesigură.

Brusc reluă, cu vocea fermă de la început :

— De accident mă consider eu singur vinovat ; ca şi de toate consecinţele.

Alexe Bănică era gata să strige : „Tu singur ai pricinuit accidentul ; ai vrut cu orice preţ să faci experienţa asta ; te-a purtat doar nebunia obsesiei tale şi nerăbdarea !"

Îi privi pe rînd — pe Călin Bertean, şi-l văzu că pleacă ochii, pe Ileana Opriş, care-şi ascunse privirea, pe Mejem, pe Brana — nici ei nu îndrăzneau să-l privească în ochi. Singur Hajdu-bácsi rămase calm, şi ochii lor se întîlniră cinstit ca totdeauna. Înţelese ; ştiau toţi ; o făcuseră, tacit înţeleşi. Riscaseră — înţeleşi. Îşi riscaseră viaţile pentru ideea lui Matei.

Îşi întoarse în sfîrşit ochii spre Nema, din nou. „Ulise" — gîndi. „...(Troienii)... Seara aceea... Muzica lui Berlioz... În (Troienii), Matei ar fi fost Ulise. Ulise care, legat de catarg, ascultă cîntecul sirenelor."

Tăcerea se întrerupse iar. Nema luase schiţa desenată de Marius şi, arătînd spre ea cu pixul, continuă impasibil :

— În ceea ce priveşte situaţia de acum, e următoarea : cele trei nivele inferioare sînt complet blocate. Radiaţia se cifrează acolo la circa trei mii de roentgeni pe secundă, din cauza canalelor deschise ale reactorilor termonucleari.

Grupurile termo nr. 2 şi nr. 3, care erau vecine în sala T_2, au sărit în aer. Din această cauză s-a produs spargerea conductei principale de acces a aburilor de mercur spre sala T_4. Alături — contură un careu pe schiţă — compartimentele C_1 şi C_2 sînt complet inundate cu mercur. Temperatura e acolo de circa 450°.

Legătura cu înregistratoarele cuvei de mercur din sondă e întreruptă. Ar mai rămîne o singură cale ca să ajungem la cuvă şi să luăm diagramele — şi anume, prin spirala de apă de răcire a recuperatoarelor...

— De ce ţi trebuiesc diagramele din cuvă ? îl întrebă Alexe Bănică. Îl privi în ochi şi-i spuse : E moarte sigură

să te duci acolo. Ce vorbeşti ? Datele de aici sînt datorate unui defect banal al aparatelor şi nimic mai mult. Nu există viteze de front peste trei sute de mii de kilometri pe secundă. Ce ţi s-a năzărit ? Viteze mai mari ca a luminii nu există în Univers ! *Nu există !*

— Nu-i nevoie să aprobi tu. Sînt convins că-i aşa cum spun eu. Totul s-a întîmplat cum prevăzusem... era mai să reuşim, dacă n-ar fi fost tîmpenia aceea de străpungere. Cu cîteva fracţiuni de secundă înaintea exploziei s-au produs condiţii care fac posibile asemenea viteze pentru particulele materiale selecţionate din plasmă sau pentru unde electromagnetice accelerate succesiv în trepte, în număr infinit...

Cine ştie dacă fără datele din diagrame am mai putea realiza experienţa asta... noi sau alţii. Nici nu mă gîndesc să le pierdem. După o pauză : Ne-am înţeles de la început cu Marius şi Bertean ; mergem noi trei...

Ileana se făcu tare palidă, mai albă decît combinezonul ei de protecţie şi îşi trecu mîna peste frunte.

Alexe Bănică îi surprinse schimbarea.

Vorbele lui Nema se succedau cu ton sec, cu un ritm aproape mecanic :

— Ar mai trebui cineva. În fond ăsta e esenţialul, trebuie să ştim neapărat tensiunile de ieşire, altfel totul ar fi în zadar... Peste o oră va fi prea tîrziu. Se uită la ceas : Mercurul din C_2 va inunda într-o oră şi acolo. Cine mai merge ?

— Merg şi eu, tovarăşe Nema — spuse Ileana.

Ecoul vorbelor ei străpunse auzul lui Alexe Bănică cu o senzaţie de durere ascuţită. De spaimă, se strînse în el : „Să se întîmple orice, dar ⟨Ea⟩ să nu plece !"

Începu să vorbească domol, voit calm, adresîndu-i-se numai lui Nema.

— Prin spirală sînt aproape două sute de metri. Nu cred — şi accentuă — să se poată ajunge într-o oră. Nu te gîndeşti la ce ne expunem ? Matei, nu te gîndeşti ?

— Cine merge ? repetă Nema îndîrjit.

Alexe Bănică îi privi pe rînd. Tăceau. Se hotărî atunci el :

— Bine, merg eu !

Matei îl privi ciudat :

— Nu se poate, altcineva. Tu nu. Tu rămîi aici sus.

— Merg eu — spuse Hajdu-bácsi şi ridică din umeri, părînd că vrea să spună : „Ce vreţi ? Altă cale nu-i."

— E în regulă, Hajdu-bácsi — îi mulţumi Nema. Să ne aducă un cablu subţire cu două traiecte, vreo trei sute de metri...

— Ce vrei să faci cu el ? îl întrebă Alexe Bănică, surprins.

— Nimic... Dacă nu ne mai putem întoarce, o să-ţi transmit datele ! Şopti, răguşit : Cuiva *trebuie* să-i transmit datele, Lexi. Rămîi, Lexi. Tu ai să rămîi. Ai rămas întotdeauna cu mine...

Rămăsese singur la pupitrul de comandă.

„...A început de mult, de foarte de mult. Ne jucam pe atunci de-a v-aţi ascunselea cu necuprinsul cerului, cu puzderia stelelor, cu strălucirea soarelui, cu luna, cu iluzia orizontului şi într-o zi... ne-am dat seama că de fapt nu mai era joacă. Ne angajasem într-o goană să prindem stelele şi luna, cerul şi orizontul, ca într-o plasă de fluturi.

Eu... poate n-aş fi făcut-o singur, dar m-am lăsat ispitit de vorbele lui Matei. Eram nevîrstnici pe atunci şi am fi vrut să ajungem cu mîinile tot ce vedem..."

Făcu legătura cu Nema.

— Alo.

— ...

— Ați ajuns la spirală ? La ce nivel ați ajuns ?

— ...

— Bine.

— Schimbă contactul și făcu legătura cu sala de comandă a pompelor, unde-i lăsase pe Titus Minea și pe Nae Georgescu.

— Alo.

— ...

— Nae, ascultă-mă. Fii atent ! Hajdu-bácsi a verificat traiectul, ai un circuit complet. Cuplează grupurile 4, 5 și 9 invers și evacuează apa din spirala mare de răcire. Vezi, las-o treptat.

Închise contactul. Se uită în jur și rămase surprins, văzînd că Ileana lipsește.

Se ridică de la pupitru și se duse, stăpînit de o bănuială, să vadă dacă nu cumva Ileana e totuși în sălița alăturată. Nu era.

Îl întrebă pe Brana :

— N-ai văzut-o ? Unde-i tovarășa Opriș ?

— Nu știu, era aici...

Atunci avu certitudinea : „A plecat cu el !"

Grăbit, făcu apelul cu Nema :

— Alo, Ileana e cu voi ?

— Nu — i se răspunse întîi.

— A... stai, ezită Nema la interfon. Auzi, Marius spune că vine cineva în urma lui... Ea e ! De ce-ați lăsat-o să vină ?

— Matei, trimite-o imediat înapoi, n-are rost s-o sacrificați, înțelege ! Trimite-o înapoi !

În receptor se auzi zgomotul certei între cei din spirală. Nema se răstea la Marius, să n-o lase pe Ileana să vină după ei. Cearta dura.

După aproape un minut îl auzi pe Nema, cu o voce neobișnuit de blajină :

— Alo, Lexi, n-avem ce-i face, o ştii, e încăpăţînată. N-avem timp, plecăm mai departe.

Legătura se întrerupse. Ar fi vrut să protesteze, să-l roage pe Matei. Ce să spună ? Cui ?

Mejem şi Brana se apropiaseră de pupitru. Nu-i observă decît tîrziu :

— Bine, măi căscaţilor, voi ce-aţi păzit ? De ce-aţi lăsat-o să plece ?

— N-am observat-o — se apără, de formă, Mejem.

Brana ridică din umeri.

Se uită la ei deznădăjduit, apoi îşi plecă în jos capul.

Pe pupitru se lumină o poziţie a interfonului.

— ...

— Alo, zi', Nae !

— ...

— Aţi scos-o toată ? Bine. Nu opri servomotoarele, lasă pompele să meargă încet. Dar vezi să nu se încălzească prea tare.

Undeva în mijlocul unui haos, în care se alungau numai nelinişti, rămăsese singur cu gîndurile lui.

Nu mai auzea nimic, ca şi cum ar fi avut dopuri de ceară în urechi. Luă creionul chimic de pe masă, deschise jurnalul cu însemnări zilnice şi începu să scrie :

„Accidentul s-a produs la ora..."

Se opri şi consultă fişa de timp. Notă absent în continuare :

„...Zero, nouăsprezece minute, zero, nouă secunde..."

Se opri iar din scris. Mănuşile combinezonului de protecţie îl deranjau. Le desfăcu fermoarele, la dreapta cu mîna stîngă, la stînga cu mîna dreaptă. Le scoase. Ochii i se pironiră asupra propriilor lui mîini, imense ; i se păru că ar fi putut cuprinde în ele toată lumea, materia Universului întreaga.

Repetă mecanic expresia știută din cărțile de școală elementară : „(Materia infinită în spațiu și în timp)... noi ne-am luat la trîntă cu ea, cu cerul, cu tot... A fost o încercare inegală...“

Continuă să scrie :

„Cu douăzeci de minute înaintea accidentului, s-a produs o defecțiune la calculatorul electronic al postului de calcul. Defecțiunea n-a putut fi remediată decît cu patru minute înainte de-a se produce explozia...“

— Alo !... Alo, Nema !... Alo...

Căută în jur un ajutor, pe cineva, ca să nu fie singur. Începuse să-l cuprindă o teamă teribilă.

— Mejem ! Brana ! Nema nu mai răspunde, s-a întrerupt legătura ! Ce s-o fi întîmplat ?

I se făcu întuneric înaintea ochilor.

„Matei“ — gîndi. „Ileana“.

Întoarse în neștire de cîteva ori contactele, fără rezultat.

Podeaua îi deveni nesigură sub picioare. Urî tot ce-l înconjura ; și oameni și obiecte neînsuflețite și melodia din andante din „Troienii“. Mîinile îi ascultau de comenzi străine, poate ale unui automat care lucra acum în locul creierului lui.

„Matei Nema a fost mai tare... a îndrăznit și a ajuns acolo unde eu n-am să ajung niciodată... eu sînt un laș... (Ea) l-a iubit, fiindcă a înțeles că e un învingător... Dar dacă... dar dacă Matei Nema nu s-a înșelat ? Dacă presupunerea lui e într-adevăr reală, dacă acolo în sondă sînt datele reușitei unei experiențe extraordinare și eu, Alexe Bănică, le las să se piardă fără să schițez un gest, dacă toată pretinsa mea cumpărare nu-i decît comoditate, dacă nu sînt decît un laș ?“

Schimbă legătura la interfon.

— Alo, Daneș ?

— ...
— Alo, vino imediat la „comandă" să mă înlocuiești.
— ...
— Lasă că-ți spun eu de ce și ce trebuie să faci. Vino !
Se ridică fără grabă, de parcă s-ar fi pregătit pentru cine știe ce lucru fără importanță.

Profesorul Mălurescu deschisese la întîmplare unul din caietele cu însemnările Ilenei Opriș :

„...Pe neașteptate, sala se porni să aplaude cucerită. Ședința se vedea că intrase pe un făgaș nou.

Profesorii și asistenții erau grupați în primele rînduri de bănci ale amfiteatrului, în spatele lor studenții umpluseră sala la refuz. Undeva în urma grupului de cadre didactice, alături de Lexi, Mejem și Nae Georgescu — Matei, cu un caiet deschis în față, lua note incontinuu. În pauza scurtă de după expunerea profesorului Mălurescu, s-a întors și m-a privit. (...E fata de la curs din anul trei...) — a gîndit, probabil."

...Dincolo de fereastră mijeau zorile albastre ale unei zile noi. Profesorul își puse iar ochelarii și reîncepu cititul de unde rămăsese. Glasul cu inflexiuni melodioase al Ilenei i se părea că răsună aievea din rîndurile scrise :

„...Ședința a durat în total zece ore. Sînt mulțumită că M. N. va fi sprijinit. A fost emoționat, dar expunerea lui a fost foarte clară. Mi-au plăcut mult doi dintre cei care au luat cuvîntul ca să-l apere : Mircea Cristeț, conferențiarul de la electrotehnică generală și Marius, directorul bibliotecii Institutului.

M. C. a spus : (I s-a reproșat lui M. N. că n-a dat o teorie precisă pînă în cele mai mărunte detalii. Păi, să fie cu iertare, Tovarășii care cer lucrul ăsta au uitat că nu mai trăim pe vremea cînd teoriile se făceau la birou. Lăsați-l pe M. N. să experimenteze ! E impropriu spus, de fapt, că M. N.

ar fi emis o teorie. A propus o seamă de postulate și un program de experiențe. Tot ce-a spus pînă acum e logic și simplu. Ar fi interesant să vedem la ce soluție va ajunge. Vă propun încă o dată : lăsați-l să experimenteze. Nu e vorba de încercări făcute la întîmplare, ci de încercări care trebuie făcute oricum, pentru mersul înainte al științei.)

De Marius (nu știu cum îl mai cheamă) mi-e teamă. Îi lucesc ochii ciudat, tot timpul, parcă ar avea febră. A cerut să lucreze cu M. N. Alături de el incandescența lui M. N. va crește în intensitate.

...Trebuie să mi-l scot din gînd, altfel o să ajung să nu mai fac nimic. Poate ar trebui să mă transfer în altă parte. Nu-i a bună. Sînt un om voluntar, trebuie să scap și de asta, am ieșit doar din atîtea încurcături... În zadar, în zadar, n-am să pot ; oriunde m-aș duce, am să-l aud spunînd : (Nu putem admite nici o ipoteză care ar pune vreo condiție prohibitivă pentru cunoașterea Universului) !"

În papuci și cu cămașa cu mînecile suflecate, acasă în bibliotecă, seara, profesorul Mălurescu simțea că poate da randamentul cel mai bun. În casă zgomotele se stingeau treptat și rămînea singur sub conul luminos al lămpii cu picior înalt de lîngă fotoliu. Lucra adeseori astfel. Instinctiv își reluă gesturile obișnuite. Bricheta pocni sec. Își aprinse trabucul și cu o satisfacție pe care aproape o uitase aspiră fumul parfumat.

...Erau douăzeci și două de șiruri, ce alcătuiau un grup de cifre pe care Alexe Bănică îl repetase, în stare de inconștiență, de unsprezece ori. Profesorul luă hîrtia și le reciti atent, cifră cu cifră. Oricît se străduia, nu putea înțelege ce semnificație aveau. Stătu aplecat asupra filei cu cifrele acestea mai bine de trei ore.

Se ridică din fotoliu și începu să se plimbe prin încăpere. După cîtva timp, dădu drumul magnetofonului. Derulă

banda înapoi, pînă la un reper al contorului pe care-l memorase. Opri şi porni din nou, în sens invers, cu potenţiometrul dat la maximum. Din difuzoarele aparatului se auzi întîi o respiraţie gîfîită, apoi vocea aceea care i se părea că-şi rupe fiecare sunet din inimă. Sta cu fruntea lipită de lemnul etajerei vibrînd.

„Unu, nouăzeci şi patru, unu, nouăzeci şi cinci, unu, nouăzeci şi şase, unu..."

Aici pronunţarea cifrelor se accelera :

„...patruzeci şi şase, unu, patruzeci şi şase, unu, patruzeci şi doi..."

Ascultă pînă la sfîrşit, apoi mai întoarse banda la acelaşi reper şi îi dădu drumul iar.

„Unu, nouăzeci şi patru..."

Degeaba, nu putea găsi sensul. Deconectă magnetofonul. Se duse şi se aşeză iar în fotoliu. Pe măsuţa de alături erau aşezate caietele Ilenei. Răsfoi din nou, de parcă aici ar fi fost dezlegarea.

„...Azi am început cursurile anului trei. Cursul de măsurări spectrometrice îl vom face cu M. N. Am avut primele două ore. Cred că aş putea repeta tot ce ne-a spus. Mi s-a părut că mi-a vorbit doar mie. Îl aud mereu : (...ar fi absurd ca în zidul luminii să nu existe o poartă pentru drumul mai departe al cunoaşterii). Am avut senzaţia că m-a luat de mînă şi am început să plutesc alături de el. Marele zbor dincolo de toate orizonturile a început. Sînt fericită, fericită cu adevărat..."

De la Viena se anunţase că, după a doua operaţie, Alexe Bănică era încă într-o stare foarte gravă. Deci, intervenţia chirurgicală complicată la care fusese supus dăduse un rezultat îndoielnic. Deocamdată nu se putea sta de vorbă cu el. Se spunea că avea uneori momente de luciditate. Medicii

hotărîseră să nu permită să i se pună întrebări. Starea lui se înrăutăţise chiar în ultimele zile.

...Era un întuneric ce stăruia fără margini. Din cînd în cînd, unde şi unde, sclipeau lumini, puzderii de scîntei.

Uneori, negrul întunericului diminua spre cenuşiu şi atunci auzea vuiete surde, într-o zbatere deznădăjduită, toată numai umbre tremurătoare.

„Durere... mă doare... oamenii simt dureri. Eu sînt un om."

Umbrele cenuşii se învolburau în zadar ; de acolo, din adîncuri, simţea pe piept greutăţi de nesuportat ce-i stînjeneau respiraţia şi-l asfixiau.

— Oxigen ! spuse o voce necunoscută şi parcă însuşi cuvîntul acesta îi aduse o uşurare.

„Cine sînt eu ?..."

N-apucă să găsească vreun răspuns întrebării, fiindcă se prăbuşi din nou în hăuri de întuneric şi conştiinţa nu-i răzbi la lumină decît după nesfîrşite peregrinări în negurile adîncului.

Trăia, se reîntorcea la viaţă dintr-un lung coşmar. Recunoscu limba germană în care pronunţau cuvinte vocile pe care le auzea şuşotind în preajma lui.

„Eu sînt inginerul Alexe Bănică. Am avut un accident grav de laborator. Ce s-a întîmplat cu Ileana ? Ileana Opriş a plecat cu Matei Nema. Ce s-a întîmplat cu Ileana şi cu Matei ?"

— Va trebui să-i deschidem ochii — spuse o voce de bărbat. Aşteptăm prea mult, pînă să poată să-şi ridice singur pleoapele.

Probabil că omul care vorbise şi-a însoţit vorba cu fapta, fiindcă peste o secundă simţi zgîrieturi şi usturimi pe globii ochilor. Nu vedea nimic. Era întuneric şi dincolo de pleoapele deschise.

„E întuneric desigur și în încăpere. L-au făcut intenționat, ca să nu sufăr un șoc..."

Bănuiala îi fu confirmată imediat, cînd auzi iar vocea care propusese să-i deschidă pleoapele :

— Puțină lumină roșie, foarte puțină.

„Lumină roșie..." Nu sesiză nimic. Era tot întuneric.

— Ceva mai multă cu două gradații — spuse vocea străină — deocamdată nu percepe nimic.

Aștepta nerăbdător această nouă mărire a luminozității, dar întunericul nu fu tulburat cu nimic.

„Doar nu cumva am rămas orb ?"

— Insensibil — confirmă vocea străină.

„Sînt orb... n-am s-o mai văd niciodată pe Ileana... n-am să-l mai văd pe Matei..."

Trecură de atunci ore și zile. Începu să înțeleagă, din ce în ce mai mult, tot ce se petrecea în jurul lui. Era pregătit pentru o nouă operație și acest fapt deveni un țel în existența inactivă pe care o ducea. Nu vedea, dar percepea acum lumina ca o pulbere aurie, mai strălucitoare sau mai puțin strălucitoare, după intensitatea luminozității sursei de la care venea. Deocamdată avea răbdare și spera să trăiască. Nu-l întreba nimeni nimic.

„Oare pot să vorbesc ?"

— Cred că pot să vorbesc.

Pronunțase cu greu cuvintele.

Imediat după aceea în jurul lui se produse agitație.

— A vorbit — zise o voce de femeie — l-am auzit clar, a spus ceva, probabil în limba română.

— Să vină doctorul Niculescu — ceru apoi o voce de bărbat pe care o recunoscu.

Se auziră pași, apoi șușoteli.

— Tovarășe profesor, sînt doctorul Niculescu, v-am însoțit aici, la Viena. Vă rugăm să ne spuneți cum vă simțiți ? Aveți dureri ? Înțelegeți ce vă întreb ?

— Da, înțeleg. Nu sînt profesor. Sînt conferențiar.
— Vă obosește convorbirea ?
— Da...

Urmară iar ore tulburi, acum însă alternînde cu alte ore, cînd era perfect conștient. În tot acest timp continua să aștepte intervenția chirurgicală de care auzise vorbindu-se, o aștepta ca o eliberare. I se puneau întrebări foarte puține, fiindcă deocamdată îi venea greu să vorbească. Ajunsese să-i cunoască după vorbă pe toți cei care se învîrteau în jurul lui. În sfîrșit, veni și preziua operației. Înțelese după pregătirile care se făceau, și spre seară i-o confirmă chiar doctorul Niculescu.

— Mîine o să fiți operat.
— Știu.
— Să nu vă fie teamă, operația va reuși.
— Știu și știu că voi muri, dacă nu mi s-ar face această operație. E singura mea șansă, știu...

Senzația de zbor se frînse brusc și își dădu seama că nu fusese decît un vis halucinant. Se întorcea iar în lumea conștientului. Revenirea îi producea impresii violente și neplăcute, pînă să se acomodeze și mai ales pînă stabilea coordonatele locului unde se găsea.

— Am fost operat și totuși nu văd, voi rămîne orb — spuse tare.

— Nu vă alarmați — îi răspunse o voce cunoscută. E întuneric în cameră. Vă rog să rămîneți calm și să nu vorbiți.

— Bine, n-am să vorbesc, dar e foarte obositor, aș prefera să vorbesc, decît să mă las chinuit de gînduri.

— Totuși e bine să nu vorbiți. Ați fost operat la creier și e bine să stați nemișcat.

— Bine, bine. Vreau să vă întreb ceva. Eu sînt Alexe Bănică ?

— Da, dumneavoastră sînteţi Alexe Bănică.

Confirmarea îl făcu să se simtă pe teren solid. Exista. Ar mai fi vrut să ştie ceva, şi nu-şi amintea ce.

— ...Unde sînt ?

— La o clinică din Viena.

— La o clinică din Viena ?...

— Nu mai vorbiţi.

Într-adevăr convorbirea îl adusese la capătul puterilor.

— Aş vrea... să... dorm... Interesant... vreau să dorm.

Adormi, dar continuă să vorbească şi în somn.

„Matei şi cu mine sîntem din Cămăraş, un orăşel din Ardeal. Locuiam într-un cartier periferic. I se spunea Tîrgul Porcilor, fiindcă era pe acolo un maidan împrejmuit cu parmaci daţi cu var. Se vindeau porci acolo. Era şi o mănăstire franciscană prin apropiere, cu o grădină mare cu iarbă şi cu meri bătrîni...

Îi adunam mucuri de ţigări lui Moszi-bácsi şi, în schimb, ne spunea tot felul de poveşti aiurite... Moszi-bácsi era invalid de război, n-avea picioare şi cerşea...

Zicea că ne poate învăţa să vedem în cer şi l-am crezut. El ne-a îmbuiat capul cu tot felul de prostii... Moszi-bácsi e de vină. El ! El !“

Respiraţia îi deveni agitată.

„Moszi-bácsi e de vină...“

Se linişti însă repede şi cîtva timp păru cufundat într-un somn adînc, dar curînd începu din nou să vorbească.

„Matei Nema n-ar fi îndrăznit singur... şi am încercat să-l opresc. Marius... Bertean... l-au îndemnat... sînt sigur... A reuşit... a reuşit... Eu... eu am scăpat... Eu... ştiu... ştiu... m-am întors de acolo şi... ştiu.“

Benzile de magnetofon se învîrtiră multă vreme, fără să mai fi înregistrat nimic. În zadar pîndeau microfoanele. Pe benzi nu se imprima decît respiraţia lui Alexe Bănică, cînd slabă, cînd abia perceptibilă, cînd convulsionată.

Doctorul Hansen, care-l operase, urmărea cu emoție evoluția stării bolnavului. Se părea că totul depindea în ultimă instanță de inimă, în funcționarea căreia apăruse imediat după intervenția chirurgicală o complicație de natură nervoasă. Stările de semiconștiență se rărire, alternate cu perioade scurte de somn, care degenerau cu regularitate în intervale de inconștiență prelungită, adesea de cîte douăzeci și patru de ore și chiar mai mult.

Formula hemoleucocitară care păruse stabilizată în primele zile după operație se înrăutăți, marcînd o scădere din ce în ce mai accentuată a procentului de hemoglobină și mai ales a trombinei. A trebuit să i se întrer pă și perfuziile cu sînge, fiindcă nu mai putea suporta șocurile care urmau după aceasta.

În întuneric, într-un colț pe un scaun, stătea zi și noapte o femeie bătrînă, împietrită. Era mama lui Alexe Bănică. Uneori atipea, cu capul căzut pe spătarul scaunului, dar cînd sora de serviciu sau vreun medic încercau s-o convingă să se culce, refuza categoric.

— Nu, nu, stau aici, să știu c-am stat lîngă el tot timpul.

I se instalase chiar de la început în ac ași cameră un pat, însă nu se atinsese niciodată de el.

— O să se facă bine domnul profesor și te mbolnăvești dumneata — îi spunea doctorul Hansen, ajutat de doctorul Niculescu, care-i servea de interpret.

— Lăsați-mă, să n-aveți nici o grijă pentru mine, v-am spus că am fost și eu soră de spital și în treizeci și cinci de ani de serviciu m-am obișnuit cu gărzile. Asta să fie răul cel mai mare pe lume.

Asistase la toate cele trei operații la care fusese supus Alexe Bănică. Stătuse dreaptă în picioare, neclintită, fără să scoată o vorbă. Cînd ceruse să i se permită să asiste și ea, doctorul Hansen, de felul lui foarte ursuz, era hotărît să refuze, dar în fața privirii femeii acesteia dîrze, îmbă-

trînită de muncă dură, își plecase ochii și spusese nemulțumit : „Bine, se poate". Fusese o excepție pe care n-o mai făcuse pînă atunci niciodată.

Ea nu punea nici o întrebare. Stă mereu în colțul ei în întuneric, așteptînd. I se interzisese să se apropie de pat în momentul cînd bolnavul devenea lucid, ca să se evite să-i provoace emoții.

— Mamă, știu că ești aici... te-am recunoscut după cum suspini noaptea, nu te mai ascunde.

Nu știa ce să facă. Consemnul sever era să nu-și manifeste de fel prezența.

— Vino aproape, mamă, nu-ți fie teamă, n-am să mor, mai am o treabă foarte importantă de făcut.

Alexe se trezise după aproape o zi și o noapte de somnolență.

— N-auzi, mamă ?

— Ba da, vin.

— Așa. Așază-te pe marginea patului și ține-mă de mînă, că parcă așa mi-e mai ușor.

— Lasă, lasă, nu mai vorbi. Amar de capu' tău. Rău te mai chinui, dragu' mamii.

— Da, mamă, rău.

Cercetările întreprinse se vedea limpede că au intrat într-un impas.

O primă concluzie stabilită era aceea că accidentul fusese provocat în urma unei tentative de a realiza o experiență cu parametri mult mai mari decît era capabilă să furnizeze instalația. Nu se știa însă dacă experiența reușise sau nu.

Știrile asupra sănătății lui Alexe Bănică, care soseau zilnic de la Viena, și chiar de două ori pe zi, aduceau deocamdată noutăți puțin îmbucurătoare. În această situație se hotărîse ca profesorul Mălurescu să se deplaseze la

Viena. Un delegat de la ambasada română îl conduse direct de la aeroport la clinică, pentru a lua legătura cu profesorul Hansen și cu medicul român Niculescu.

Profesorul Hansen îl primi imediat.

Se priviră în tăcere. După o vreme profesorul Mălurescu începu să vorbească cu voce înceată, stînjenit:

— Misiunea noastră este destul de dificilă. Știți că pacientul dvs. român a fost accidentat într-o experiență de laborator care s-a soldat cu urmări grave. Experiența de care vă vorbeam prezintă un interes științific extraordinar. Ca să fiu mai exact, s-a încercat obținerea de viteze de propagare în spațiu mai mari decît viteza luminii pentru unde și particule în condițiuni cu totul speciale. Dintre persoanele care cunoșteau în amănunțime date asupra acestei experiențe, în stare de minimă conștiență pînă acum nu este decît inginerul Alexe Bănică. El singur ne poate lămuri. Dacă Alexe Bănică ar muri fără să ne comunice aceste date, chinurile, moartea celorlalți, și chiar a lui, ar fi absurde și inutile.

Două cute adînci șerpuiră în colțurile gurii profesorului Hansen, în timp ce-și crispa buzele:

— Nu va muri fără să vă spună — zise el încet. Dumneavoastră știți că Alexe Bănică trebuia să moară de mult, de o mie de ori. Știți și de ce n-a murit? Nu fiindcă eu, Hansen, am încercat ceva ce n-a mai îndrăznit nimeni pînă acum. Nu! N-a murit *tocmai fiindcă vrea să vă spună ce-a văzut acolo*. Dacă nu ești medic, nu poți înțelege ce-a făcut omul acesta! Nu poți! Niciodată nu m-a impresionat încă un caz ca acesta...

— Acum doarme — continuă el, după o pauză — o să cadă mai tîrziu din nou într-o stare de inconștiență, mîine dimineață la ora zece, cînd probabil își revine, o să puteți vorbi cu el.

Profesorul Mălurescu se ridică.

— Vă rog să fiți la clinică, încă de la ora patru dimineața. Nu se poate prevedea exact cînd apar momentele de luciditate. Doar o singură persoană va intra în camera bolnavului, dumneavoastră, domnule profesor...

— Mulțumesc... spuse Mălurescu.

— Am să vă însoțesc și eu — hotărî Hansen, răzgîndindu-se brusc — cu profesorul Niculescu.

În timp ce oaspetele său se îndrepta spre ușă, Hansen îl opri, adresîndu-i-se pe neașteptate :

— Iertați-mă, e o întrebare extraprofesională în ceea ce mă privește. Dumneavoastră, românii, sînteți pentru mine un popor foarte ciudat. Se poate să-mi explicați și mie la ce vă folosesc vitezele supraluminoase ? Oare e vorba de o armă ?

— Domnule doctor — zise Mălurescu — dacă ne-ați cunoaște istoria, ați ști că noi, românii, n-am atacat niciodată pe nimeni. Fiți sigur că nu e vorba de o armă... Viteza luminii ? Viteza luminii depășită ? Mălurescu făcu un gest larg și fața i se însenină toată : Asta înseamnă imens. Ne-ar ajuta să ajungem mai repede la stelele îndepărtate... ne-ar ajuta să împingem mai departe marginile Universului !

În parcul ce o înconjura, clădirea albă, imensă a clinicii, se profila bine conturată pe cerul negru. La intrare, anunțat telefonic, îl aștepta doctorul Niculescu.

Alexe Bănică nu-și reveni decît spre prînz. L-au putut vedea însă tot timpul pe ecranul televizorului cu cameră de luat vederi în infraroșu. Sta liniștit cu fața în sus, nemișcat.

— O să se trezească curînd — îi anunță într-un tîrziu doctorul Hansen — aparatele înregistrează modificări în tensiunea arterială, uitați-vă. Aici la indicativul patru sute nouă sînt aparatele care transmit informații despre starea

pacientului nostru. Sînteţi pregătit, domnule profesor ? Să mergem !

Întunericul dinăuntru nu era complet ; fu nevoie, totuşi, de cîtva timp pînă să-şi obişnuiască ochii.

— Staţi jos, aici lîngă pat.

Trecură iar minute.

— Ce i-aţi spus mamei lui ? întrebă Mălurescu. Mi-ar fi fost greu s-o întîlnesc acum, înainte...

— Că o rog să mă lase singur cu bolnavul o oră. E o femeie minunată. N-a întrebat nimic... Atenţie !

Alexe Bănică scoase un geamăt uşor.

— Psss ! Se trezeşte. Lăsaţi-l să vorbească el întîi.

— Mamă, eşti aici ?

— Nu, e tovarăşul profesor Mălurescu, lîngă dumneavoastră, a venit să vă vadă — interveni Niculescu.

— Tovarăşul profesor Mălurescu... a venit ? Bună ziua, tovarăşe profesor.

— Bună... Bănică, dragul meu...

— Nu vă pierdeţi, domnule profesor — îi şopti Hansen încet dar categoric, văzîndu-l că ezită — aveţi doar zece minute sau nici atît.

— Bănică, mă asculţi, ce s-a întîmplat acolo jos în sondă? Aţi ajuns la cuvă ?

— Tovarăşe profesor, vă rog să ne iertaţi, v-am produs multă supărare.

— Nu-i nimic, nu-i nimic. Ascultă-mă, spune-mi, aţi ajuns la cuvă ?

— La cuvă ? În camera de supravoltare ?

— Da, da !

— Eu eram la pupitrul din camera de comandă centrală. Legătura cu Matei Nema s-a întrerupt. În locul meu a venit Danes... Eu am plecat după ei... şi m-am întors... nu-mi funcţiona instalaţia de oxigen la costumul de protecţie. Am pierdut aproape zece minute pînă am schimbat-o şi...

Neliniștit de pauza care se prelungea, profesorul întrebă :

— Ai plecat iar ; ai ajuns ?

— Nu-l întrerupeți, aveți răbdare ! îi șopti Hansen din spate.

— Da, am plecat. Dacă nu pierdeam vremea cu oxigenul ar fi... Am coborît prin puțul pompelor de foraj pînă la cota minus treizeci și șapte. Pe acolo au trecut și Nema și Marius... și Bertean... și Hajdu... și... Ileana...

Respirația lui Alexe Bănică devenise greoaie, se opri ca să inspire aer curat și continuă apoi :

— A plecat după ei Ileana Opriș... Firele telefonice pe care le-au întins erau pe scara verticală. Forajele orizontale la minus treizeci și șapte... Am ajuns la canalul de cabluri al acceleratorului...

Profesorului i se păru că mai spusese ceva de neînțeles și se aplecă și mai mult deasupra patului.

— Lăsați-l, lăsați-l, o să-și revină... Ce-i cu dumneavoastră ? îl întrebă Hansen neliniștit. Păstrați-vă calmul ! Vă simțiți rău ?

— Nu, nu !

Profesorul Mălurescu simțea sîngele pulsîndu-i în cap cu violență. Inspiră adînc de cîteva ori, căutînd să se liniștească.

— O tolă... o tolă întreagă era smulsă și îndoită ca o cutie de conserve... era explozia ce o auzisem de sus, era din încăperile transformatorilor, de cincisprezece ori patru sute de kilovolți amperi, blindajul puțului... Am găsit și firele lăsate de Nema întrerupte... Știam că ei trecuseră și au scăpat... Erau înăuntru, blocați de tolă... Capetele firelor erau dincolo de tolă și nu puteam reface legătura. Explozia se produsese spre canalele de aducțiune, dar a răzbit și aici... Singur nu puteam trece.

Se opri iar într-un geamăt, ca și cînd ar fi vrut să-și adune puterile. Profesorul simți mîna doctorului Hansen descheindu-i cămașa și apoi degetele puternice ale acestuia se porniră să-i frămînte mușchii din dreptul inimii.

— ...L-am chemat pe Daneș la interfon și i-am cerut să trimită o echipă cu aparate de sudură autogenă... Am pierdut din nou timp... Au venit Coman, Titus Minea, Mejem și Brana... într-o jumătate de oră, cu cinci arzătoare abia am făcut o deschidere cît să treacă un singur om, cu greu... Aici tolele aveau patruzeci de milimetri grosime și erau din... oțel greu fuzibil. Capacul canalului de cabluri era stîlcit peste gaura de vizitare, dar am reușit să-l dăm la o parte. Nu puteam singur. Ei m-au ajutat... Am găsit mai întîi un fir și apoi și al doilea... L-am chemat pe Nema, dar nu mi-a răspuns. Cred că nu m-a auzit... legătura se făcea normal... Am încercat de mai multe ori... Matei... eram dator... față de el... Sînt dator...

— O să reziste pînă termină tot ce are de spus — îl asigură Hansen pe profesor, cu voce scăzută.

— Am hotărît atunci să plecăm pe canalul de cabluri, ca să-l găsim pe Nema. Am fost de acord cu toții. Eu am plecat primul. Am luat și aparatele autogene, erau instalațiile mici cu butelii de trei sute de atmosfere... Se mergea foarte greu... Se spărseseră conductele de acumulare de la forajele orizontale și curgeau un șuvoi continuu de apă. Știam că asta va inunda jos. N-aveam cum să-l oprim. M-am gîndit că n-o să ajungă la suprafețele de încălzire decît în cinci, șase ore... nu era nici un pericol. La prima întoarcere a canalului de cabluri ne-am oprit ca să mai încercăm o dată să luăm legătura cu Nema, dar n-au reușit... Scuzați-mă, am obosit. O clipă... o clipă și am să spun imediat... o clipă...

Tăcerea lui Alexe Bănică dură de minute în șir, într-o

așteptare încordată ; deodată Hansen își făcu loc lîngă pat.

— Liniște, îi slăbește inima ! Domnișoară, adrenalină, doza patru — îi ceru Hansen sorei.

Administrarea injecției se făcu rapid. Totul fusese pregătit.

— ...Tovarășe profesor, mai sînteți aici ?

— Da, Bănică, da, sînt aici.

— ...Mă părăsesc puterile, nu vă mai pot spune tot... Eu singur m-am întors. Nema a rămas acolo cu ai lui... Stați puțin, mi-e greu... Ei credeau... credeam și eu... că nu mai au nici o șansă. Au lucrat pînă în ultimul moment... calculele le-au făcut acolo... Auziți, *calculele*... Băieții cu care am coborît au pierit... Singur nu răzbeam... Datele... parametrii... soluția ecuației diferențiale de interferență... ecuația patru sute unu... ipoteza... ipoteza cincisprezece... o găsiți în jurnalul pupitrului de comandă... *în jurnalul pupitrului de comandă*... a notat-o Matei, pentru *Cîmpul Contrainfinit*... încă puțin... *parametrii*... ah !... nu mai știu... *parametrii*... Matei... dacă a scăpat...

Bănică se smuci, izbucnind într-un strigăt sălbatic :

— Parametrii, am uitat parametrii !... Contrainfinit... Matei...

Profesorul îi căută trupul pe întuneric, strîngîndu-l în brațe :

— Stai, știm parametrii, îi știm ! Îi știm, i-ai spus !

Trupul pe care îl ținea îmbrățișat se destinse și i se lăsă moale în mîini.

— Bănică — îi strigă profesorul, hohotind — Bănică, mă auzi ? Ați făcut un lucru extraordinar. Mă auzi, Bănică ! Auzi-mă ! Copiii din toată lumea o să învețe despre voi la școală !

Se lăsă în genunchi lîngă pat, plîngînd în hohote. Îi luă mîinile. Începeau să se răcească.

— Lumină, domnișoară — ceru Hansen sorei.

EPILOG POSIBIL:

sărmanii, gîndeau geometric

„Glorioase, certe geometrii..."

Ion Barbu [1]

Mai era o jumătate de oră pînă la decolare.

Matei, foarte atent, număra conştiincios de cîte ori directorul de perspectivă de la Energocosm se trăgea de nas, în timp ce-şi rostea discursul.

„Treizeci şi nouă..."

— ...dar îşi ţinea cu teamă capul între umeri, ca nu cumva, ridicîndu-se în picioare, să se lovească cu creştetul de cer. Zadarnică teamă, cerul era nesfîrşit de departe şi nu l-a ajuns nici cînd a întins mîna. Vom denumi această clipă „momentul spaţierii" — momentul ideii firave despre Univers care începe să se nască în mintea omului păşind pe prima treaptă a înţelegerii, *homo sapiens*...

„Patru zeci, patru zeci şi unu" — două trageri de nas se succedară una după alta.

— *A spaţia, a geometriza,* a intui diferenţa între distanţele la care se găseau anumite puncte în spaţiu, unele faţă de altele, copacul cu fructe comestibile în raport cu izvorul de apă...

„Patru zeci şi trei..."

[1] „*Veghea lui Roderick Usher*", în EULALII de DAN BOTTA, ed. Luceafărul, 1931. (n.r.)

— Omul se deplasa în spațiu și timp, realități obiective, geometrizînd și desigur că pasul i-a fost prima măsură relativistă...

Instalațiile de televiziune recepționau desfășurarea evenimentelor din sala iluminată extenuant, ca să le retransmită în cele patru puncte cardinale. Discursul era tradus automat în o sută opt zeci de limbi și peste cinci sute de dialecte.

„Patru zeci și patru..." Aruncă în fugă o privire asupra ceasului.

Figurile reprezentanților corpului diplomatic erau toate grave, reflectînd numai seriozitate și prestanță profesională.

„Patru zeci și șase..."

— Gînditorul modern, examinînd în evoluție istorică dezvoltarea gîndirii științifice, își pune întrebarea : „Cum ar fi trebuit să procedeze omul începuturilor, pentru a-și reprezenta realitatea, nu în dimensiunile spațiului și ale timpului, ci în alte coordonate ?" Desigur, nu putem nega, că, deplasîndu-se, realiza eforturi diferite, oboseli diferite. *Energetiza,* ar spune profesorul Matei Nema...

„Patru zeci și șapte..."

— ...or, dacă ar fi avut posibilitatea să cunoască ecuațiile și soluțiile care reprezintă diferitele eforturi, sau poate forma particulară și soluția particulară pentru descrierea unui anumit efort, deduse dintr-o ecuație generală, n-ar mai fi geometrizat, ci ar fi *e-ner-ge-ti-zat* într-adevăr. Aceasta ar fi fost calea pe care profesorul Matei Nema o considera drept cea mai simplă și conducînd sigur spre realizarea și demonstrarea unei teorii unitare...

„Patru zeci și opt..."

Mărul lui Adam la gîtul directorului avea o mișcare de translație neobișnuit de lungă, ba se ridica în sus pînă sub

bărbie, ba cobora mult în jos și dispărea sub gulerul înalt, alb și tare, ca într-un joc de-a v-ați ascunselea.

— *Homo sapiens*, stră-stră-străMoșul nostru limitat la simțuri, și-a măsurat Universul limitat cu pasul, a perceput curgerea timpului prin succesiunea bătăii pulsului și a avut astfel coordonatele primului sistem de reprezentare spațială cu patru dimensiuni : trei ale spațiului geometric — întindere, și una a timpului — durată...

Dincolo de ferestrele imense, de culoarea opalului, ale sălii de festivități a cosmodromului, liniile pistelor betonate se întîlneau la baza navei. În jurul ei, oamenii care se agitau acolo păreau niște gîngănii. Din cerul înnorat răzbăteau palide raze de soare, corpul imens al navei lucea argintiu, albăstrui.

Discursul devenise obositor pentru toată lumea. Directorul părea că are intenția să se arate poet modernist, specialist în teoria entropiei informației, expert în fizica teoretică și în deplasări cu nave cosmice.

Cerul se întunecase din nou și ploua mărunt. O zi tristă de noiembrie.

— Pe axa zero a timpului, în întîmpinarea celui de al treilea mileniu al erei noastre, mai departe, dincolo de ultima Thule...

Intui înfiorat perioada de timp infimă, rămasă pînă la plecare. Îi era teamă. Se crispă în el. Își simți fruntea cuprinsă de febră.

Aplauzele de circumstanță îl întrerupseră pe director.

— Dați-mi... dați-mi voie să vă îmbrățișez și să vă urez...

Despre ei, cei unsprezece care plecau, era vorba. Matei se lăsă sărutat pe amîndoi obrajii.

— Atențiune, atențiune, decolarea navei spațiale „Pasărea Măiastră" va avea loc la ora unsprezece și treisprezece minute, echipajul este invitat să-și ocupe posturile !... Aten-

țiune, atențiune, decolarea navei spațiale „Pasărea Măiastră"...

... — Atențiune, atențiune, nava spațială „Pasărea Măiastră" va decola în următoarele treizeci de secunde, pe o traiectorie experimentală. Nava este comandată de profesorul doctor docent Matei Nema. De la bordul navei s-a comunicat confirmarea că mecanismele de comandă și acționare sînt în perfectă stare de funcționare.

Atențiune, atențiune, nava spațială „Pasărea Măiastră"...

Matei Nema închise ochii și începu să numere în gînd: „unu, doi, trei patru, cinci..."

La capătul pistelor nu mai era nimic. Nu se auzise nici un zgomot.

„Nu lua nimic prea pămîntean cu tine, altfel îți va fi tare greu!"

Fusese slab și călcase consemnul; își luase pipa; trebuia să plătească; amintirile îl năpădeau...

Sfatul i-l dăduse profesorul Mălurescu cu ani în urmă, cînd se ducea să-l vadă, îmbătrînit și bolnav.

— Ehei, ce știi tu, băiete, le tragi seama la toate prea tîrziu. Ascultă-mă pe mine, oricum ai face, tot ai să regreți, la sfîrșit rămîn atîtea nefăcute... și viața se duce, a dracului. Nouă cu-a brînzii!

Chipul profesorului îi răsărea în minte, din amintiri, zîmbindu-i senin și resemnat. Matei Nema îl revăzu în gînd; ținea mereu ochii aproape închiși, fiindcă îl supăra lumina

Înainte de plecare se dusese să-și ia rămas bun.

— Zici că pleci?

— În sfîrșit, de data asta da.

— Să nu te uiți înapoi! Ah, mamă, mamă, ce-aș mai pleca și eu, dacă n-aș avea contractul cu scadență atît de scurtă! Ce ți-e și viața...

Fusese probabil ultima lor întîlnire ; amintirea era tristă. Încercă s-o alunge. Îl mai ştia şi altfel, de la cursul de navigaţie astronautică...

...Pocnetul băncilor încetase într-o linişte nefirească. Tinerii îl priveau cu ochi curioşi pe omul din faţa catedrei ; el, Matei, era lector ; asista ; ţinea grozav la profesor.

— Bună ziua, eu sînt Mălurescu, am zburat la şase mii de kilometri de Marte, ei şi ? Daţi-i bătaie, hai ! Începem prima lecţie...

Formulele acopereau cu o viteză ameţitoare tablele, nici un cuvînt în plus, nici unul în minus. Totul cu o exactitate pedantă...

...În încăperea de comandă îşi făcu apariţia Năstac, drapat în salopetă.

— Raportez : totul în ordine. Motoarele au trecut examenele primei raţii a funcţiei de accelerare. Vă rog să permiteţi pilotului mecanic Năstac să se retragă în vastele şi modestele sale apartamente. Dacă binevoiţi a dispune...

— Ura !

...Nema urmări cîtva timp mişcarea pe care o făcea vîrful stiloului lui Tică.

— Zău dacă-mi vine să cred c-am plecat. O şansă formidabilă, din o sută nouăsprezece candidaţi pe două posturi de piloţi-calculatori — şi să reuşeşti !... Ştiţi, cînd am văzut anunţul la televiziune, mi-am zis : Tică, uite o treabă pentru tine. Fii atent, băiete, să nu calci strîmb, că te-ai ars. Examene de admitere — şi ce examene ! Cursuri şi antrenament — ce cursuri şi ce antrenament ! După trei ani, îţi spune : „Regrete, ai reuşit fără loc". Cînd ne-am văzut la ultimul „tur de scrutin", la proba teoretică pe locul trei, era să... cum să vă spun ? Înţeleg pe locul opt, sau unsprezece, dar pe trei — culmea ghinionului : nouă nouăzeci şi opt, la două sutimi de primul... „Ticăăă !" — mi-am zis — „fii calm pînă la urmă, mai e examenul medical de

îmbarcare, poți reface handicapul și ajungi primul la potou". Pe dracu' ! După o emoție ca asta, mai fă restul, la examenul psihotehnic, pentru zece. Și totuși, am reușit !

„...Îți dau un sfat care o să-ți prindă bine. Ai grijă ca oamenii să aibă mereu de lucru. Auzi ? Ca să nu se gîndească la prostii. Nu uita !" Ochii profesorului Mălurescu se deschiseseră largi, săgetîndu-l cu o privire ascuțită : „E foarte important ! Să nu uiți !"

— Profesore Nema, la întoarcere vreau să mă înscriu la doctorat, mi-aș alege o teză despre traiectorii, pot aduna acum date experimentale. Ce ziceți ?

— E o idee ; dacă vrei te ajut. Îți pot da o temă.

— Glumiți ?

— Nici gînd. Bate laba, bătrîne !

Tică îl privi neîncrezător pe Nema. Se uită lung la mîna lui, înainte de a îndrăzni să întindă și el mîna.

„La întoarcere", spusese tînărul. „La întoarcere ?" gîndi Nema.

Luaseră cu ei, din viața obișnuită, gînduri și obiecte, care trebuiau să le ușureze și să le amăgească singurătatea. Puțin atenuate, fiecare dintre cei unsprezece membri ai echipajului ducea cu el pasiunile și îngrijorările de fiecare zi. Primele momente de după plecare au trecut greu ; fețele se lungiseră și ochii tuturor priveau în gol. Culmea ironiei, criza nervoasă cea mai gravă o suferise Mircea Stănescu, medicul navei. Sta ore întregi ascultînd muzică de Bach, cu difuzoarele magnetofonului date la maximum. Refuza să se alimenteze și Matei Nema trebui să-i ia cheile depozitului de medicamente, de teamă ca nu cumva să se drogheze. Încet-încet, venise adaptarea. Probabil, nu totală.

...Unsprezece oameni pe cîțiva metri pătrați, ani în șir, atîta apă și nimic de băut, atîta spațiu și totuși să n-ai unde să te miști. Mereu sub presiunea impresiei că te su-

foci în cutia metalică a navei. Socotind cît de greu îi venea lui însuşi, Nema se gîndea îngrijorat cum vor suporta ceilalţi pînă la capăt.

Făcea cartul cu Alexe Şerban, unul din carturile fără număr care aveau să urmeze.

Pipăia cu degetele hîrtia, de parcă ar fi vrut să perceapă şi altfel decît cu ochii nebunia culorilor.

— Ţuculescu, „Lumi nenumărate" ? Le-am văzut şi eu o dată, la o expoziţie retrospectivă, de mult...

— Da, „Lumi nenumărate" — răspunse Nema absent — poate *altfel* de cum ne imaginăm noi ideea de infinit, dar la fel de exact.

Întoarse încet pagina albumului şi îşi trecu iarăşi degetele peste faţa hîrtiei.

— „Porţile iadului", într-acolo ne îndreptăm şi noi — spuse Alexe Şerban.

Brava, ca-ntotdeauna. Matei îi tolera mai multe decît celorlalţi. Alexe era mult mai tînăr decît el, Matei ; avea un spirit opoziţionist, disimulîndu-i linismul, ceea ce-i amintea de Lexi, Alexe Bănică, tovarăşul copilăriei, adolescenţei, tinereţii sale de căutări. Matei îl striga uneori „Lexi" pe tînăr. Alexe Şerban se mira, dar accepta, măgulit : „Nimeni nu-mi mai spune aşa, profesore."

Alexe Şerban luă albumul de reproduceri şi privi pe îndelete „Porţile iadului".

— *„Sînt dracii-n şedinţă. / Căinţă ! Veniţi după întîi pe-aici iar, / pînă joi avem inventar."*

— Versurile tale ?

— Îmhî.

— Eşti un om al Renaşterii, Lexi.

...„Şedinţă ? Căinţă ?" Matei îşi aduse aminte de una, cînd fusese judecat de o comisie ştiinţifică. Cînd îl numiseră „utopist" şi-l îndemnaseră la cuminţenie.

Se zbătuse ca să-şi dovedească dreptatea. Dovada dreptăţii lui este ţinta călătoriei acesteia.

„Respingerea principiului contrainfinit" — spunea de undeva, cu furie, din trecut, profesorul Someşan. „La viteza luminii masa particulelor devine infinită, cazul depăşirii acestei viteze pentru laser reprezintă o abatere nesemnificativă, nu vom putea zbura *niciodată* mai repede decît cu viteza luminii, indiferent de geodezia locului !"

Plecaseră să zboare mai repede decît lumina. Oare ce primejdii îi pîndeso ? Fusese totul verificat şi paraverificat. Scăpase oare ceva ?

Chipul directorului general îi reapăru în minte, zîmbind ironic, ca în ziua consiliului ştiinţific. Aprobînd, da din cap după fiecare frază a profesorului Someşan. Rezultatul : îl întîrziaseră cu un an. Din pricina asta, după obţinerea aprobării de plecare, pregătirile au trebuit să fie făcute oarecum în grabă. Să fi scăpat ceva ?...

— Alo, Nema, iartă-mă că te deranjez, vino la comandă, am alarmat navigatorii şi mecanicii, avem dificultăţi în legătura cu Pămîntul, mai sînt şi alte chestii...

— Bine, imediat.

În încăperea de comandă îl surprinse irizaţia intens albăstruie, pe care o răspîndea ecranul vizorului. Într-o parte a imaginii strălucea puternic un astru incandescent.

— La zero, douăzeci şi două — explică Minea — a început să apară iluminarea asta. Nu i-am dat atenţie, fiindcă nu s-a produs nici o perturbare la coordonatele de drum. La zero şi treizeci n-am putut face legătura radio cu Bucureştiul. Am crezut că am greşit calculul distanţei şi vitezei pentru fluxul de transmisie laser. A recalculat Tică. Era exact. Între timp iluminarea albastră a început să crească vertiginos. Iată, acum sîntem cu toate filtrele pe vizor şi e totuşi foarte puternică.

— Seamănă cu Soarele nostru, nu-i așa ?

— Comunicații suprasenzoriale ? îl întrebă Nema pe Minea, neatent la intervenția lui Petrescu-Dil. I se spunea „Dil" de la Dillinger, titulatură de gangster oferită celor pe care-i prindea copiind, la facultate.

— Liță și Tică au transmis concomitent pe același test, suprasenzorial, dar n-a răspuns decît un operator finlandez. Probabil, Bucureștiul ne caută numai radio. S-a dat alarmă la Helsinki. Sînt acum în legătură cu Bucureștiul și așteptăm să ne răspundă.

Pe diagonala ecranului rămăseseră, punctiformi, trei din sateliții astrului care ieșise din cîmpul de vedere. Lumina albastră se atenua treptat.

— Dați-mi parametrii jetului de propulsie.

— I-am calculat toomai cînd ai venit — spuse Năstac — pentru asta m-au chemat. Se înscriu normal. Alterarea accelerației e nesemnificativă.

— Cît ?

— Patru, zero șase, față de traiectoria de țintă.

— E totuși aproape de limita superioară.

— Nu uita curbura regiunii de spațiu pe care o parcurgem. De ieri dimineață ne difuza intens emisia de propulsie. Ți-am spus că măresc stricțiunea jetului.

— Faceți liniște — ceru Liță — e finlandezul... Tică !

Toți șase rămaseră nemișcați. Pe ecran lumina albăstruie se pierduse aproape complet, sateliții stăruiau în aceleași puncte pe ecran.

— Energocosm nu ne recepționează nici suprasens, nici radio, e alarmă și la ei.

— Exact — confirmă Liță.

— Transmite coordonatele — ordonă Nema. Dictează-le, Dil !

Pînă la ora șase, legătura cu Energocosm nu putuse fi stabilită. Li se comunică primirea coordonatelor prin ope-

ratorul finlandez și li se ceru un pomelnic întreg de date informative. Suprasenzorial, transmisiile și recepțiile erau extrem de anevoioase. Liță și Tică Nițulescu, singurii antrenați pentru astfel de comunicații, extenuați, pierdură în cele din urmă legătura.

Săucan, pilotul-secund, și Pompilian se prezentară ca să ia cartul în primire. Rămaseră surprinși că-i găsesc pe toți șase la „comandă".

— Am rămas fără comunicații — le explică Nema. O să vedem ce facem. Ocupați-vă locurile. Nu-i nimic, Năstac, dă o raită în sala mașinilor. Toată lumea trece la orizontală.

Plecă înaintea tuturor, după ce le făcu un semn vag de salut cu mîna. Nu-i era somn, momentele de tensiune nervoasă îl obosiseră și se simțea ca bătut.

„Poate trei luni a fost prea puțin" — își zise, apreciind în gînd antrenamentul pe care îl făcuseră la sol, cu nava închisă. „Poate ar fi fost necesare cel puțin șase sau opt luni..."

Trecuseră șaizeci și trei de zile de la plecare. Deocamdată totul decurgea normal, carturile, legătura cu Bucureștiul, iluziile lor condensate în cei cîțiva metri cubi care constituiau spațiul navei.

Nema era de cart : din nou, cu Alexe.

— Ai auzit, profesore ? E o zăpadă de un metru la București. Aia viață. Să iei un bulgăr de zăpadă în mînă ! O mai fi existînd cu adevărat zăpadă, undeva pe lumea asta ?

— Există.

— Mare plictiseală. Zău, îmi vine rău de atîta liniște... Peste treisprezece zile ne luăm la întrecere cu lumina... Ascultă, profesore Nema, ești convins că vom zbura cu trei

ori zece la a zecea pe secundă... asta ca să vorbesc pe limba dumitale ?

— Nu se poate altfel. De fapt, te înşeli : a folosi expresii ca „centimetru“ şi „viteză“, în sensul strict al cuvîntului, nu înseamnă că vorbeşti pe limba mea. Există o poezie a matematicii...

Alexe se lăsă pe spătarul fotoliului şi rămase cîteva clipe tăcut, încruntîndu-se.

— Ascultă, profesore Nema, dumneata eşti cam ceea ce-mi închipuiam eu, puşti, că trebuie să fie un om excepţional.

— Excelent raţionament. Dă-i înainte !

— Nu, nu ! Cum... în sfîrşit : cum ai ajuns la concluzia unei reprezentări masă-energie ?

— Am considerat simplist modul de-a elabora o teorie a Universului, privind cum cade un măr. Apoi ?... A fost la început o curiozitate încă din copilărie ; după aceea, ani petrecuţi în biblioteci, scormonind cît am putut de adînc în sacul fără fund care se cheamă matematică... Aveam un prieten, Lexi...

— Lexi ?

— Da. Aşa-l chema. Am studiat împreună.

...Se revăzu într-o iarnă. Care dintre ele ? N-ar fi putut spune. Ningea. Era noapte. A ieşit în stradă. La etajul întîi, în bibliotecă, s-au stins pe rînd luminile. Clădirea a rămas în întuneric, plecase ultimul din sala de lectură, el ar mai fi stat dacă nu l-ar fi alungat. Plecase spre cămin.

„Nu, să nu mă mai gîndesc la nimic altceva, decît că e iarnă. Ce bine că e iarnă !“

În lumina felinarelor, fulgii erau fluturi ameţiţi de străluciri. Dansau haotic în aer, apoi cădeau, sfîrşiţi de atîta zbucium, unii peste alţii.

Se plimbase atunci ore întregi, încercînd să alunge din el tot ce nu era iarnă.

— Hei, Matei ! Ce dracu' faci aici ?
— Ce să fac ? îi răspunse surprins lui Alexe Bănică.
— Hai acasă ! E aproape două...
— Nu-i nimic. Unde-ai fost ? Eşti în pijama. Să nu răceşti. Să nu te vadă cineva şi să creadă cine ştie ce, Lexi.
— Păi sigur că sînt în pijama, din cauza ta !
— A mea ?
Se uită surprins, neputînd să înţeleagă.
— Sigur că a ta. Pe la unu m-am trezit ; cînd am văzut că încă n-ai venit m-am uitat pe geam. Stăteai şi te zgîiai la căminul fetelor. După aceea ai început să-i dai roată. L-ai înconjurat de cinci ori. Hai acasă, lasă prostiile !
— Mă plimbam — încercă să mintă — nici n-am observat că-i căminul fetelor...
Nu era adevărat. Căminul lor era în spatele căminului de studente. Îl privise lung. I se păruse că zidurile devin transparente, vedea trupurile adormite ale fetelor. Erau la vîrsta cînd n-avuseseră încă timp să fie frumoase cu adevărat. Se întrebase dacă nu cumva vreuna din ele nu e ursita lui...
...Ursita lui ? Poate fusese Ileana, Ileana Opriş... Ileana, care era moartă, ca şi Lexi.
... — Ascultă, Lexi, renunţăm la toate postulatele mecanicii newtoniene şi zicem : cum trebuiesc definite masa şi energia, drept cantităţi fizice, acceptînd ca prim postulat al unei teorii fizice faptul că în Univers, între masă şi energie, există o relaţie algebrică de forma cea mai generală, iar fiecare fenomen fizic se înscrie cu o ecuaţie particulară a acestei relaţii ? Masa şi energia, în această ipoteză, apar ca două proprietăţi *interne* ale materiei, pe cînd întinderea geometrică şi durata timpului nu sînt — şi rămîn numai proprietăţi *exterioare !*
A doua zi de dimineaţă, Lexi trebuise să-l scuture zdravăn, ca să-l trezească... Cursuri, plecarea tîrziu de la biblio-

tecă, în seri cu ninsoare, în seri senine de primăvară, în seri cu ploi de primăvară, în seri cu ploi de toamnă, în seri cu lună plină și fără lună plină, în seri cu miresme de liliac, în seri cu...

Toate acestea există, undeva departe, pe Pămînt, la distanțe considerabile, măsurabile matematic.

... — După aceea am început să lucrez la proiectul meu...

— Ce-i cu dumneata ? Zîmbești, miști buzele, te încrunți... La ce te gîndești ?

Întrebarea lui Alexe Șerban îl readuse în camera de comandă.

— La concluzie.

— Cine a botezat-o „Pasărea măiastră" ?

— Nu știu, probabil vreunul din poeții moderniști fără talent de la serviciul de informații. Nu m-am gîndit la asta niciodată.

...Ursita lui fusese Ileana, atît. Se întrebă : cum poți verifica dacă o fată e ursita ta ?

„...Asta-i camera mea — spuse Ileana. Ți-ai imaginat-o altfel ? Eu și foarte multe cărți... Nimic altceva."

În primul rînd o fată care ți-e ursită trebuie să ți se potrivească. Să constituie, împreună cu tine, un tot în Univers.

„...Lipsea pînă acum ceva. Tu. Am să spun, începînd din clipa asta : camera în care am fost — Tu, eu și cărțile."

Se așezase pe un colț al studioului, cu picioarele strînse sub ea. Rochia scurtă îi dezgolise picioarele mult deasupra genunchilor.

„Așadar — se oprise ca să-și aprindă o țigară — Odiseea e simplă. Am fost un copil dotat. La șaisprezece ani am terminat liceul. Apoi ți-am devenit studentă. La douăzeci și trei îmi luam doctoratul și te cunoscusem pe tine, mi-am dorit să lucrez alături de tine... Spune-mi, tu ai sentimente ? Așa-i că nu rîzi niciodată ? Asta-i marea ta

infirmitate. Eşti un înţelept : nu rîzi, nu plîngi. Rîzi, Matei !

...Nema îşi plimbă mîna înaintea ochilor, să-şi alunge vedeniile.

— Flux de propulsie la limita minimă — anunţă Alexe Şerban. Accelerez suplimentar. Ia datele de calcul.

— Şase, cinci, trei, unui zero, zero, virgulă doi, doi, pe geodezică.

— Acum ?

— Virgulă, şase, patru.

Cifrele se succedau cu repeziciune pe integratorul maşinii de calcul.

— Mi-e teamă că ţi-ai băgat cuţitul într-un lemn prea tare.

Nema se uită la Alexe, fără să zică nimic.

— De două săptămîni sîntem în afara diagramelor de parcurs. Spuneai că e un cîmp de erori, care se va compensa singur. Dar amplitudinile cresc mereu.

— Ce vrei să spui ?

— Dacă nimerim într-o zonă dură ? Ne pulverizăm într-o...

— Traseul e prospectat mult în afara traiectoriei.

— Aşa să fie. De altfel : „Porţile iadului" — nu-i aşa ?

Toate cele patru locuri în fotoliile din camera de comandă erau ocupate. Nema şi Alexe Şerban pe centru, iar Petrescu-Dil şi Liţă la panourile laterale. Mişcările oamenilor decurgeau parcă fără nici o grabă, ca şi cînd încetineala lor gravă o imprima tensiunea momentului.

— N-au mai rămas decît operatorii de înregistrare ; japonezul, afganul şi sudanezul sînt aliniaţi perfect. Au confirmat testul de reper. Repetă exact datele de drum... confirmă timpul, treizeci şi nouă, şi şapte, şi şase, şi cinci... Nema, schimbă locul cu mine !... şi unu, zero, nouă...

Matei Nema își schimbă în grabă fotoliul cu Liță.

Părea că nu se întîmplă nimic deosebit. Liță, cu fruntea între mîini, continua să numere în ritmul cifrelor care se perindau pe indicatorul integratorului :

— Cinci, patru, trei, doi...

„Ne apropiem — gîndi Matei Nema — Ileana, Ileana, Ileana..."

— Nema, încetează, că mă bruiezi ! Șase, cinci, patru...

Se străduia să-și alunge orice gînd. Își sprijini capul pe dosul mîinii. Auzea vocea lui Liță pronunțînd ritmic cifrele. Căuta să le prindă sensul și să le repete. Se ridică deodată, crispat. Aștepta.

— Patru, trei, doi, unu... unu, doi, trei, patru...

— Confirmarea ! Ai confirmarea ?

— Liniște... ai răbdare ! Doispre... trei, patru, cinci...

— Confirmarea ! Nu înțelegi ? îi ceru Matei Nema, pierzîndu-și cumpătul.

Liță confirmă, înclinînd capul afirmativ, fără să înceteze să numere.

— ...și unu, doi, trei, patru...

„Ileana, Lexi ! Am învins."

— Nema, se confirmă oficial omologarea la Tokio, Kabul și Khartoum, aștept legătura cu Bucureștiul, centrul unu suprasenzorial... Nu știu de ce întîrzie.

Petrescu-Dil se ridică și veni să-l îmbrățișeze.

— Ai învins, Matei, băiete ! Dă... dă... dă-mi voie să te îm... îmbrățișez cel dintîi. Eu...

Alexe Șerban se ridică și-i întinse mîna, simplu. Era palid.

— Ești dat dracului, profesore. Să-ți spun sincer, nu credeam.

Nema îi luă mîna și o ținu.

— Mulțumesc, Lexi,

— Ne-au înregistrat suprasenzorial, știai, nu? Tokio, Kabul și Khartoum au confirmat omologarea. A confirmat și Energocosm. Te bucuri, profesore?

„Da, sîntem primul obiect macroscopic cunoscut care se deplasează în Univers cu viteză supraluminoasă".

Nu mai dormiseră de șaptezeci și două de ore.

„...Apărînd riscul ca întreaga navă să intre în reacție laser-fotonică, s-a procedat la deconectarea unei părți a navei, conținînd compartimentul sălii mașinilor..."

În timp ce scria, Dil pronunța cu glas tare cuvintele transcrise, silabisindu-le. Impasibil, Nema asculta străin relatarea consemnată în jurnalul de bord, ca pe o poveste știută de mult, uitată și de care își aducea acum aminte, auzind-o. Istorisirea catastrofei lor rămînea pentru el într-un spațiu exterior.

„...Pentru salvarea restului echipajului, și-au sacrificat viața, de bunăvoie, eroic, fizicianul Pompilian și inginerul Titus Minea, acceptînd să rămînă pe partea deconectată a navei, în vederea manevrelor de îndepărtare a acesteia. Operația a avut loc azi la ora nouă, douăzeci și patru minute..."

Matei Nema surîse trist și totuși aproape amuzat la gîndul că acolo, pe îndepărtatul lor Pămînt, se țin adunări solemne de doliu, se rostesc discursuri omagiale, mutrele lor sînt privite de sute de milioane de spectatori la televiziune. Li se scormonesc biografiile, se vor scrie povești romanțate, se vor păstra minute de reculegere. De ce toate acestea? Fiindcă așa se obișnuiește de cînd e lumea. *In memoria... de profundis...* nouă cu a brînzii! Încetaseră să mai existe. Deveniseră propria lor amintire.

„...Întrucît s-a pierdut capacitatea de a mai manevra nava, avînd în vedere că nu s-a mai putut acționa în nici un fel asupra opririi mersului accelerat al navei, a cărei

viteză crescuse cu mult deasupra vitezei maxime estimate de deplasare, avînd în vedere..."

Tică Nițulescu și Alexe Șerban priveau în gol, cu bărbiile sprijinite în piept. Liță, disciplinat, executa dispozițiile „Șefului", calculînd de zor coordonatele navei.

— Credeți că are vreun rost ?

Nema îl repezi, dur :

— Nu e vorba dacă mai are vreun rost sau nu ; îmi executați comanda !

Toate acțiunile lor decurgeau în virtutea unei inerții deprinse în viața aceea îndepărtată, inerția de-a fi oameni, inerția de-a rămîne oameni. În fond, ce altceva ar putea deveni ?

Succesiunea de cifre luminoase pe integratorii mașinii de calcul își continua goana, ca și cînd nimic nu s-ar fi întîmplat. În încăperea de comandă totul părea la fel ca la începutul drumului, chiar și instrumentele de comandă și control al sistemului de propulsie rămăseseră fixate pe „desfășurare — ciclu normal".

„Tristețea de-a visa infinitul" — Matei Nema repetă încă o dată, în gînd, expresia aceasta, apoi îi găsi formula complementară : „bucuria de-a visa infinitul. Bucuria de-a nu mai spera nimic — tristețea de-a nu mai spera nimic. Bucuria de-a te gîndi la Ileana... tristețea de-a te gîndi la Ileana..."

„...Cu toate dificultățile întîmpinate, avînd la dispoziție un material nu întru totul corespunzător, noi cei de la bordul navei „Pasărea Măiastră" am făcut pentru prima dată în istoria științei o spărtură în zidul luminos și chiar dacă ne îngropăm sub dărîmăturile spărturii, e suficient de adîncă... suficient de largă..."

La drept vorbind, Matei Nema nu dădea nici doi bani pe activitatea sistemului de salvare. Îl accepta totuși ca pe

o soluționare de compromis a unei situații fără nici o altă ieșire. Își imaginase agonia lor, mai ales supliciul moral pe care ar fi trebuit să-l suporte, privindu-se reciproc murind. Își strînse ochii și își scutură capul să alunge gîndul, imaginile insuportabile ale unor asemenea momente posibile. Orice, dar asta nu !

Nema îi făcu semn lui Tică Nițulescu să-și ocupe locul. Alexe desfăcu ambalajul foliei de acoperire și arătă puțin amuzat eticheta pe care scria : *„Sure for ten thousand years !"*

— „Garantat pentru zece mii de ani" ! Oare ne-o fi de ajuns ?

— Nici o grijă — îi replică Liță — am aflat că ține și douăzeci de mii de ani, dar n-au avut posibilități de experimentare și atunci s-au mulțumit să garanteze doar pentru zece mii...

Rînd pe rînd, trecură să li se facă operația de refrigerare în vid. Matei Nema rămase ultimul, urmînd să-și acționeze singur dispozitivul automat. Tăcerea din jur îl înspăimîntă.

„Ce va fi dincolo ? Nimic, vid, nimic altceva, vid și întuneric".

Dincolo nu însemna în mintea lui nici capăt și nici altceva — decît moartea.

Se duse să mai privească o dată camera de comandă. Era un fel de a-și lua rămas bun fără să-l mai tulbure nimeni. Cifrele integratorului la mașina de calculat întîpeniseră stinse. Evită să le privească. Pe masa panoului central era un pachet cu un bilet deasupra. Citi :

„Găsitorul acestor documente este rugat a le înmîna familiei lui Petre Petrescu, comandant secund, calculator-navigator la bordul navei „Pasărea Măiastră". Erau „Operele" lui Dil, jurnalul lor de bord.

Se întoarse înapoi în camera dispozitivelor de salvare, desfăcu ambalajul foliei cu care trebuia să se acopere și

și-o așeză deasupra. Întinse mîna spre butonul de comandă și apăsă. Știa ce va urma. Întîi senzația aceea ușoară de sufocare, apoi, o clipă, visele înghețului și după aceea... Visele fantastice ale înghețului — ce-i puteau aduce altceva decît chipul amintirilor? Ochii lui Lexi, ai Ilenei veniră aproape.

„Ce ochi frumoși ai, Ileana!" Gîndul îi rămase neterminat.

— Ce ochi frumoși ai, Ileana! Își auzi vocea distinct, cu inflexiunile sonore pe care, nu știa de ce, i se părea că nu le mai auzise de mult.

Ochii se depărtară încet și îi percepu chipul întreg, și apoi formele corpului. Își zise convins că de astă dată nu mai putea fi nici vis, nici coșmar. Îi prinse mîna și i-o reținu strîns.

Mîna ei îi alunecă printre degete.

Mîna ființei pe care o avea în față se îndepărtă și arătă spre ea însăși.

— Alia... Alia...

După aceea îl arătă pe el și buzele ei pronunțară străin:

— Matei... Ma-tei Ne-ma.

— Alia?

Își reaminti: cîndva Ileana îi spusese: „...aș vrea să mă cheme altfel, mai simplu și mai frumos."

Apoi apăru Alexe Șerban, înveșmîntat într-o costumație care-l surprinse.

— Ura, măreață figură din știința antichității! Va să zică s-a reușit și cu dumneata; și cînd te gîndești că ne-am îndoit de garanția pe zece mii de ani a foliei de seondonit!

— Ce dracu' vrei să spui?

Colțul drept al buzelor lui Alexe se strîmbă, coborînd în jos; era grimasa protestatară pe care i-o știa bine.

— Profesore, s-o luăm așa cum e. Nu știi nimic, va să zică. Nu te alarma. Puțin calm. Ne-au găsit, ăsta-i lucrul cel mai important. Dar vezi : aici e aici : ne-au găsit după patru mii de ani. Ai fi crezut una ca asta ?

— Patru mii de ani ? Patru mii de ani...

— Și ceva...

— Nu se poate ! Unde sîntem ?

— Păi — eu ce-am zis ? Să vezi, că abia acum începe partea frumoasă. Cum să-ți explic ? E *altfel,* în orice caz. Dincolo de „Porțile Iadului".

— Altfel ?

— Istoria. Uite, de exemplu, antichitatea noi o știm pînă la căderea Romei. Nu mai e așa.

— Dar cum ? Întrebările lui Matei Nema se înșiruiau aproape mecanic.

— Adică prima treaptă de civilizație, după ei, e aceea în care oamenii au extras și au folosit energia, mai bine zis sistemul energetic al Pămîntului. A doua e acum — cînd se extrage energia din sistemul solar și dintr-o parte a Galaxiei.

Ochii lui Matei Nema se întîlniră cu ochii ființei lîngă care se trezise.

— Ea — cine e ?

— O fată frumoasă, o ființă de acum.

— Văd.

— Dil, Liță, Tică Nițulescu ?

— Sînt bine ; sînt cu noi.

— *Ei...,* arătă spre fată, știu cine sîntem noi ? Noi toți ?

— În linii mari, da... Știam și noi că, de fapt, creierul e un sistem de circuite. „Ei" pot recepționa cam tot ce-ți trece prin minte, inclusiv reproducerea imaginilor. Chiar înainte de a ne trezi, știau multe despre noi. Ne-au extras informațiile pe care le aveam depozitate în creier... A, da,

să știi : numerația a rămas. Sistemul de gîndire însă s-a schimbat. Gîndesc *energetic*.

— Adică ?

— Așa cum ziceai dumneata : *în coordonate masă-energie*. O să trebuiască să învățăm și noi...

— Cum o să ne adaptăm ? Ce-o să facem ?

Fata îi întrerupse, spunîndu-i ceva lui Alexe Șerban.

— Zice să nu te sperii ; și că ai să te obișnuiești. Zice că te obișnuiești greu cu propriile tale vise ; nu-ți vine să crezi. În propriile tale vise... profesore !

— Parcă a mai zis ceva ?

— Te compătimea. *Ne* compătimea.

— Pe cine ?

— Pe noi, ăștia de atunci. A zis : „Sărmanii, gîndeau geometric..."

*

* *

...Acesta ar fi sfîrșitul idilic, „epilogul posibil". Dar e mai mult ca sigur că legenda Meșterului Manole își are rădăcinile ei adînci de adevăr ; autorul propune și o altă variantă de încheiere, cuprinsă în al doilea aliniat al post-scriptum-ului.

post scriptum

Per primo : Orice asemănare cu întîmplări şi persoane din viaţă este absolut întîmplătoare.

Per secundo : Povestirea „Contrainfinit" a fost dedicată profesorului Mircea Cristea, prorectorul Institutului Politehnic Braşov, care a pierit fulgerat de maşina pe care o inventase şi se pregătea s-o pună în funcţiune, la o oră de drum de capăt, în primele ceasuri ale dimineţii de 1 Mai 1963.

Al. F.

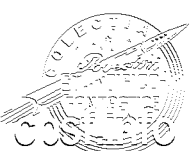

cuprins

— PROLOG ÎN DOUĂ PĂRȚI

PARTEA ÎNTÎI
„țincvals speția!“ 7

PARTEA A DOUA:
„dar nimeni nu știe...“ 23

— POVESTIREA ÎNTÎI:
tertium non datur 35

— POVESTIREA A DOUA:
revelion cu bătrînul holmes 41

— POVESTIREA A TREIA:
contrainfinit 61

— EPILOG POSIBIL:
sărmanii, gîndeau geometric... 112

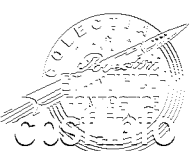

Redactor : HERTA SPUHN
Tehnoredactor : MARIANA PUȘCAȘU

Dat la cules 06.01.1969. Bun de tipar 30.05.1969. Apărut 1969. Comanda nr. 8744. Tiraj 17.640. Hîrtie Tipar înalt B. de 80 g/m². 700×1000/32. Coli editoriale 7,65. Coli de tipar 8,5. A. 15 645. C.Z. pentru bibliotecile mici 8R—31

Tiparul executat sub comanda nr. 90 075 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — Republica Socialistă România

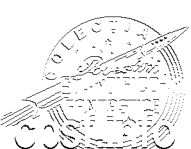

2013

COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

CLUB

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Lipsea pînă acum ceva. Tu. Am să spun, începînd din clipa asta: camera în care am fost — El, eu și cărțile.

...Am avut primele două ore de curs cu M.N. Mi s-a părut că mi-a vorbit doar mie. Îl aud mereu: «AR FI ABSURD CA ÎN ZIDUL LUMINII SĂ NU EXISTE O POARTĂ PENTRU DRUMUL MAI DEPARTE AL CUNOAȘTERII». Am avut senzația că m-a luat de mînă și am început să plutesc alături de ei. Marele zbor dincolo de toate orizonturile a început. Sînt fericită, fericită!